

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI UYGULAMALARIN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

MEHTAP AYBEDİS

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PROF. DR. HAKAN UŞAKLI

SİNOP- 2025

TEZ KABUL

MEHTAP AYBEDİS tarafından hazırlanan “**BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI UYGULAMALARIN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**” başlıklı bu çalışma, 20.03.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Elif MERCAN UZUN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

**Üye
(Danış-
man)**

Prof. Dr. Hakan UŞAKLI
Sinop Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Eda BÜTÜN KAR
Sinop Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Hüseyin Turan ARAT

.....

ETİK BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehtap AYBEDİS

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI UYGULAMALARIN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

MEHTAP AYBEDİS

SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

SINIF EĞİTİMİ

DANIŞMAN: PROF. DR. HAKAN UŞAKLI

Birleştirilmiş sınıf, çeşitli nedenlerle en az iki sınıfın aynı derslikte birleştirilip tek öğretmen tarafından eğitim öğretim yapılması anlamına gelmektedir. Birleştirilmiş sınıflar, coğrafi, ekonomik vb. nedenlerden dolayı ülkemizin vazgeçilmez bir gerçeğidir. Bu araştırmada birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanarak öğrencilere daha elverişli eğitim ortamlarının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Çalışma, uygulamayı çeşitli yönleriyle ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Aydın İlinin Köşk İlçesinde amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen sekiz öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma modellerinden temel nitel araştırması olarak tasarlanmıştır. Veriler, öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmeler neticesinde toplanmıştır ve görüşmeler, yarı yapılandırılmış beş sorudan oluşmaktadır. Görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmanın bulgularını oluşturmaktadır. Araştırma bulguları tema ve kodlar oluşturularak analiz edilmiştir. Bulgular kısmında veriler tablolastırılarak sunulmuştur. Araştırmanın bulgularına göre, birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenler, çevresel etkilerin öğrencilerin okula karşı ilgilerini artırdığını ortaya koymaktadır. Ancak bu sonucun, birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapan kişilerin uygulamanın zayıf yönlerini avantaja dönüştürebilmesi durumunda mümkün olduğu vurgulanmaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar dezavantajlı görünse bile, bu okulları eğitim açısından elverişli hale getirecek olan kişi öğretmendir. Ayrıca, devletin öğrencilere ve öğretmenlere sunduğu yardım ve destek sayesinde, birleştirilmiş sınıflı okullar dezavantajlı grup olmaktan çıkarak avantajlı hale gelebilecektir.

ANAHTAR KELİMELEER: Birleştirilmiş Sınıflar; Müstakil Sınıflar; İlkokul Öğretmenleri; İlkokul Öğrencileri; Eğitim

Mart 2025, 100 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

INVESTIGATION OF COMBINED CLASSROOM APPLICATIONS BY TEACHERS' OPINIONS

MEHTAP AYBEDİS

SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAMS

DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION

PRESCHOOL EDUCATION

SUPERVISOR: PROFESOR HAKAN UŞAKLI

A combined classroom means that for various reasons at least two classes are combined into a single classroom and taught by the same teacher. Combined classrooms are an indispensable reality of our country due to geographical, economic, etc. Reasons. In this study, it is aimed to reveal more favorable educational environments for students by making use of the experiences of teachers working in schools with combined classes. The study aims to reveal the application in various aspects. The study group of the research consists of eight teachers selected by purposive sampling method in Köşk district of Aydın province in the 2023-2024 academic year. The research was designed as basic qualitative research from qualitative research models. The data were collected through face-to-face interviews with the teachers and the interviews consisted of five semi-structured questions. The data obtained from the interviews constitutes the findings of the study. Research findings were analyzed by creating themes and codes. In the findings section, the data are tabulated and presented. According to the findings of the study, teachers working in unified classrooms reveal that environmental effects increase students' interest in school. However, this result can be interpreted as a result of the fact that teachers working in unified classrooms can turn the weaknesses of the practice into advantages.

KEYWORDS: Combined Classes; Independent Classrooms; Primary School Teachers; Primary School Students; Education

March 2025, 100 Page

TEŞEKKÜR

Çalışmamın başından itibaren desteğini esirgemeyen, her sorunumda desteğini gördüğüm tez danışmanım Prof. Dr. Hakan UŞAKLI' ya, değerli vakitlerini harcayıp tezime katkılarını sunan Dr. Öğr. Üyesi Elif Mercan UZUN ve Dr. Öğr. Üyesi Eda Bütün KAR 'a, ilkokulda birleştirilmiş sınıfta öğrenim gördüğüm sırada bana rol model olan ve tez çalışma konuma vesile olan çok değerli öğretmenim Köşk İlçe Milli Eğitim Müdürü Selim KARATAŞ' a , her zaman yanımda oldukları için canım aileme, üniversitedeki hocalarıma, desteklerini esirgemeyen kıymetli sınıf arkadaşlarıma ve çalışmalarım sırasında Köşk İlçesindeki değerli sınıf öğretmenlerine tezime katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Mehtap AYBEDİS

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	4
1.4.Araştırma Soruları.....	6
1.5.Varsayımlar/Sayıtlılar	6
1.6.Sınırlılıklar	6
1.7.Tanımlar.....	7
2.ALAN YAZIN TARAMASI	8
2.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı.....	8
2.2. Türkiye’de Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Ortaya Çıkış Nedenleri	9
2.3. Birleştirilmiş Sınıfların Uygulandığı Yerler	10
2.4. Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturulma Biçimleri	11
2.5. Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Bağımsız Sınıflı Okullarla Benzerlik ve Farklılıkları	12
2.6. Birleştirilmiş Sınıflarda Çevre Etkisi	13
2.7. Birleştirilmiş Sınıflı Uygulamaların Avantajları ve Dezavantajları	13
2.8. Birleştirilmiş Sınıflara Alternatif Uygulamalar	17
2.9. Birleştirilmiş Sınıflarda Akran Öğretimi	21
2.10. Birleştirilmiş Sınıflarda Ders Planlaması.....	24
2.11. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli ve Ödevli Saatler.....	26

2.12. Birleştirilmiş Sınıflarda Grup Çalışmaları.....	29
2.13. Birleştirilmiş Sınıfların Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi.....	34
2.14. Diğer Ülkelerdeki Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması.....	35
2.2. Konuyla İlgili Araştırmalar.....	37
2.2.1. Ulusal Araştırmalar.....	37
2.2.2. Uluslararası Araştırmalar.....	40
3. YÖNTEM	44
3.1.Araştırma Modeli.....	44
3.2. Çalışma Grubu	44
3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	46
3.4. Veri Analizi.....	48
4. BULGULAR	50
5. TARTIŞMA	71
5.1.Bağımsız ve Müstakil Sınıfların Farklarına Yönelik Tartışma	71
5.2.BSO’da Derslerin Öğretim Sürecine Yönelik Tema ve Kodlar	71
5.3. Birleştirilmiş Sınıflarda Akran İlişkileri ve Eğitime Etkisine Yönelik Tartışma	72
5.4. BSO’da Ödevli Saatleri Değerlendirmeye Yönelik Tartışma	73
5.5. BSO’da Öğrencilerin Derse İlgisi ve Katılımına Yönelik Tartışma	74
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	75
6.1. Sonuç	75
6.2. Öneriler	77
6.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler	77
6.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	79
KAYNAKLAR	80
EKLER	85
Ek.1 Etik kurulu Onay Belgesi	86
Ek.2 Araştırma İzni	87
Ek.3 Katılımcı Onam Formu	88
Ek.4 Görüşme Soruları	89
ÖZGEÇMİŞ	90

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturulma Biçimleri	11
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri	46
Tablo 3. Bağımsız ve Müstakil Sınıfların Farklarına Yönelik Tema ve Kodlar	51
Tablo 4. BSO’da Derslerin Öğretim Sürecine Yönelik Tema ve Kodlar.....	55
Tablo 5. Birleştirilmiş Sınıflarda Akran İlişkileri ve Eğitime Etkisine Yönelik Tema ve Kodlar	59
Tablo 6. Birleştirilmiş Sınıflarda Ödevli Saatleri Değerlendirme ile İlgili Tema ve Kodlar.....	63
Tablo 7. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğrencilerin Derse İlgisi ve Katılımı ile İlgili Tema ve Kodlar	68

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
BSO	: Birleştirilmiş Sınıflı Okul
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PİO	: Pansiyonlu İlköğretim Okulları
YİBO	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulları

1. GİRİŞ

Eğitim, bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duyduğu temel bir gerekliliktir. Bu süreç, yalnızca belirli bir döneme ya da kuruma özgü olmayıp, yaşam boyu devam eden bir öğrenme yolculuğunu ifade etmektedir. İnsanlar hayatları boyunca sürekli olarak yeni bilgi, deneyim ve durumlarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda, eğitim yalnızca okul ortamında gerçekleşen bir faaliyet olarak görülmemeli, aksine yaşamın her alanında ve her anında var olan bir olgu olarak değerlendirilmelidir (Erdem, 2019). Eğitim yalnızca bilgi aktaran bir süreç değil aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve entelektüel gelişimini destekleyen en önemli araçlardan biridir (Köksal, 2009).

Bir ülkenin her açıdan gelişebilmesi için öncelikle eğitiminin ileri düzeyde olması gerekmektedir. Eğitim denildiğinde okul öncesi dönemden başlayarak tüm hayatı şekillendiren bir olgu akıllara gelmektedir. Bunlar içinde tartışmasız en önemlilerinden biri ilköğretim eğitimidir (Köksal, 2009). Türkiye geliştirmekte olan ülkeler arasında yer almaktadır. Geliştirmekte olan ülkelerin kalkınması için en önemli etkenlerden biri de ülkenin eğitim seviyesidir. Bir ülkenin eğitim seviyesi ile gelişmişlik düzeyi doğru orantılıdır (UNESCO, 2020; MEB, 2019).

Türkiye’de zorunlu eğitim, öğrencilerin 72 ayı doldurmasıyla birlikte başlamaktadır. Bu uygulama, çocuğun bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimini desteklemek amacıyla düzenlenmiş olup, ilköğretim dönemindeki öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine ulaşmalarını hedeflemektedir. 2012 yılında yürürlüğe giren 4+4+4 eğitim sistemiyle, çocukların ilkökula başlama yaşı 66 aya düşürülmüş; ancak velilerin talebiyle 72 aya kadar esneklik sağlanmıştır (MEB, 2012). Bu düzenleme, eğitimin erken yaşta başlamasıyla çocukların gelişim süreçlerine daha erken katkı sağlama amacı taşımaktadır (Eğitim Reformu Girişimi, 2016).

İlkokul eğitimi, birçok öğrenci için unutulmaz anılar ve önemli kazanımlarla doludur. Bu nedenle, diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi ilköğretim eğitimi de büyük bir öneme sahiptir. Ancak, ilköğretim kademesinde eğitim erişimi her öğrenci için eşit koşullarda sağlanamamaktadır. Bazı öğrenciler okul öncesinden itibaren özel okullarda eğitim görürken bazıları devlet okullarında öğrenim hayatına başlamaktadır. Bunun yanı sıra, evlerinden uzak bir okula gitmek zorunda olan öğrenciler taşınmalı eğitimle karşı karşıya kalmaktadır. Farklı sosyo-ekonomik ve coğrafi koşullar, öğrencilerin aldıkları eğitimin niteliğinde farklılıklara yol açmaktadır (MEB, 2021)

Türkiye'deki eğitim sisteminin işleyiş ve yapısında birçok sorun bulunmaktadır. Sistemde çözümü olan bazı uygulamalar sorun olarak görülmektedir. Bunlardan başta gelen Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO), Pansiyonlu İlköğretim Okulu (PIO), taşınabilir eğitim ve birleştirilmiş sınıflar uygulamasıdır. Sorun olarak görülen bu uygulamalar sistemde var olan problemleri çözmek için geliştirilmiştir. Fakat zamanla uygulanan çözümlerin sorunları da ortaya çıkmıştır (Köksal, 2019).

Ülkemizin coğrafi yapısı, nüfus dağılımı ve sosyoekonomik koşulları nedeniyle, her öğrenci eşit imkanlara sahip bir eğitim süreci geçirememektedir. Bu durum, özellikle kırsal bölgelerde birleştirilmiş sınıf uygulamasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Birleştirilmiş sınıflar, bu bölgelerdeki öğrencilere eğitim fırsatı sunmayı hedefleyen bir çözüm olarak uygulanmaktadır (Çakır, 2021).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), birleştirilmiş sınıflı okulları "birleştirilerek bir derslikte tek öğretmen tarafından okutulan birden fazla sınıf" şeklinde tanımlamıştır (MEB, 2020). Brunswic ve Valérie (2004, s. 19) ise "geleneksel bağımsız sınıfların aksine birden fazla sınıfın eş zamanlı olarak aynı derslikte bir öğretmen tarafından öğretim faaliyetlerini sürdürmesini birleştirilmiş sınıflarda öğretim" olarak ifade etmektedir.

Fidan (1988), birleştirilmiş sınıflarda öğretimi ilköğretimde birden fazla sınıfın birleştirilmesiyle oluşan öğrenci grubuna tek öğretmen tarafından öğretim yapılması olarak tanımlamaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda "öğretmenler bir eğitim döneminde iki ya da daha fazla sınıfın öğretim programından sorumludur" (Little, 2001; 482).

1.1.Problem Durumu

Türkiye'nin 85 milyonluk nüfusu (TÜİK, 2023) coğrafi olarak büyük farklılıklar göstermekte ve bu durum, eğitimde fırsat eşitsizliği gibi önemli bir soruna yol açmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerdeki düşük nüfus yoğunluğu ve öğrenci sayısının yetersizliği, birleştirilmiş sınıf uygulamasını zorunlu hale getirmiştir. Birleştirilmiş sınıflar, nüfus yoğunluğu düşük olan yerlerde öğrencilere eğitim hizmeti sunmayı mümkün kılmak için geliştirilmiş bir modeldir. Bu uygulama, kırsal alanlarda okulları sürdürülebilir kılmak ve eğitimi erişilebilir hale getirmek adına önemli bir çözüm sunmaktadır (MEB, 2020; Özdemir, 2019).

Türkiye’deki farklı coğrafi, ekonomik ve sosyal koşullar, anayasal ve yasal düzenlemelerin ışığında eğitim hizmetlerinin her bireye ulaşmasını zorunlu kılmaktadır. Anayasa’nın 42. maddesi, "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar" hükmüyle eğitimde eşitlik ilkesini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 1. maddesi, "İlköğretim her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanır" ifadesiyle eğitimin yaygınlaştırılmasını, 8. maddesi ise "Eğitimde kadın erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır" ifadesiyle toplumsal eşitliği hedeflemektedir. Bu yasal düzenlemeler, seyrek nüfuslu bölgelerde birleştirilmiş sınıflı okulların kurulmasını zorunlu hale getirmiştir (Gönül, 2019). Birleştirilmiş sınıflar, ihtiyaçtan doğan bir uygulama gibi görünse de kırsal ve seyrek nüfuslu alanlarda eğitim imkânlarına erişim sağlama açısından öğrencilere önemli fırsatlar sunmaktadır (Gürel, Çapar & Kartal, 2014; MEB, 2020).

Seyrek nüfuslu yerleşim birimlerinde her bir sınıf kademesinde dört dersliği olan okullar yaptırıp dört öğretmen tayin etmek ekonomik olmadığı için bir derslikli okul yapılarak farklı yerleşim birimlerine öğretmenler görevlendirilmesi gerekmektedir. Bazı durumlarda da öğretmen ve öğrencilerin yeterli sayıda olmasına rağmen derslik sayısındaki sınırlılıklar sınıfların birleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak genel olarak birleştirilmiş sınıflı okullarda derslik sayısı ile ilgili bir problem gözükmemekte, birleştirilmiş sınıflarda öğrenci sayısının azlığından kaynaklanan durumlar oluşabilmektedir. Bunun nedenleri ise kırsal yerleşimlerdeki ailelerin büyük yerlere göçlerinin artması ve eskisi gibi çok çocuklu ailelerin olmamasıdır (Köksal, 2009).

Köksal (2009)’a göre birleştirilmiş sınıflar bağımsız sınıflara göre elinde birçok imkânı barındıran bir uygulamadır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması akran öğretime, iş birliğine, grup çalışmasına, bağımsız çalışma ve çevre ile etkileşim halinde olmaya müstakil sınıflara göre daha fazla olanak sağlamaktadır. Birleştirilmiş sınıflardaki ödevli saatlerde öğrencilerin grup halinde ya da bağımsız olarak çalışması gerekmektedir. Birleştirilmiş sınıflarda akran öğretimi de oldukça ileri seviyededir. Normal koşullarda çok geride kalmış bir öğrencinin kendi sınıfındaki bir arkadaşına yetişebilmesi için fazladan çaba sarf etmesi gerekmektedir. Ancak birleştirilmiş sınıflarda bu durum daha kolay

atlatılabilmektedir. Akran öğretimi sayesinde öğrenci sınıftaki diğer arkadaşlarına daha çabuk yetişebilmektedir. Ayrıca kırsal yerleşim kesimlerinde çevre ile okul etkileşimi ve iş birliği oldukça gelişmiştir.

Birleştirilmiş sınıflar eskiden beri uygulanan ve Türkiye'nin koşulları doğrultusunda devam edecek bir uygulamadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasında karşılaşılan birçok sorun üzerinde çalışmalar yapılsa bile bu uygulamaya alternatif uygulamalar bulunamamaktadır (Çakır, 2021).

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemiz için birleştirilmiş sınıflı uygulama kırsal kesimin çoğunda bir zorunluluktur. Taşınmalı okullar veya yatılı ilköğretim bölge okulları gibi farklı alternatifler denense de birleştirilmiş sınıflı uygulamalar ilköğretim çağındaki öğrenciler için daha uygulanabilir olmaktadır. Her öğrencinin kendi evine yakın bulunan okullarda öğrenim görme hakkı vardır. Normal okullara göre birleştirilmiş sınıflarda birtakım farklılıklar oluşmaktadır. Bu farklılıklar kimi zaman öğrencilere katkılar sağlarken kimi zaman da öğretime dezavantajlar oluşturmaktadır. Bu çalışmada birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanarak öğrencilere daha elverişli eğitim ortamlarının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Araştırmanın amacı, bir alternatif eğitim modeli olan birleştirilmiş sınıfların öğrenciler üzerindeki etkilerinin, öğretmenlerin deneyimlerinden yola çıkarak onların bakış açısıyla aktarmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de birleştirilmiş sınıflar olgusu kaçınılmaz bir gerçektir. Kırsal yerleşim birimlerinde birleştirilmiş sınıflar yaygın olarak kullanılmakta olup, köylerde yaşam sürdükçe bu uygulamanın devam edeceği öngörülmektedir. Türkiye'de coğrafi, ekonomik ve sosyal koşullar birleştirilmiş sınıf uygulamasını zorunlu hâle getirmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin birçok bölgesinde birleştirilmiş sınıf uygulaması aktif olarak sürdürülmektedir (MEB, 2023; Kaya, 2019).

Eğitim, bireylerin temel bir anayasal hakkı olup, her bireyin bu haktan eşit şekilde yararlanması bir zorunluluktur. Eğitime erişimin sağlanması, sadece bireysel gelişim için değil, aynı zamanda toplumsal kalkınma ve eşitliğin sağlanması açısından kritik bir role sahiptir. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim uygulaması ilköğretim yaşına gelmiş çocukların

ekonomik, coğrafi gibi birçok sebeple eğitim hizmetleri alamamasından dolayı var olan eksiklikleri bir ölçüde karşılayarak çocukların eğitim hizmetlerine erişebilmeleri ve eğitim haklarını kullanmaları bakımından çok büyük önem arz etmektedir (Erdem, 2019).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının Türkiye’deki varlığı geri kalınmışlığı göstermemektedir. Birleştirilmiş sınıflı okullar bir çıkış noktası, çaresizlik, yetersizlik göstergesi olmamalıdır. Gelişmiş olan pek çok ülkede bu uygulama kullanılmaktadır. Türkiye'nin günümüz koşulları birleştirilmiş sınıf uygulamasının ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu sebeple ülkemizdeki az nüfuslu olan bölgelerdeki ilköğretim hizmetine erişmenin yolu birleştirilmiş sınıflı okul uygulamasının varlığından geçmektedir. Birleştirilmiş sınıfların en büyük işlevi kırsaldaki seyrek nüfuslu alanlarda yaşayan çocukların eğitim hakkını kullanmasına fırsat ve imkân sağlamaktır. Küçük yaştaki çocukları ailelerinden uzakta kalmadan yaşadıkları çevrede eğitim alması imkânı birleştirilmiş sınıflar uygulamasını çok daha işlevsel hale getirmektedir (Doğan, 2000).

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının gerekliliği ve önemi üzerinde Doğan (2000) şunları dile getirmiştir: Birleştirilmiş sınıflar Türkiye’de kırsalda ilköğretimi yaygınlaştırmak, artırmak ve toplumsal kalkınmaya yardımcı olmak, köydeki yaşayanlara Halk Eğitim hizmeti vermek ve istihdam sağlamak, öğrencilerin can güvenliğini sağlamak, öğrencilerin zorunlu eğitime erişimlerini sağlamak açısından önemlidir.

Birleştirilmiş Sınıflı Okul (BSO)’ da görev yapan öğretmenlerin öğrenciler ile ilgili yaşadıkları tecrübe ve karşılaştıkları durumlardan yola çıkarak yorumlamaları ve önerilerini paylaşmaları oldukça önemlidir. Bu bağlamda eksiklerin belirtilerek giderilmesi, eğitim öğretim hizmetlerinin kalitesini arttırmak bakımından önem taşımaktadır. Bundan dolayı yapılan çalışma öğretmenlerin gözünden birleştirilmiş sınıflarda öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin yaşadıklarını ortaya çıkarmak açısından önemlidir.

1.4. Araştırma Soruları

Bu alışma birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin yaşantılarından yola çıkılarak öğrencilere yaklaşımları ve uygulamaya yönelik tecrübelerine cevap aranmaktadır.

- 1.ğretmeler ve öğrenciler açısından birleştirilmiş ve müstakil sınıflar arasında ne tür farklılıklar vardır?
2. BSO’da derslerin ğretim süreci ne şekildedir?
3. Birleştirilmiş sınıflarda uygulanan eğitimin akran ilişkileri ve eğitime etkisi nelerdir?
4. Birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatler nasıl geçmektedir?
5. Birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin ilgisi ve katılımı nasıldır?

1.5. Varsayımlar/Sayıtlar

- 1.Yüz yüze görüşmeye katılan öğretmenlerin görüşme sorularına samimi, içten ve objektif yanıtlar verdikleri kabul edilmektedir.
- 2.Hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- 1.Yapılan araştırma 2023-2024 eğitim-ğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2.Araştırma Aydın İli Köşk İlçesine bağlı farklı yerleşim birimlerindeki birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
- 3.Araştırma, katılımcılara sorulan beş tane görüşme sorusuyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Birleştirilmiş Sınıflar; Öğrenci sayısının az olması ve coğrafi koşullar nedeniyle aynı derslikte, farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin tek bir öğretmen tarafından okutulması birleştirilmiş sınıflı okulları meydana getirmektedir (Köksal, 2009).

Müdür Yetkili Öğretmen: Birleştirilmiş sınıflı okullarda bir öğretmenin kendi sınıfı dışında ilgilenmesi gereken başka bir görevi de vardır. Hem okulda idari görevi olup hem de okulda kendi sınıfı olan sınıf öğretmenlerine müdür yetkili öğretmen denir (Çalık & Altun, 2018).

Bağımsız sınıflardaki ayrı bir müdürlük sistemi birleştirilmiş sınıflı okullarda yoktur. Tek öğretmeni olan birleştirilmiş sınıflı okullarda müdür yetkili de o öğretmendir. Birden fazla öğretmeni olan okullarda müdür yetkililik için öğretmenlerin tecrübelerine bakılarak müdür yetkili öğretmen görevlendirilir (Samancı, 2019).

Müstakil Sınıf: Aynı yaş grubundaki öğrencilerin sınıf seviyeleri gözetilerek ayrı öğretmenlerle öğrenimlerini devam ettiren sınıflardır (Erdem, 2019).

Taşınmalı Eğitim: Genelde ilkokul düzeyinde seyrek nüfuslu bölgelerdeki öğrencilerin her gün okullarına taşınmak suretiyle götürüp getirilmesini sağlayan sistemdir. Birleştirilmiş sınıfa alternatif bir uygulamadır (Küçüksüleymanoğlu, 2006).

2. ALAN YAZIN TARAMASI

2.1. Birleştirilmiş Sınıf Kavramı

Bu bölümde birleştirilmiş sınıflı uygulamalar ile ilgili çalışmalar yapmış önemli eğitimcilerin fikirlerinden yararlanılarak tanımlar yapılmıştır. Eğitim terimleri sözlüğünde; bir sınıf kademesindeki öğrenci sayısının az olması, bir sınıfa ayrı öğretmen verilmemesinden dolayı birden çok sınıfın birleştirilip tek bir sınıf olarak öğretimin yapılmasına birleştirilmiş sınıf denilmektedir (Oğuzkan, 1991).

İlköğretim programında uygulanmak üzere birden fazla sınıfın tek bir grup oluşturarak bir öğretmen gözetiminde eğitim öğretimlerini sürdürmesine birleştirilmiş sınıflarda öğretim denir (Vural & Vural, 2000). Köksal (2009)'a göre ilkokul kademesinde bir öğretmen tarafından birden çok sınıf seviyesinin aynı anda eğitim görmesine 'birleştirilmiş sınıf' öğretimi denilmektedir.

Birleştirilmiş sınıf seyrek nüfuslu bölgelerde özellikle de köylerde öğrenci sayısının azlığı, dersliklerin yetersizliği ve öğretmen ihtiyacından doğan sebeplerle birden fazla sınıfın bir araya gelerek tek öğretmen tarafından okutulmasıdır (Tekışık, 1989). Bu uygulamanın en önemli nedeni küçük yerleşim birimlerindeki öğrenci sayısının az olmasıdır. Bu yüzden bu uygulama çoğunlukla köy vb. kırsal yerleşim birimlerinde uygulanmaktadır (Samancı, 2019).

Öncül (2000), birleştirilmiş sınıf kavramının ortaya çıkış sebeplerini bir araya getirerek tanımlamıştır. Her sınıfa düşen öğrenci sayısının az olması ve her bir sınıfa ayrı öğretmen verilmemesinden dolayı birden fazla sınıfın bir arada ve tek bir öğretmenin sorumluluğunda olduğu sınıfı birleştirilmiş sınıf olarak nitelendirmiştir. Nüfusu az olan kırsal yerleşmelerde bir sınıfı oluşturan öğrenci sayısının az olması, öğrencisi az olan sınıflara ayrı bir öğretmen verilmesinin olanaksızlığı, birden fazla sınıfın bir araya gelerek grup halinde tek bir öğretmenin yönetiminde öğrenim görmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Binbaşoğlu, 1999).

Literatürde birleştirilmiş sınıflar farklı isimlerle adlandırılmaktadır. Bunlar ayrıştırılmış sınıflar, farklı yaş düzeylerinden oluşan sınıflar, küme gruplaması, döngülenen sınıflar gibi isimlerdir. Ülkemizin coğrafi ekonomik ve sosyal koşullar birleştirilmiş sınıflı uygulamayı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenledir ki ülkemizin tüm illerinde birleştirilmiş sınıflı okullar bulunmaktadır (Köksal, 2009).

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yalnızca bizim ülkemizde uygulanan bir öğretim modeli değildir. Avustralya, Finlandiya, Norveç gibi gelişmiş ülkelerde de uygulanan, birtakım önlemler alındığında dezavantajların avantaja çevrildiği bir modeldir. Bu uygulamanın faydalı olması için uygulamanın ortaya çıkış sebeplerinin ve ortaya çıkma zorunluluğundan kaynaklı dezavantajlarının analiz edilmesi gerekmektedir (Kesten ve diğerleri, 2008).

2.2. Türkiye’de Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Ortaya Çıkış Nedenleri

Köksal (2009) ve Erdem (2019) ‘e göre birleştirilmiş sınıflı uygulamanın temelde üç nedeni vardır. Bunlar; öğrenci sayısının azlığı, öğretmen sayısındaki yetersizlik ve derslik sayısının az olmasıdır. Bununla beraber en önemli neden ise öğrenci sayısının azlığı olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizde birleştirilmiş sınıf uygulamasının kullanılmasının en önemli nedenlerinden biri Türkiye’deki coğrafik yapıdır. Bu durumdan dolayı öğrenciler eğitimlerine birleştirilmiş sınıflarda devam etmek durumunda kalmaktadırlar (Doğan, 2000; Gültekin, 2007; Öztürk,2003). Genel olarak bakılacak olursa birleştirilmiş sınıflı uygulamaların nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Kırsal yerleşimlerden kentlere göçün artmasıyla birlikte köylerdeki öğrenci sayısı azalmaktadır. Normal şartlarda, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan ilkokullarda en az bir derslik bulunmalı ve 1., 2., 3. ve 4. sınıfların toplam öğrenci sayısı en az 10 olmalıdır. Ancak göç nedeniyle köy okullarındaki öğrenci sayısı bu kriteri karşılayacak düzeyde olmadığı için sınıf oluşturmak zorlaşmaktadır.
2. Seyrek nüfuslu bölgelerdeki yerleşimler dağınık nüfuslanmıştır, böylece ulaşımda zorluk yaşanmaktadır.
3. Seyrek nüfuslu okulların derslik, öğretmen durumu ve öğrenci sayısına göre planlamak ülkemiz açısından daha ekonomik görülmektedir.
4. Köy yerleşimlerinde büyük çoğunluk dağınık nüfuslanmıştır. Nüfusun birbirine uzak olması birleştirilmiş sınıf olgusunu ortaya çıkarmaktadır.
5. Birleştirilmiş sınıf, ilkokul çağındaki öğrencilerin ailelerinden uzakta kalmadan yaşadıkları çevre ve arkadaşlarıyla birlikte eğitim görmelerine imkân tanımaktadır.
6. Ülkemizdeki bazı iklim bölgelerinde zorlu kış şartları dolayısıyla öğrencilerin kendilerine en yakın okullarda eğitim almalarını gerekmektedir. Bunun en güzel örneği birleştirilmiş sınıf uygulamasıdır.

Erdem (2019), geçmişten günümüze birleştirilmiş sınıf uygulamasının farklı ekonomik ve sosyal sebeplerini şu şekilde ortaya çıkarmıştır:

1. Birleştirilmiş sınıf uygulamasında başlarda Türkiye için öğretmen sayısının azlığı etkili olmaktaydı. Öğretmen sayısında var olan bu problem özellikle de kırsal yerleşim birimlerinde bu uygulamayı zorunlu hale getirmiştir.
2. Ülkemizde nüfus olarak köyden kente yoğun bir göç yaşanmaktadır. Bununla birlikte köyde nüfusun önemli bir şekilde düştüğü görülmektedir. Azalan nüfusla birlikte ilköğretim yaşına gelen çocuk sayısı da azaldığından dolayı birleştirilmiş sınıflar bir zorunluluk haline gelmiştir.
3. Kırsal kesimlerdeki öğrenci sayısının azlığı, bağımsız sınıflar oluşturmak için buralara öğretmen görevlendirmek ülke ekonomisi açısından büyük masraf olmaktadır. Bu gibi yerlerde birden fazla sınıf açmak yerine sınıfları birleştirerek öğretim sürdürmek çok daha ekonomiktir.
4. Son zamanlarda uygulamaya konulan taşınmalı eğitim uygulamasının yerine köylerde kapanan okulların açılmasıyla birleştirilmiş sınıflar tekrar gündeme gelmektedir. Bu gibi durumlarda birleştirilmiş sınıflı uygulama yapılmaktadır.
5. Türkiye'deki birleştirilmiş sınıf uygulamalarının yoğun ve fazlaca olmasının en önemli nedeni küçük yaşta çocukların yaşadıkları bölgelerden uzak yerlerde eğitimlerine devam etmelerinin zorlayıcı yanlarının olmasıdır. Bu yüzden birleştirilmiş sınıflar YİBO ve taşınmalı eğitime güzel bir alternatiftir.

2.3. Birleştirilmiş Sınıfların Uygulandığı Yerler

Birleştirilmiş sınıflar daha çok kırsal kesimde coğrafi imkanları kısıtlı olan köylerde uygulanmaktadır. Bunun nedeni düşünüldüğünde kırsal bölgelerdeki imkanları kısıtlı olan köylerde yaşayan aileler nüfus olarak daha az olmaktadır. Çünkü köyler ekonomik veya kültürel açıdan büyük şehirlere göre daha az imkân sağlanmaktadır. Böyle olunca köylerde yaşayan aileler büyük şehirlere göç etmektedir. Bunun sonucunda köylerde ilköğretim çağına gelmiş öğrenci sayısı çok daha az olmaktadır. Her sınıf kademesinde bir sınıf oluşturabilecek kadar öğrenci olmadığından dolayı farklı sınıf seviyeleri birleştirilerek bir arada eğitim görmektedirler (MEB, 2020; Gönül, 2019).

2.4. Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturulma Biçimleri

Birleştirilmiş sınıfların oluşturulma biçimleri farklı etkenlerden dolayı değişmektedir. Bu etkenler öğrenci sayısı, derslik sayısı, öğretmen sayısı ve derslerin işleniş şekline göre farklılaşmaktadır (TTKB, 2012).

Ülkemiz eğitim sisteminde 4+4+4 sistemine geçtiği için birleştirilmiş sınıflar bu sisteme uygun olarak birleştirilmektedir. Örneğin bir köyde iki derslik ve iki öğretmen varsa sınıflar 1+2, 3+4 şeklinde birleştirilecektir. Birleştirilme sırasında başka etkenler de dikkate alınmaktadır. Mesela 1. sınıflar kalabalık ise sınıflar 1, 2+3+4 şeklinde de birleştirilebilir (MEB, 2023; Gürel, Çapar & Kartal, 2014)

Tablo 1: Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturma Biçimleri (MEB, 2014):

Öğretmen sayısı	Derslik sayısı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1	1	(1,2,3,4)			
2	2	(1,2)	(3,4)		
3	3	1	(2,3)	4	

Tek öğretmeni olan birleştirilmiş sınıflı okullarda dört sınıf birleştirilerek tek bir öğretmen tarafından öğretim yapılmaktadır. Bu şekildeki birleştirilmiş sınıflar yönetilmesinin en zor olanıdır. Tek öğretmenli okullarda etkinliklere kazanımların tümü için uygulamak diğer sınıflara göre zordur (Küçükahmet, 2018; Özdemir & Kaya, 2019).

İki öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda genellikle birinci ve ikinci sınıflar bir grup, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ise diğer bir grup olacak şekilde birleştirme yapılması önerilir. Fakat öğrenci sayısı, dersliklerin büyüklüğü gibi etkenler de göz önünde bulundurularak farklı şekilde birleştirmeler yapılabilir. 1 ve (2+3+4) veya (1+2+3) ve 4 gibi.

Üç öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda genellikle birinci sınıf bağımsız, ikinci ve üçüncü sınıf birleştirilmiş, dördüncü sınıf da bağımsız sınıf olarak planlama yapılır. Fakat yine öğrenci sayısı ve derslik sayılarını göz önünde bulundurularak farklı birleştirmeler yapılabilir. (1+2) ve 3 ve 4 veya 1 ve (2+3) ve 4 gibi.

Birleştirilmiş sınıflı okullarda önerilen durum dışında farklı bir sınıf düzenlemesi yapılacaksa buna müdür yetkili öğretmen ve sınıf öğretmenleri birlikte karar verebilir. Bu durum hakkında Maarif Müfettişi ile de görüşme yapılması gerekmektedir.

2.5. Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Bağımsız Sınıflı Okullarla Benzerlik ve Farklılıkları

Bağımsız sınıflı okullarla birleştirilmiş sınıflı okulların bazı benzer ve farklı yönleri vardır. Bu benzerlik ve farklılıklar şu şekilde sıralanabilir (Samancı, 2019):

Benzerlikler:

1. Birleştirilmiş sınıflı okullar ve bağımsız sınıflı okullar ilköğretim düzeyindeki aynı yaş grubu öğrencilerine hitap etmektedir.
2. Birleştirilmiş sınıflı okullarla diğer okulların öğretim programları ve hedef kazanımları aynıdır.
3. Birleştirilmiş sınıflı okuldaki öğretmenlerle bağımsız sınıflı okuldaki öğretmenlerin maaşları aynıdır.
4. Bağımsız ve birleştirilmiş sınıflı okullarda aynı ders kitabı kullanılmaktadır.

Farklılıklar:

1. Birleştirilmiş sınıflı okullar genellikle kırsal ve köy bölgelerinde olduğu için buradaki çevre ile bağımsız sınıflı okullardaki çevre birbirinden farklıdır.
2. Birleştirilmiş sınıflı okullardaki ekonomik imkân ve okulların fiziksel yapısıyla müstakil sınıflardaki farklıdır.
3. Birleştirilmiş sınıflardaki müdür yetkili öğretmenlerin okutmakla yükümlü olduğu sınıfları varken bağımsız sınıflardaki müdürler derslere girmemektedir.
4. Birleştirilmiş sınıflı okullarda toplam öğrenci mevcudu daha az iken bağımsız sınıflı okullarda daha fazladır.
5. Birleştirilmiş sınıflardaki öğretmenlerin ders planlaması çok daha farklıdır. Çünkü birden fazla sınıf düzeyi aynı dersliktedir. Ancak müstakil sınıflı okullarda bir sınıfta tek bir sınıf üzerindeki öğrenciler olduğu için ders planlaması daha farklıdır.
6. Birleştirilmiş sınıflı okullarda okulun ilgili personel sayısı daha kısıtlı iken bağımsız sınıflarda görevli öğretmenler ve personel sayısı daha fazladır.

7. Birleştirilmiş sınıfları müstakil sınıflardan ayıran en büyük fark öğretim biçimidir. Aynı dersteki farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin bir kısmı öğretmenli ders yaparken diğer kısmı ödevli ders yapmaktadır (Samancı, 2019).

2.6. Birleştirilmiş Sınıflarda Çevre Etkisi

Kırsal nüfus birimlerinde eğitimin dört temel yapı taşı bulunmaktadır. Bu temel yapı taşları okul, aile, yerel halk iş birliğini sağlamak açısından avantajlıdır:

1. Yerel nüfusun küçüklüğü: Kırsal kesimle nüfus yoğunluğunun az olması sebebiyle o bölgede yaşayan halk birbirini çok iyi tanımaktadır.
2. Meslekler: Seyrek nüfuslu alanlarda geçinebilecekleri belirli meslek dalları vardır ve çoğunlukla kişiler aynı mesleği yaparlar. Bu meslekler tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik olabilmektedir. Aynı mesleği yapan kişiler genelde iş birliği içerisinde ve birbirlerine sürekli yardım ederler. Bunun tam tersi büyük şehirlerde olan insanlar birbirlerini tanıyamadıkları için bir araya gelip fikir alışverişi yapamamaktadırlar. Bu yüzden ortak bir amaç içerisinde hareket edemezler.
3. Akrabalık: Kırsal kesimlerde ailelerin büyük çoğunluğu ya birbirlerini çok yakından tanımaktadır ya da akrabalık ilişkileri mevcuttur.
4. Uzaklık: Seyrek nüfuslu alanlardaki çocukların birbirlerine olan uzaklığı daha az olduğu için arkadaşlık ilişkileri güçlüdür.

Bu dört temel üzerine kurulan etki birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Kırsal nüfustaki topluluklar bu etki sayesinde birbiriyle daha rahat bir şekilde iletişim kurarak anlaşabilmektedir. Okulların bulunduğu çevre öğrenciyi ve eğitim öğretim faaliyetlerini oldukça etkilemektedir. Okul için çevreden alınan yardım ve isteklilik ne kadar artarsa eğitim öğretimde ilerleme o oranda artacaktır (Creswell, 2016).

2.7. Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasının Avantajları ve Dezavantajları

BSO'nun Avantajları:

Birleştirilmiş sınıf uygulaması her ne kadar daha çok dezavantajlı gibi gözüксе de planlı bir şekilde uygulandığında çok fazla yararı olan bir uygulamadır. Birleştirilmiş sınıflı okulların eğitim öğretim açısından faydaları şu şekildedir (Doğan, 2000; Köklü,2002; Köksal, 2009; Erdem, 2019):

1. Birleştirilmiş sınıf uygulamasında öğrenciler zamanlarını daha çok ödevli saatlerde geçirirler. Bu da öğrencilerin bireysel çalışma yaparken kendini yöneterek meta bilişsel olarak ilerlemelerine olanak sağlar. Öğrenciler araştırma yapmayı öğrenirler.
2. Birleştirilmiş sınıflar bağımsız sınıflardaki gibi kalabalık grubu barındırmadığı için daha az derslikli okullar olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda da okulların fiziki imkanları daha verimli kullanılmaktadır.
3. Birleştirilmiş sınıflı uygulama öğrencilerin iş birliğini ve karşılıklı iletişim kurma becerileri artmaktadır. Ayrıca öğrenciler birbirleriyle etkileşim halinde olarak yardımlaşma ve birbirlerinden öğrenme imkânı elde ederler.
4. Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenci sayısının azlığından dolayı öğretmenler öğrencilerle daha fazla vakit geçirirler. Bundan dolayı öğretmenler öğrencilerini daha iyi tanımaktadırlar. Dolayısıyla öğrencilerin ilgileri ve yetenekleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirler. Öğretmenler ders sürecinde bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretim gerçekleştirirse öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkabilmektedir.
5. Aynı derslikteki farklı sınıf seviyelerinde bir arada öğretim sağlandığı için alt sınıftaki öğrenci bir üst sınıf seviyesinin derslerini öğrenir. Bu konuda bilgi sahibi olur. Üst sınıftaki öğrenci de eksiklerini alt sınıftan gidererek öğretime faydalı hale getirilir.
6. Birleştirilmiş sınıflardaki öğrenci sayıları öğrencilerle bire bir ilgilenmek açısından oldukça avantajlıdır. Ayrıca birleştirilmiş sınıf okutan öğretmen okulun bulunduğu çevreyi dezavantajlı durumdan avantajlı hale çevirebilmelidir.
7. Birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenler kendilerini geliştirebilecek büyük ve doğal bir ortama sahip olurlar. Ayrıca bulundukları ortamın küçük olması çevredekilerle ilişkilerini olumlu yönde geliştirmektedir.
8. Birleştirilmiş sınıflar devlet açısından fazlaca ekonomik bir uygulamadır. Normal koşullarda bir okula birden fazla öğretmen görevlendirilirken birleştirilmiş sınıflı okullara bu sayının çok daha azı görevlendirilmektedir.
9. Bir sınıfta birbirinden farklı yaşlarda, farklı deneyim ve bilgiye sahip öğrencilerin olması birbirlerinden öğrenmelerine ve iş birliği yapmalarına imkân sağlamaktır.
10. Öğrencilerin kendi ilgi alanlarına yönelerek onları geliştirme ve bireysel farklılıklarına göre eğitim ortamına sahip olmaları sağlanacaktır. Ayrıca öğrenciler birbirleriyle iş birliği yaparak okullarda var olan disiplin problemlerini de en aza indirecektir.

BSO'nun Dezavantajları:

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının birçok faydası olduğu gibi sınırlılıkları da olduğu bir gerçektir. Her ne kadar bu dezavantajlar avantaja çevrilse de yine de birtakım güçlüklerle karşılaşmaktadır. Uygulamanın dezavantajları şunlardır (Akbaşı& Pilten 1999: 2; Köklü 2000: 34; Erdem, 2015 Gültekin, 2007; Köklü, 2002; Köksal, 2009):

1. Müstakil sınıflara göre birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin sorumluluk ve iş yükü oldukça fazladır. Öğretmen bir günde birden fazla sınıf düzeyinin ders programının planlamasını hazırlamaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda müdür yetkili olan öğretmenin iş yükü daha da artmaktadır. Genellikle zaman yetersizliğinden kaynaklı olarak hedef kazanımlara ulaşmak zorlaşmaktadır.
2. Birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğretim süreci müstakil sınıflara göre daha farklıdır. Bir sınıfta hem ödevli hem öğretmenli dersler işlenmektedir. Bir sınıfta en az iki farklı düzeyde öğrenci bulunmaktadır. Bu da dersin planlanması ve sınıf yönetimi sürecini zorlaştırmaktadır. Ayrıca mesleğini yeni icra etmeye başlayan öğretmenlerin bu sınıflarda görev alması dezavantajların çözülmesinde zorlaştırıcı etki yapmaktadır. Oysaki bu uygulamayı önceden beri bilen öğretmenlerin, bu tür okullara gelmesi çok daha fayda sağlayabilecektir.
3. Birleştirilmiş sınıflı uygulamanın ders öncesi hazırlığı çok fazla zaman almaktadır. Birden fazla sınıfa ders planı hazırlamak, ödevlendirme veya sınıf içerisindeki durumlarını kontrol etmek öğretmen açısından dikkat gerektiren bir süreç olmaktadır.
4. Seyrek nüfuslu yerlerdeki birleştirilmiş sınıflı okulların birçoğunda araç-gereç temini ve fiziksel alt yapı bakımından yetersizlik olması büyük bir sorundur.
5. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmen sayısının kısıtlı olması nedeniyle öğretmenlerin birbiriyle olan bilgi alışverişi azdır. Bu da öğretmenin kendini yenileyebilmesi ve değiştirmesini kısıtlamaktadır.
6. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenci sayısının az olması, öğrenciler arasında iş birliği ve rekabet duygusunun sınırlı kalmasına neden olabilir. Aynı yaş grubundaki arkadaş sayısının azlığı, öğrencilerin kendi yaşlılarıyla sosyalleşme imkânlarını kısıtlamaktadır. Bu durum, birleştirilmiş sınıflı okulların sosyal etkileşim açısından daha sınırlı bir ortam sunmasına yol açabilmektedir.
7. Birleştirilmiş sınıflı okullarda müdür yetkili öğretmen vardır. Müdür yetkili öğretmen hem kendi sınıfıyla ilgilenirken hem de idari sorumlulukları yerine getirmek

durumundadır. Bu yüzden müdür yetkili öğretmenin okul içerisindeki yükü ve sorumluluğu oldukça fazladır.

8. Veliler eğitimsiz olduğu için destek almak zordur.

9. Yardımcı personel çoğunlukla bulunmamaktadır.

Birleştirilmiş sınıf uygulamasındaki bazı sınırlılıklar sorun olarak görülmeyp üzerine gidilerek düzeltilirse benzeri uygulamalar hem öğrenciler açısından hem de öğretmenler açısından tahammül edilebilir hale gelecektir (Samancı, 2019).

Bayar (2009), birleştirilmiş sınıflarda yaşanan problemleri üç ana başlıkta şu şekilde açıklamaktadır:

Öğrenciler Açısından;

- Öğrenciler öğretmenleri ile daha az etkileşim kurarlar.
- Öğrenciler daha fazla motivasyon sağlamak durumundadır.
- Öğrenciler etkinliklerde daha fazla kendi kendine çalışmak durumunda kalırlar.
- Tek bir sınıfta farklı sınıf seviyelerinde öğrenciler olduğundan öğrencilerde dikkat dağınıklığı sorunu yaşanır (Bayar, 2009).

Öğretmenler Açısından;

- Öğretmenler birden fazla ders planı ve daha çok ders anlatımı yapmak zorunda kalır.
- Öğretmenler daha fazla kaynağa ihtiyaç duyar.
- Öğretmenler sınıf yönetimi konusunda daha çok zorlanır.
- Kazanımlar ve ders planlarını uygulamak için zaman kısıtlıdır (Bayar, 2009).

Aileler Açısından;

- Aileler öğretmen ile daha az etkileşim kurarlar ve çocuklara daha az vakit ayırırlar.
- Aileler okul ve işleyişiyle ilgili endişe duyarlar ve çocuklarının öğretmene daha çok ihtiyacı olduğunu düşünürler.
- Aileler birleştirilmiş sınıflı okulun öğrencilere yetemeyeceğini düşünüp geride kalacaklarını düşünürler (Bayar, 2009).

2.8. Birleştirilmiş Sınıflara Alternatif Uygulamalar

Ülkemizde seyrek nüfuslu yerleşim birilerinde öğrencilerin eğitim hakkını kullanmalarını sağlamak için birleştirilmiş sınıfların yanında farklı alternatif okullar da vardır. Bunlar;

- Taşınmalı Eğitim
- Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO)
- Pansiyonlu İlköğretim Okulları (PİO)

Taşınmalı Eğitim: Genelde ilkokul düzeyindeki seyrek nüfuslu bölgelerdeki öğrencilerin her gün okullarına taşınmak suretiyle götürülüp getirilmesini sağlayan, birleştirilmiş sınıfa alternatif bir uygulamadır. Bu uygulamanın amacı seyrek nüfuslu okulsuz yerleşim birimlerinin ilköğretim çağındaki öğrencilerin daha iyi imkanlardaki okullarda eğitim görmeleri için taşınarak ilköğretimin yaygın hale getirilmesini sağlamaktır. Taşınmalı eğitimin yaygınlaşmasıyla birlikte birleştirilmiş sınıflı okulların birçoğu kapatılarak taşınmalı sisteme geçilmiştir. Taşınmalı ilköğretimin bir amacı da birleştirilmiş sınıf uygulamasını minimum hale getirmektir (MEB, 2020).

Taşınmalı eğitim ilk olarak 1980-1990 yılında Kocaeli ve Kırklareli şehirlerinde 305 öğrenciyle uygulanmaya başlamıştır. 2007 yılından itibaren Bingöl dışında 80 ilde uygulamaya konulmuştur. Bu durum birçok öğrencinin başka okullara taşınması demektir. Bunun yerine öğretmeni köylere taşıyıp köydeki çocukları öğretmensiz bırakmamak daha ekonomik olmaktadır. Hem tasarruf edilmiş olunacak hem de öğrenciler kendi yaşadıkları çevrede eğitimlerini sürdürüp düzenlerini bozmadan okula gideceklerdir (Köksal, 2009).

Türkiye'de 1990'lı yıllarda taşınmalı eğitim için pilot okul uygulamasına başlanmıştır. Yıllar sonra ülkede çok fazla okulda taşınmalı eğitim uygulanmaya başlamıştır (MEB, 1996; 2001). Bu dönemde birleştirilmiş sınıfların sayısı azaltılarak YİBO uygulaması yaygınlaştırılıp birçok öğrenciye bu şekilde eğitim verilmiştir (MEB, 2001).

Birçok uygulamanın avantajı olduğu gibi sorunları da bulunmaktadır. Özdemir (2007), taşınmalı ilköğretimin sorunlarını şu şekilde ele almıştır:

1. Merkezlerin birçoğunun yemekhanesi yoktur.
2. Taşıma araçları elverişsizdir ve bu araçlar ile diğer yolcular da taşınmaktadır.
3. Taşınmalı eğitim kırsal kesimde uygulandığı için yollar genellikle ulaşım elverişsizdir. Bu durumda öğrenciler okula taşınırken geç kalabilmekte veya daha kötüsü kazaya

sebebiyet verebilmektedir.

4. Okul, öğrencinin yaşadığı çevreden uzak olduğu için veli-okul ilişkisi kurulamaktadır.
5. Öğrenciler taşınmalı okullarda pek de iyi muamele görmemekle birlikte yeterli rehberlik hizmeti de alamamaktadırlar.
6. Genellikle kız çocuklarını bulunduğu yer dışında başka bir okula gönderme fikri ailelerin hoşuna gitmemektedir.

Birleştirilmiş Sınıflar Taşınmalı okula Neden Alternatiftir?

Işık ve Maya (2003) tarafından taşınmalı okullarla ilgili yapılan bir çalışmada;

1. Veliler öğrencilerin kış mevsimlerinde araçları beklerken hasta olduklarını dile getirmişlerdir.
2. Veliler öğrencilerin taşınan okullarda okul yemeklerini yemediklerini ve kendilerinin öğrencilerin bu tür davranışlarını takip edemediklerini ifade etmişlerdir.
3. Veliler çocuklarının öğretmenleriyle yeteri kadar iletişim kuramadıklarını, bundan dolayı çocuklarının başarı düzeyleri ve diğer davranışları hakkında bilgi sahibi olamadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Ayrıca yapılan bu çalışmanın sonucunda velilerin köylerde milli bayramların kutlanmasından dolayı üzüldüklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucu gösteriyor ki birleştirilmiş sınıflar aslında Türkiye için bir sorun teşkil etmemekte, tam tersi bir çözüm sunmaktadır.

Yatılı İlköğretim Bölge Okulları: Yatılı ilköğretim bölge okulları yine ilkokulda uygulanabilen merkezdeki okullarda öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak suretiyle eğitim aldıkları yatılı okullardır.

Yatılı ilköğretim bölge okulları aşağıda verilen sorunları çözmek maksadıyla açılmıştır (Güven, 2005):

1. Kırsalda okul öncesi eğitimi arttırmak,
2. Ülke genelinde ilköğretimi yaygın hale getirmek,
3. Dağınık nüfuslu yerleşimlerdeki çocukları öğretmene ve okula kavuşturmak,
4. Öğretmenlere kalacak yer ve bazı sosyal olanakları olan bölgeler oluşturmak,
5. Bu bölgelerde her türlü kalkınma hizmetine tabi tutmak.

Türkiye'deki ilköğretim okulları, çeşitli yapısal ve eğitsel sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar arasında öğretmen eksikliği, araç-gereç temini, bina yetersizlikleri, müfredat sorunları ve sınıfların kalabalıklığı öne çıkmaktadır. Yatılı okullar, normal okullardan birçok açıdan farklılık göstermektedir. Bu farklardan en önemlisi, öğrencilerin günün 24 saatini okulda geçirmeleridir (Köksal, 2009). Bu durum, yatılı okullarda eğitim gören öğrenciler için hem avantajlar hem de dezavantajlar doğurabilmektedir.

Güven (1998) tarafından yapılan bir araştırmada, yatılı okulda kalan öğrenciler ile aileleriyle birlikte yaşayan öğrencilerin benlik algıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yatılı okullarda okuyan öğrencilerin benlik algılarının genellikle olumsuz yönde olduğu tespit edilmiştir. Çelik (2005), ilkokul çağındaki öğrencilerin yatılı ilköğretim bölge okullarına gönderilmesinin, çocukların ailelerinden uzak kalmalarına neden olduğunu ve bu durumun özellikle sevgiye ihtiyaç duyulan erken yaşlarda psikolojik travmalara yol açabileceğini ifade etmektedir.

Pansiyonlu İlköğretim Okulları: Öğrencilerin eğitimlerini karşılanması amacıyla yine merkezdeki okullarda kaldığı yakın yerleşimlerde oturan öğrencilerin de gündüzlü olarak öğrenimlerini sağladığı okullardır. Bu okullarda çocukların ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır.

YİBO ve PİO'ların Uygulanabilirliğine Yönelik Çözümler

Özdemir (2007: 315-316), YİBO ve PİO'lara çözüm önerileri olarak şunları dile getirmektedir:

1. Öğrencilerin kaldığı odaların daha yaşanabilir olması adına oda sistemine dönüştürülmesi,
2. Yemek verilen ortamların daha hijyenik hale getirilmesi,
3. Okullarda sürekli hizmet verebilecek sağlıkçıların görevlendirilmesi,
4. Okulların rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi,
5. Öğrencilerin etkinlikleri daha uygun bir şekilde yapabilmeleri veya oyunları daha rahat oynayabilmeleri açısından çevre düzenlemesinin olması.

Köksal'a (2009) göre kırsal yerleşim birimlerindeki ilköğretim okullarında birleştirilmiş sınıf uygulaması kullanılmaz ise burada yaşayan ilkokul düzeyindeki öğrenciler için şu alternatifler uygulanacaktır:

1. Okul çağına gelen çocukların birçoğu okula gönderilmeyecektir.
2. Öğrenci sayısı az olmasına rağmen buralara maliyetli okullar yapılacaktır.
3. Taşınmalı eğitim ile öğrenciler başka okullara gidip gelecektir.
4. Öğrenciler Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'na gideceklerdir.
5. Çocuklar okullarına en yakın bir pansiyona yerleştirilecektir.
6. Ebeveynler çocuklarının eğitim öğretimi için uygun bir yere taşınarak eğitim olanaklarından yararlanacaktır.

Birleştirilmiş Sınıflar Yatılı İlköğretim Bölge Okullarına Neden Alternatiftir?

Birleştirilmiş sınıflı okullar, yatılı ilköğretim bölge okullarına (YİBO) önemli bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Özellikle kırsal alanlarda yerleşim birimlerinin seyrek olduğu bölgelerde, öğrencilerin evlerinden uzakta eğitim görmesinin zorlukları göz önüne alındığında, birleştirilmiş sınıflı okullar, eğitim hizmetini yerinde sunma avantajına sahiptir. Bu okullar, öğrencilerin ailelerinden uzaklaşmasını engeller ve yerel topluluklarla daha güçlü bağlar kurmasına olanak tanır (Köksal, 2009).

Birleştirilmiş sınıflı okullarda, öğrenci grupları aynı sınıf içerisinde bir araya getirilerek hem öğretmenlerin hem de kaynakların daha verimli kullanılması sağlanır. YİBO'lar, öğrencilere daha geniş imkanlar sunmasına rağmen, çocukların ailelerinden ve yaşadıkları çevreden ayrılmaları psikolojik ve sosyal zorluklar yaşayabilmesine sebep olabilir. Özellikle ilkokul çağındaki çocuklar, aile bağlarına ihtiyaç duydukları bir dönemde bu bağlardan uzaklaşarak psikolojik travmalar yaşayabilirler. Bu durum, birleştirilmiş sınıflı okulların çocukların duygusal ve sosyal gelişimini desteklemede daha etkili bir çözüm sunduğunu göstermektedir (Güven, 1998; Köksal, 2019).

Birleştirilmiş sınıflı okullar, yerel kaynakların etkin kullanımı ve bölgedeki öğrenci sayısına uygun şekilde yapılandırılmasıyla sürdürülebilir bir model sunar. YİBO'ların fiziksel altyapısı ve öğretim kadrosu genellikle daha donanımlı olsa da bu okullara erişim mali nedenlerle herkes için mümkün olmayabilir. Bu bağlamda, birleştirilmiş sınıflı okullar, eğitim hizmetini kırsal alanlarda erişilebilir ve sürdürülebilir kılmak adına önemli bir alternatif oluşturmaktadır (Gönül, 2019).

Ergüneş & Altunsaray (1998) göre öğrenciler özellikle birinci sınıflarda köylerinden uzak oldukları zaman aile özlemi çekmektedirler. Taşınmalı ilköğretim okullarında sağlık ve beslenme olanakları yetersiz kalmaktadır. Öğrencilere yeteri kadar ilgi gösterilmekte ve taşınan ilköğretim öğrencilerine birçok bakımdan hizmet vermede yetersiz kalmaktadırlar. Arı 'ya (2002) göre YİBO uygulaması öğrencilerde sinirlilik, aile özlemi, keyifsizlik gibi ruhsal sıkıntıların en yüksek oranda yaşandığı okullar olmaktadır. Yatılı öğrencilerin tamamında bu durumlar sıklıkla veya bazı zamanlarda gözlenmiştir. Taşınmalı ilköğretimde de bu tür rahatsızlıklar gözlenmekle birlikte daha az olmaktadır. Bu seçenekler düşünüldüğünde her ne kadar birleştirilmiş sınıfların da eksiklikleri olsa da yukarıdaki durumların aileler, çocuklar ve devlet için çok büyük sıkıntılar getireceği aşîkardır (Karasar ve Platteau, 1999).

Ülkemizde genel olarak birleştirilmiş sınıflı okulların tercih edilmesinin nedeni öğrencilerin günübirlik veya yatılı olarak başka okullara gitmek için yaşlarının küçük olması, kendilerine bakabilecek kadar olgun olmamalarıdır. Bir başka nedeni de öğrencilerin kendi yaşadıkları yerlerde kendilerini daha güvende hissetmeleridir. Özetle denilebilir ki birleştirilmiş sınıf uygulaması Türkiye'nin şu anki koşullarındaki eğitimi için şanstır. Alternatif okulları uygulamak veya iyileştirmek yerine birleştirilmiş sınıflı okullarda eğitimin niteliğini ve verimini arttırmak daha uygun olacaktır (Köksal, 2009).

2.9. Birleştirilmiş Sınıflarda Akran Öğretimi

Birleştirilmiş sınıflarda zaman kavramı özellikle öğretmen açısından çok önemlidir. Çünkü aynı sınıfta olan farklı kademedeki öğrencilere bir ders saati yetmemektedir. Öğretmen aynı anda farklı sınıf seviyesindeki öğrencilere yeterince zaman ayıramayabilir. Böyle durumlarda bazı öğrenciler öğretmene farklı konularda yardım edebilmelidir (Şahin, 2015).

Birleştirilmiş sınıflı okulda öğrenim gören bir öğrenci aynı sınıfta birden fazla yıl öğrenim görecektir. Bu yüzden farklı sınıf seviyesindeki öğrencilerle de iletişim halinde olacaktır. Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerle arkadaşlık bağları kurulduğu için müstakil sınıflardaki öğrencilerin elde edemeyeceği avantajlara sahip olacaktır. Böylece sınıflar arası bir arkadaşlık köprüsü oluşturulmuş olacaktır (Köksal, 2019; Güven, 1998).

Birleştirilmiş sınıflı uygulamayı yapan okullarda üst sınıf öğrencileri öğretmenlerinin denetiminde sınıf arkadaşlarına ve bir alt sınıftaki arkadaşlarına yardım ederler. Yapılacak yardım sadece akademik anlamda değil davranış anlamında da olabilmektedir. Birleştirilmiş sınıflardaki akran öğretiminin en büyük avantajı öğretmenidir. Öğretmene derste zaman kazandırır. Aynı zamanda akran öğretimi yapan öğrencinin yardımseverlik, sorumluluk alma, sosyalleşme, problemleri çözme, bir görevi yerine getirme, liderlik gibi beceri ve tutumları gelişimine de katkı sağlar. Akran öğretimi öğrenci ilişkilerini olumlu etkilemektedir. Öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimlerini olumlu hale getirmektedir (Samancı, 2019).

Birleştirilmiş sınıflarda akran öğretimi, eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır. Bu sınıflarda, özellikle ödevli ders saatlerinde, öğrenciler öğretmenin yanı sıra akranlarının desteğine ihtiyaç duyabilir. Akran öğretimi, öğrencilere hem sosyal hem de akademik açıdan destek sağlamaktadır. Bağımsız sınıflarda geride kalan bir öğrencinin, sınıf arkadaşlarının seviyesine ulaşması uzun zaman alabilirken, birleştirilmiş sınıflarda bu süreç akran öğretimi sayesinde daha hızlı gerçekleşebilir (Köksal, 2009). Akran öğretimi hem öğretim sürecinin etkililiğini artırır hem de öğrenciler arasında iş birliğini teşvik eder (Gürel, Çapar & Kartal, 2014).

Akran öğretimi uygulaması, birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin birlikte çalışarak öğrenme sürecine katılmalarını kolaylaştırır. Bu yöntem, öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine olanak tanırken aynı zamanda öğretmenin yükünü de hafifletir. Ayrıca, bu süreçte öğretmen, rehberlik rolü üstlenerek öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına uygun etkinlikler planlar. Akran öğretimi, öğrencilerin problem çözme, iletişim ve iş birliği becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlar (Köksal, 2009; Eğitim Reformu Girişimi, 2016).

Birleştirilmiş sınıflarda yardımcı öğrenci öğretmenin işini kolaylaştıran; üst sınıflardaki çalışkan, becerikli arkadaşlarıyla iş birliği yapan, liderlik gücü yüksek, yardımsever, küçük sınıflara destek sağlayabilecek ve okul işlerinde öğretmene destek çıkabilecek öğrencilere denir (Fidan, 1988). Yardımcı öğrencilik görevi her zaman aynı öğrenciye verilmemelidir. Çünkü aynı öğrenci derslerden uzun süre uzak kaldığı zaman öğrencinin eğitim açısından geri kalmasından neden olacaktır (Şahin, 2015). Ayrıca akran öğretimi sırasında büyük öğrenciler kendi derslerinden alıkonmamalıdır. Akran öğretimi için görevlendirilecek öğrenciler farklı kişilerden de seçilmelidir (Binbaşıoğlu, 1999). Akran öğretimi büyük çocukları olgunlaştırarak sosyal açıdan gelişme imkânı sağlamaktadır.

Öğretmene zaman kazandırarak anlatıcı olan öğrencinin liderlik kabiliyetlerini geliştirir, büyük öğrencilerin küçük öğrencilere rehber olmalarını sağlar.

İlkokullarda Ders Planlaması

Birleştirilmiş sınıflar ve diğer sınıfların yani müstakil sınıfların öğretim programları ortaktır. Bu öğretim programları genel olarak aşağıda özetlenmiştir (MEB, 2009):

1. Birleştirilmiş sınıfa sahip olan öğretmenler kendi öğrencileri için öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarına rehberlik etmelidir.
2. Tüm öğrenciler birbirlerinden farklı yetenek ve ilgi düzeylerine sahiptir. Öğretmenler tüm öğrencilere aynı düzeyde ve fikirle yaklaşmalıdır. Öğrencilerin seviyesine göre kapasiteleri doğrultusunda anlatım yapmalıdır.
3. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenciler şekillendirilmeli, öğrenciler kendi ilgilerine göre kendileri yapılandırılmalıdır. Bu yüzden öğretim programları öğrenci merkezli bir yapıya sahip olmalıdır.
4. Öğretmenler öğrenciler için farklı öğrenme yaşantıları sunmalıdır. Yani iş birliği yapma, öğrenme stratejilerini kendileri belirleme, yanlışlarını kendileri terk ederek düzeltmeye imkanlar sağlamalıdır.
5. Öğretmenler öğrencilerle birlikte öğrenme fırsatı yaratmalıdır.
6. Programlar öğrencilerin problem çözmesini, düşünmesini, tartışıp soru sormasını işlevsel hale getiren bireyler yetiştirmelerini hedeflemektedir.
7. Birleştirilmiş sınıflarda görevlendirilen öğretmenler öğrencilerin çevre şartlarını göz önünde bulundurularak onların sosyal çevreye daha çabuk uyum sağlamalarını sağlamalıdır. Bunun için bulundukları çevrenin kültürel özelliklerini tutum ve inançlarını göz önünde bulundurmalıdır.

Önceleri birleştirilmiş sınıflarda ayrı bir program uygulanmakta iken Talim Terbiye Kurulu'nun 122 sayılı kararıyla 2000-2001 öğretim yılından itibaren birleştirilmiş sınıflar ve müstakil sınıflarda aynı program uygulanmaya başlamıştır. Aynı programın uygulanma amacı şunlardır (Köksal, 2009):

1. Tüm ilkokullarda aynı programın uygulanması,
2. Eğitim öğretimde bütünlüğün sağlanması,
3. Programların farklılıklarından kaynaklı sınıf uyumsuzluklarını yok edilmesi,

4. Bir üst sınıfa yönlendirmede yapılacak olan ölçme değerlendirmelerde birlik ve bütünlüğün sağlanması hedeflenmiştir.

2.10. Birleştirilmiş Sınıflarda Ders Planlaması

Bir öğretim terimi olarak plan, eğitimin amaçlarına ulaşmak için etkinlik ve derslerin seçimi sırasında ve aşamasında bunların nasıl uygulanacağını, eğitimde kullanılan araç gereçlerin ve materyallerin ne şekilde uygulanacağını planlayıp kâğıt üzerinde göstermektir. Planlama yapmanın amacı öğrenci ve öğretmenin zamanını verimli geçmesine olanak sağlamaktır (Karagöz, 1997; Baytekin, 2001).

Öğretimde planlı olmak dersleri planlı hale getirerek verimliliği artırır. Türkiye’deki tüm öğretim programları ortak bir şekilde yürütülmektedir. Öğretim etkinlikleri çevre bağlamında yerel farklılıkları dikkate alarak yapılmaktadır. 2000-2001 öğretim yılından itibaren birleştirilmiş sınıf ve bağımsız sınıf programı ortak çerçevede uygulanmaktadır (Köksal, 2009).

Öğretimin planlanması birleştirilmiş sınıflarda bağımsız sınıflardan daha zor ve karmaşıktır. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenler çevrenin özelliklerini ve öğrenci ihtiyaçlarını dikkate alarak programdaki ünitelere az veya çok vakit ayırmakla özgürdüler.

Birleştirilmiş sınıflarda planlı olmak çok önemlidir. Çünkü birkaç sınıfı aynı anda idare edebilmek önceden planlanmamış bir öğretim ile mümkün değildir. Öğretmenin ödevli ve öğretmenli saatleri önceden çok iyi planlanması gerekmektedir. Ödevli saatlerde verilecek etkinliklerin ödevleri ders öncesinde hazırlanarak öğrencilere ulaştırılmalıdır. Öğrencilerin kendi kendine çalışacakları saatler iyi organize edilirse öğretimin verimi artacaktır. (Köksal, 2019; Güven, 1998).

Birleştirilmiş sınıflarda kullanılan "A Grubu" ve "B Grubu" kavramları, birden fazla sınıf seviyesinin aynı derslikte öğretim gördüğü sistemlerde, sınıfların etkili bir şekilde organize edilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu model, farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin öğretim ihtiyaçlarını daha verimli bir şekilde karşılamak için tasarlanmıştır. Bu tür bir ayırım, öğretim sürecinin düzenlenmesine ve planlanmasına katkı sağlarken, her grubun ihtiyaçlarına uygun öğretim materyallerinin ve etkinliklerin belirlenmesine olanak tanımaktadır. Öğretmen, gruplar arasında dönüşümlü olarak öğretmenli ve ödevli saatler planlayarak, her grup için eşit derecede etkili bir öğrenim ortamı yaratmaya çalışır. Bu yöntem, sınıf içindeki farklı seviyelerdeki öğrencilerin öğretimden eşit düzeyde

faydalanmasını sağlamak amacıyla önem taşımaktadır. Ayrıca, gruplama sistemi öğretmenin, birleştirilmiş sınıflarda öğretim süreçlerini daha sistematik ve verimli bir şekilde yönetmesine olanak tanır (Köksal, 2019). Öğretmen bir grupla öğretimini sürdürürken diğer grubun çalışmalarını takip ederek dönütlerde bulunur. Öğretmen dört sınıfı birden okutuyorsa sınıfa önceden hazırlıklı gelmelidir. Etkinlikleri önceden seçip hazırlamalıdır (Köksal, 2009).

Erdem (2019)'e göre birleştirilmiş sınıflarda planlama yapılırken dikkat edilecek en önemli nokta öğretmenin ödevli saatleri planlamasıdır. Özellikle ödevli saatlerdeki kendi kendine çalışmalar ayrıntılı olarak plana yazılmalıdır. Birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatlerde de öğretmenli saatlerde de öğretmen aktif rol oynamaktadır. Öğretmenin iki gruba da rehberlik etmesi gerekir. Bu yüzden öğretmenin planlamayı çok iyi yapması, öğrencinin de çalışmaların nasıl olması gerektiğiyle ilgili bilgi sahibi olması gerekmektedir. Eğer bu durum istenildiği gibi olmazsa ödevli saatlerde çalışan öğrenciler ile diğer öğrenciler ders sırasında birbirlerini rahatsız edebilecektir. Bu sebeple öğretmen diğer grup ile derse başlamadan önce ödevli gruba yapılacak etkinliği veya çalışmayı örnek üzerinden açıklamalıdır. Ders anlatımı sırasında ödevli gruptaki öğrencileri aralıklarla takip etmelidir. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenli grup ne kadar önemliyse ödevli grup da o kadar önemlidir. Bu nedenle öğretmen mutlaka ödevli çalışan grubun yaptığı çalışmaları değerlendirmelidir.

Birleştirilmiş sınıflarda planlama yaparken birçok etken göz önünde bulundurulmalıdır (Köksal, 2009; MEB, 2003; Taşdemir, 2012):

1. Okulun bulunduğu çevreye, öğrencilerin düzeylerine öğrencilerin sınıf seviyeleri ve kazanımlarına dikkat edilmelidir.
2. Birleştirilmiş sınıflardaki haftalık ders programı müstakil sınıflardaki gibi değildir. Öğretmen sayısı ve birleştirilecek sınıf sayısı göz önünde bulundurularak bir planlama yapılır.
3. Birleştirilmiş sınıfların öğretim planlaması müstakil sınıflara göre farklılıklar göstermektedir. Hem öğretmenli hem ödevli derslerde öğretmen öğrencilerin çalışmalarında öğrencilere rehberlik etmelidir. Birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğretmenler genel olarak birinci sınıf öğrencilerine öğretim esnasında daha fazla zaman ayırmalıdır. Çünkü birinci sınıf öğrencileri için okuma yazma ve hesaplama becerileri temel oluşturmaktadır.

4. Birleştirilmiş sınıfta bazı dersler sınıfça işlenebilir. Bunlar arasında müzik resim beden eğitimi ve oyun gösterilebilir. Öğretmen bu dersleri birlikte planlayabilir.

Birleştirilmiş sınıflarda ders planlamasında öğretmenli dersler büyük harflerle ödevli derslerde ise küçük harflerle gösterilir. Ders planlaması öğretmenin planladığı gibi yapılır. Planlama yapılırken işlevsel olunması gerekmektedir (Köksal, 2009).

2.11. Öğretmenli ve Ödevli Saatler

Birleştirilmiş sınıflar için derslerin verimli geçebilmesi öğretmenin dersi önceden planlayıp hazırlanmasıyla mümkün olmaktadır. Bu da birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatlerdeki çalışmaların iyi bir şekilde planlanması ve kontrol edilmesiyle mümkün olmaktadır. Öğrencilere verilen çalışmaları ne şekilde yapacaklarını açıklamak çok önemlidir. Ayrıca ödevli saatler öğrenciler için büyük bir avantajdır. Çünkü öğrencilerin kendi kendilerine öğrenme becerileri geliştirilmektedir. Bundan dolayı birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatlere bir zorunluluk veya sınırlılık olarak bakılmamalıdır. Öğrencilerin kendilerini aktif hale getirmelerini sağlayacak bir fırsat olarak değerlendirilebilir (Erdem, 2019).

Birleştirilmiş sınıflarda ödevli ve öğretmenli saatler iç içe olup ödevli saatlerde ödevlerini bitiren öğrenciler öğretmenli saatlerdeki dersleri takip edebilir. Üst sınıfı takip eden öğrenciler bir üst sınıfa geçtiklerinde hangi dersleri öğreneceklerini önceden takip ederler veya alt gruptaki öğrenciler için ise önceki bilgileri eksikliklerini veya unuttukları konuları yeniden anımsayarak bilgilerini tazelemiş olurlar (Doğan, 2000).

Bir ders saati içerisinde hem öğretmenli hem ödevli saatler aynı derslikte gerçekleşmektedir. Öğretmen bir grupta ders işlerken diğer gruba ödevli saatlerde verdiği etkinlikleri kontrol eder. Öğretmenin aynı anda aynı derslikte farklı çalışmaları yürütebilmesi için önceden çok iyi planlama yapması gerekmektedir. Bunun için öğretmenin günlük planlarını özenle hazırlaması gerekmektedir (Şahin, 2015).

Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenli Dersler

Birleştirilmiş sınıflardaki öğretmenli dersler, sınıftaki öğretmenin öğrencilerle birebir ilgileneceği saatlerdir. Öğretmen bu derslerde öğrencilere rehberlik ederek onlara yol gösterir (Erdem, 2019).

Birleştirilmiş sınıfta öğretmenli dersler öğrencilerin öğretmenle iç içe etkileşimde bulunduğu derslerdir. Her ne kadar öğretmenli ve ödevli dersler olarak ayrı gözüksün de birleştirilmiş sınıflarda bu dersler bir bütün olarak işlenmektedir. Öğrencilerin ödevli saatlerde tek başlarına başarılı olabilmeleri için dersler, onları bu sürece hazırlayacak şekilde işlenmeli ve bolca örnek verilmelidir. Öğretmenli derslerde öğretmen öğrencilerin kendi başlarına yapamayacağı konulara ve ilk defa öğrendiği konulara öncelik vermelidir (Ceyhan, 1999: 43; Öztürk, 2002: 121).

Erdem'e (2019) göre öğretmenli derslerde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Öğretmenin ders sürecini çok iyi planlaması gerekmektedir.
2. Ders sırasında uygulanacak planın ayrıntılı bir şekilde hazırlanması gerekmektedir.
3. Öğretmenli ders saatinde öğretmen öğrencilerin kendi başlarına öğrenemeyecekleri konu ve kazanımlara öncelik vermelidir.
4. Öğretmen öğrencilerin ödevli saatlerdeki çalışmalarını grupça değerlendirmelidir.
5. Öğretmen ödevli saatlerde yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olmalıdır.
6. Öğretmenli saatler ödevli saatler ile bir bütünlük oluşturacak şekilde yapılandırılıp işlenmelidir.

Birleştirilmiş Sınıflarda Ödevli Dersler

Birleştirilmiş sınıflarda öğretmen bir grup ile ilgilenirken diğer öğrenci grubu zamanını kendi kendine çalışarak geçirir. Birleştirilmiş sınıflı okullarda kendi kendine öğrenme zamanı öğrencilerin okulda geçirecekleri zamanın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bundan dolayı öğrenciler kendi kendilerine çalışarak öğrenmeyi öğrenmektedir. Birleştirilmiş sınıflarda kendi kendine çalışma zamanı öğretmen ve öğrenciler için büyük bir fırsat olabilmektedir (Köksal, 2009).

Ödevli derslerin verimli geçmesi için öğretmen ödevli saatlerdeki planlamayı çok iyi şekilde yapmak durumundadır. Öğretmen ödevli saatleri planlarken öğrencilerin kendi başlarına yapabilecekleri beceri ve kazanımları, ödevleri, yönergeleri açık bir şekilde vererek öğrencilerin bilgileri kendilerinin edinmesine olanak sağlamalıdır. Her ödevli saat sonunda öğretmen öğrencilere uygun dönütler ve değerlendirmeler yaparak

öğrencilerin eksik ve yanlış öğrenmelerini tamamlamalıdır. Öğrencilerin meta bilişsel öğrenmelerini keşfetmeleri bu ders içinde mümkündür. Bu yüzden öğrenciler kendi ders çalışma tekniklerini fark etmeli ve bunlar için çalışmalar yapmalıdır (Erdem, 2002: 34). Ödevli saatler birleştirilmiş sınıflı öğrencilerin birçok yönden gelişmesini sağlar. Araştırma yapma, özdenetim, kendi kendine çalışma ve öğrenme becerilerinin gelişmesini sağlar.

Birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatlerde dikkat edilecek hususlar şunlardır (Binbaşıoğlu, 1999; Köksal, 2009):

1. Birleştirilmiş sınıflarda her sınıfta farklı sınıf seviyesinde öğrenciler vardır. Bu yüzden verilecek ödevler öğrencilerin sınıf seviyelerine uygun olmalıdır.
2. Kendi kendine çalışma saatlerinde yapılan ödevlerin öğretmen tarafından kontrolünün sağlanacağını bilmek öğrenciye vaktinin boşa gitmediğini ve işlerinin ciddiye alınması gerektiğini fark ettirir.
3. Verilecek ödevlerin yapılış süreleri öğrencileri sıkmayacak şekilde olmalıdır. Eğer bu süre fazla olursa öğrencilerinin dikkatleri dağılacak ve onlarda bıkkınlık hissi oluşturmaktadır.
4. Kendi kendine çalışma ödevleri eğer bir materyal veya araçla yapılacaksa öğrencinin o aracı daha öncesinden kullanmayı biliyor olması gerekmektedir.

Yukarıdaki hususlara dikkat edilirse hem öğrenciler ödevli saatlerde daha önce öğrendikleri konuyu pekiştirmiş olurlar hem de kendilerine ait olan zamanlarını daha planlı hale getirirler.

Erdem'e (2019), göre ise birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatlerde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Çalışmalar iyi planlanmış olmalıdır.
2. Ödevli saatleri bir zorunluluk olarak değil öğrencilerin kendi kendilerini aktif hale getirmelerine yarayan fırsatlar olarak nitelendirilmelidir.
3. Öğrenciler için doğru ve ayrıntılı bir yönerge verilmelidir.
4. Öğrencilerin sadece öğrendiklerini tekrar etmeyi değil yeni konuları öğrenmelerine ve çalışmalar yapmalarına zemin hazırlama olanağı sağlanmalıdır.
5. Yapılan çalışmalar amacına ulaşıp ulaşılmadığını anlamak için mutlaka değerlendirilmelidir.

Birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatler her ne kadar uygulanabilirliği mümkün değil gibi gözükse de öğretmenlerin ödevleri önceden planlayıp yönergelerin eksiksiz ve anlaşılır şekilde verdiğinde çok daha faydalı olacağı söylenebilir. Ödevli saatler öğrencilerin öz değerlendirme, öğrenme, meta bilişsel düşünme becerisine katkı sağlar. Birleştirilmiş sınıf öğrencilerin öz disiplinini artırır. Ayrıca öğrencilere zamanlarını etkili kullanmasını öğretir. Bununla birlikte öğrencilerde sorumluluk duygusunun artmasına yardımcı olur (Gültekin, 2007).

Ödevli derslerde hazırlanan çalışmalar rastlantıya bırakılmadan planlanıp uygulanmalı, etkinlikleri önceden öğrencilere duyurularak planlanmalıdır. Öğrencilerin derse hazırlanmaları ve öğretmenin de etkinlikler için açıklamalarda bulunması gerekmektedir. Daha sonra öğretmen, öğretmenli ders etkinliklerini yaparken ödevli saatlerde çalışan öğrenciler çalışmalarını bitirdikten sonra öğretmene kontrol ettirmelidir. Öğretmenin bu iki grubu aktif bir şekilde izleyip ilgilenmesi gerekmektedir (Köklü, 2000; Akbaşlı & Pilten 1999:20).

Öğrencilerin Kendi Kendine Çalışması

Öğrenciler kendi kendine çalışma saatlerinde hem öğrendiklerini tekrar ederler hem de yeni konular üzerine araştırmalar yaparak derse hazır hale gelirler. Eğer öğrenciler kendi kendine çalışma saatlerini iyi organize edilirse çok verimli geçebilir. Kendi kendine çalışma saatlerinde öğrenciler birbirleriyle grup oluşturarak farklı etkinlikler yapabilir ve grupça iş birliği sağlayarak farklı oyunlar ortaya çıkarabilirler. Yani birleştirilmiş sınıflarda var olan kendi kendine çalışma saatleri öğrenciler ve öğretmenler açısından eksiklik değil onlar için fırsat niteliğindedir. Ayrıca öğretmenin de öğrenciler için yönlendirici ve öğretici nitelik taşınması bir gerekliliktir (Binbaşoğlu, 1999).

2.12. Birleştirilmiş Sınıflarda Grup Çalışmaları

Birleştirilmiş sınıflarda birden çok sınıfın bir arada olmasından dolayı öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun olarak eğitim öğretim sunmak zordur. Bunun için grup çalışmaları kolaylık oluşturabilmektedir (Erdem, 2004: 84; Akbaşlı, Pilten, 1999:21-22). Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının gözetilerek oluşturulan gruplarda birlikte yapılan çalışmalara küme çalışması adı verilir. Küme çalışması, takım çalışması veya grup çalışması olarak da isimlendirilebilir.

Öğretmenlerin gözetiminde 4-7 kişiden oluşan öğrenci gruplarıyla belirli bir zaman diliminde konuların grupla birlikte öğrenilmesini sağlayan etkinliklere grup çalışması denir. Grup çalışmasında sosyalleşme ön planda olup öğrencilerin birbirleriyle iş birliği yapmasını sağlar. Gruplar oluşturulurken kazanım ve ünite bağlamında farklılıklara gidilebilir (Koç, 2007).

Birleştirilmiş sınıflarda grup çalışmaları, farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada öğrenmesini desteklemek amacıyla kullanılan önemli bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem, öğrenciler arasında iş birliği, iletişim ve dayanışmayı güçlendiren bir öğrenme ortamı sağlar. Grup çalışmaları sayesinde, üst sınıflardaki öğrenciler alt sınıflardakilere rehberlik ederek akran öğretimi sürecini desteklerken, alt sınıf öğrencileri de öğrenme süreçlerine aktif bir şekilde katılabilir. Ayrıca bu çalışmalar, öğretmenin sınıfta zaman yönetimini kolaylaştırmasına ve sınıf içi etkinliklerin verimliliğini artırmasına olanak tanır (Köksal, 2019). Grup çalışmalarının başarılı bir şekilde uygulanması için öğretmenin iyi bir planlama yapması ve öğrencilere rehberlik etmesi kritik öneme sahiptir.

Gruplar belli amaca göre bir sorunu çözmek veya bir ürünü ortaya çıkarmak için çalışmalarda bulunurlar. Grupla birlikte çalışma yapılabileceği gibi bireysel olarak da çalışılabilir. Grup çalışmaları yapılırken öğrencilerin hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yapılır. Ayrıca öğrencilere herhangi bir zorlama yapılmadan çalışmalar yürütülmelidir (Köklü, 2000).

Birleştirilmiş sınıflarda uygulanan grup çalışması en az bireysel çalışma kadar önem taşımaktadır. Çünkü öğrencilerin birbirleriyle kurdukları yardımlaşma ve dayanışma, farkındalığı sağlama, başkalarının yeteneklerini fark etme ve keşfetme gibi birçok katkısı vardır (Taşdemir, 2012). Yurtdışında yapılan bir araştırmada farklı yaş gruplarında aynı sınıfta bulunan öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerinin aynı yaştaki öğrencilerden oluşan gruptaki öğrencilere oranla daha ileri seviyede oldukları saptanmıştır (Akt. Kesten, 2008: 12).

Grup çalışmalarının başarıya ulaşması için belirli koşulların oluşturulması gerekir. Bu koşulların birkaçı aşağıda verilmiştir (Kesten & diğerleri 2008):

1. Gruptaki kişilere çalışmanın amacının net bir şekilde açıklanması gerekmektedir.
2. Grubun konuyla ilgili kullanacağı kaynaklar önceden hazır hale getirilmelidir.
3. Grubu yönetecek ve yönlendirecek bir grup lideri olmalıdır. Bu lider öğretmen tarafından seçilebilir. Grup lideri öğrencilerin birbiri arasında iletişimi sağlamak açısından

rol model olan ve grubu yönlendiren kişi olmalıdır.

4. Öğretmenlerinin verdiği görevi süre tamamlanmadan bitiren çocuklar arta kalan zamanda neler yapacaklarını da planlayıp zamanlarını verimli kullanmalıdırlar.

Gruplar oluşturulurken ve grup çalışmaları yapılırken öğrencilerin seviyeleri, yaşları ve ilgileri dikkate alınmalı ve katılımı ısrarcı olunmamalıdır. Küme çalışmalarının faydaları şunlardır (Köksal, 2009, Erdem, (2019):

1. Yapılan etkinliklerde öğrencilerin konuyu sevmesi sağlanarak olumlu tutum geliştirmelerine imkân sağlar.
2. Öğrenciler birbirlerinden öğrenirler.
3. Öğrencilerin iletişim becerileri gelişir.
4. Tüm öğrenciler için iş bölümü yapılarak herkesin katılımı sağlanır.
5. Öğrencilerin sosyalleşmesi ve topluma kazandırılması sağlanır.
6. Öğrencilere sorumluluk alma, başarı kazanma, tartışma, araştırma yapma, eleştirme yeteneklerini kazandırır.
7. Öğrencilerin yaptıkları işi başardıkça kendilerine güvenleri artar ve mutlu olurlar.
8. Çocuklar küme çalışmalarında büyük bir zevkle çalışarak konuyu kendi istekleriyle öğrenirler.

Küme çalışmaları sırasında dikkat edilecek hususlar şunlardır (Akbaşı & Piltan, 1999):

- 1) Tüm öğrencilerin çalışmalarda aktif olması gerekmektedir.
- 2) Çalışmalar yapılırken demokratik tutum sergilenmelidir.
- 3) Bu çalışmalarda öğrencilerin paylaşma, iş birliği yardımlaşma, dayanışma olgularına dayanarak çalışmalar yapması beklenmektedir.
- 4) Çalışmalar sırasında ortaya çıkan güçlükleri öğrencilerin hoşgörüsü gidermesi sağlanmalıdır.
- 5) Öğrenciler birbirlerinin düşüncesine saygı göstermelidir.
- 6) Öğretmen grup çalışmalarında rehber olmalıdır.
- 7) Öğretmen grup çalışmasının tüm sürecini gözlemlemelidir.

Seviye Grupları:

Her öğrencinin bireysel farklılıkları, öğrenmelerini etkilemektedir. Birleştirilmiş sınıflı okullarda sınıf seviyelerinin farklılığından dolayı her öğrenciyle ayrı ayrı ilgilenmek için zaman yetmemektedir. Bunun için birleştirilmiş sınıflarda seviye grupları oluşturmak gerekmektedir (Köksal, 2009).

Benzer bilgi ve beceri seviyesine sahip öğrencilerin öğretim amacıyla bir arada çalışması için oluşturulan gruba seviye grubu denilmektedir (Fidan ve Baykul 1997: 25).

Seviye grubu her ders için farklı kurulabilir. Örneğin bir öğrenci herhangi bir derste orta seviye grubunda başka bir derste ileri seviye grubunda yer alabilir (Köksal, 2009). Her öğrenci sınıf seviyelerine bakılmaksızın seviye gruplarına ayrılmalıdır. Herhangi bir derste ileri düzeyde görülen birinci sınıfta bir çocukla o dersten geride kalan ikinci veya üçüncü sınıfta bir çocuk aynı grupta olabilir (Binbaşoğlu, 1999).

Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenli derslerde seviye grupları oluşturularak öğrencilerin dersleri daha anlamlı hale getirmesine olanak sağlar. Öğretmen öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerini belirledikten sonra seviye gruplarını oluşturur ve öğrencilere bu konuyla ilgili yönergeler verirse derslerin verimi daha da artacaktır. Aynı zamanda öğretmenli ve ödevli derslerde yapılan ilgi çekici etkinlikler öğrencilerin dikkat sürelerini artırarak dersleri eğlence hale getirecektir (Aydın, 2020).

Seviye gruplarının oluşturulmasında en büyük rol öğretmene düşmektedir. Böyle bir durumda öğretmen bazı olumsuzlukların önüne geçmek için öğrencileri yeteri kadar gözlemlemeli ve bu şekilde seviye grupları oluşturulmalıdır. Gözlemlerin yapılması eğitim öğretim yılının en başında başlanarak yıl boyunca sürdürülmelidir. Bu şekilde öğrenciler kendi düzeylerine uygun gruplara yerleştirilmelidir. Grupların oluşturulması için öğretmenin çok özenli ve dikkatli olması gerekmektedir. Öğretmen öğrencilere grupları oluştururken kendilerinden alt seviyede olan veya daha ileri seviyede olan öğrencilere bu durumu hissettirmemesi gerekmektedir (Şahin, 2020).

Öğrenciler birbirlerine yakın seviye gruplarıyla ilişki halinde olarak verimlerini arttırabilir. Çocuklar kendi seviyesindeki öğrencilerle birlikte konuyu öğrenip daha başarılı olabilir. Seviye grupları öğretmenler için olumlu bir uygulamadır. Öğretmenler belirlenen seviyeye gruplarına göre çalışmalarını hazırlayabilir. Seviye grupları kötü rekabet duygusunu engeller (Köksal, 2009).

Kalabalık sınıflarda yapılan öğretimde öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine göre eğitim öğretim yapmak zordur. Bunun için birleştirilmiş sınıflarda seviye grupları oluşturmak bir zorunluluktur. Seviye gruplarında her birey kendi yeteneklerine göre eğitilmelidir. Öğrenci ilgisi göz önüne alınmalıdır (Şahin, 2015).

İlgi Kümeleri

İlgi kümeleri birbirlerine benzer ilgisi olan öğrencilerin aynı grupta toplanmasını ve belirli çalışmaların o küme üzerinden yapılmasını sağlar. Öğrenciler ilgi duydukları konularda ayrıntılı çalışmak için ilgi kümelerini oluştururlar. İlgi kümeleri 3-7 kişi arasında değişmektedir (Köksal, 2009).

Öğrencilerin ilgi duyduğu alanlar birbirinden farklıdır. Bu yüzden öğrenciler ilgi duydukları alanda çalışarak motivasyon ve başarıyı elde edebilirler. Bu şekilde ilgi grupları oluşturularak öğrencilerin başarıları arttırılabilir. Öğretmen öğrencilerin ilgileri doğrultusunda yönlendirerek öğrencilerin gönüllü olarak katılabileceği kümeler oluşturur (Karakaya, 2018).

İlgi kümeleri öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak ve geliştirmek açısından oldukça önemlidir. Bunun ortaya çıkması için öğretmen çevrenin özelliğine göre öğrencilerle deneysel çalışmalar veya projeler yürüterek öğrencileri aktif hale getirmelidir. İlgi kümeleri öğrenciye birçok şey kazandırmaktadır. Düşüncelerini paylaşma, eleştirel düşünme, açık fikirli olma, sorumluluk alma, aktif katılım gibi davranışlar öğrencilere ilgi kümeleri sayesinde kazandırılır (Köksal, 2009; Akbaşlı & Pilten, 1999).

İlgi kümelerinin oluşturulması sırasında öğretmenin öğrencilerinin gelişmişlik düzeylerini ve yeteneklerini dikkate alması gerekmektedir. Ayrıca tüm öğrencilerin etkinliklere aktif şekilde katılması sağlanmalıdır. Öğrencilere başarabileceği hedeflerdeki etkinlikler verilmelidir. Yapılan çalışmalar sırasında öğretmen öğrencilere rehber olmalı ve anında dönüt ve düzeltme sağlamalıdır. Bu durum öğrencilerin çalışmalarının ciddiye-tini ve sürekliliğini arttıracaktır (Köklü, 2000:188).

İlgi kümelerinde öğretmen farklı yetenekleri ve gelişmişlik düzeylerinde olan öğrencilerin bir arada olmasına dikkat etmesi gerekmektedir. Eğer bu durum öğrencilerde yoksa öğretmen çeşitli yönlendirmelerle ve öğrencilerin dikkatlerini çekerek kümelerin homojen yapıda olmasını sağlamalıdır (Köklü, 2000).

İlgi kümeleri için dikkat edilebilecek hususlar şunlardır (Samancı, 2019):

1. Öğretmen öncelikle öğrencilere çalışmalar hakkında bilgi vermelidir.
2. İlgi kümelere katılım gönüllülük esastır.
3. İlgi kümeleri için öğretmen öğrencileri yönlendirmelidir.
4. İlgi kümelerinde öğrenciler birbirleriyle iş bölümü yapmalıdır.
5. Öğretmen ilgi kümelerinde bazı noktalarda anında müdahale etmemelidir. Bu durumda öğrencilerin tutum ve davranışları daha önemlidir.

İlgi Kümeleri ve Seviye Gruplarının Faydaları

Erdem (2011) ve Köksal (2009)'a göre birleştirilmiş sınıflarda uygulanan ilgi kümeleri ve seviye gruplarının faydalarından bazılarını şu şekilde açıklamışlardır:

1. Öğrencilerin gruplarda fikirlerini özgürce ifade edebilmelerini ve farklı fikirlere hoşgörü olmalarını sağlar.
2. Öğrencilerde liderlik becerisinin gelişmesine ve sosyalleşmesine katkı sağlar.
3. Öğrencilere görev ve sorumluluk bilinci kazandırır.
4. Öğrencilerin yeteneklerini ve ilgilerini geliştirip bunun üzerine düşünmelerini sağlar.
5. Öğrencilere planlı olma alışkanlığı kazandırır.
6. Öğrencilerin grup içerisinde yardımlaşma davranışını geliştirir.

Birleştirilmiş sınıfların bazı dezavantajları, ilgi ve seviye gruplarının uygulanabilirliğini sınırlayan belirli faktörlerle ilişkilendirilebilir. Bu faktörler arasında, öğretmenin öğrencilerini yeterince tanımamasından kaynaklanan öğrencilerin ilgisini ve seviyesini belirleme konusundaki yetersizlikleri, okulda mevcut olan kaynak ve malzeme eksiklikleri ile ilgi ve seviye gruplarının oluşturulması ve uygulanmasının zaman alıcı bir süreç olması bulunmaktadır (Yıldırım, 2015).

2.13. Birleştirilmiş Sınıfların Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de dağınık yerleşim dokusu nedeniyle nüfus her yere eşit şekilde dağılmamıştır. Bundan dolayı bazı yerlerin nüfusu çok fazla iken bazı yerlerde nüfus seyrek. Seyrek nüfuslu alanlarda öğrenci sayısı da buna bağlı olarak azalmaktadır. Bunun için her sınıf düzeyinde yeteri kadar öğrenci bulunmamaktadır. Öğrenci sayısının azlığı sınıf mevcutlarının da azalmasına neden olmaktadır. Bu yüzden aynı sınıf düzeyindeki öğrenciler bir araya gelerek birleştirilmiş sınıflı ortaya çıkarmıştır (Taşdemir, 2012).

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının temelleri Türkiye'de Osmanlı Devleti zamanında atılmıştır. 1926 yılı 789 sayılı Maarif Teşkilatı'na dair kanunda dört çeşit okul bulunmaktaydı. Bunlar köy yatılı, köy gündüz, şehir ve kasaba yatılı, şehir ve kasaba gündüz olmaktaydı (Başaran, 1996: 78). Bu dönemde okulların çoğu birleştirilmiş sınıflardan oluşmaktaydı.

Ülkemizde Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte birleştirilmiş sınıflara ve köy okullarına fazla değer verilmiştir. 1930'lu yıllarda Köy Mektepleri Müfredat Programı ortaya çıkmıştır. Programın içeriğinde sınırlı sayıda öğretmenin yer aldığı okullarda derslerin ne şekilde yürütüleceği belirlenmiştir. 1939-1948 yılları arasında köy okulları programı

kapsamında bir proje hazırlanmış ve uygulanmıştır. 1951 yılında Türkiye'deki köy okullarını incelemek ve sorunlara çözüm bulmak için Amerikalı eğitimci Profesör K. V. Wofford çalışmalarıyla sunduğu raporda sınıf sistemi yerine grup sistemini önermiştir. Bu raporda birleştirilmiş sınıflı köy okulu program taslağı da yer almaktadır. Daha sonraki çalışmalar 1968 tarihli İlkokul Programıyla neticelendirilerek birleştirilmiş sınıflı okullarda yapılacak öğretimle ilgili esaslar belirlenmiştir (MEB,1968; Taşdemir 2012; Binbaşoğlu 1999; Köklü 2000; Bilir, 2008).

Önceleri birleştirilmiş sınıflar için ayrı bir program uygulanmakta iken 2000 -2001 yılları itibariyle bu program terk edilerek değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklikler şunlardır (Köksal, 2009; Erdem, 2019):

1. Tüm ilköğretim okullarında aynı programların uygulanması,
2. Eğitim öğretimde bütünlüğün ve beraberliğin sağlanması,
3. İlköğretim okullarında programların farklılığından oluşan sınıf uyumsuzluklarının ortadan kaldırılması,
4. Öğrencileri bir üst kademeye yönlendirmek amacıyla yapılan ölçme değerlendirmede bütünlüğün sağlanması.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması Türkiye'de çok eski bir uygulama olmasına rağmen üzerinde yeteri kadar durulmamıştır. Bu durumun sebebi uygulamanın avantajlarından çok sınırlılıkları üzerinde durulmasıdır. Bu yüzden bu uygulama kırsal yerleşim birimlerinde zorunlu olarak görülmüş ve en kısa zamanda uygulamanın sona erdirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ancak gelişmiş ülkelerde bile uygulanan bu sistem ülkemizde tekrar ele alınmalı ve tüm yönleriyle yeniden incelenmelidir (Erdem, 2019).

2.14. Diğer Ülkelerdeki Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Türkiye'deki ekonomik, coğrafi ve sosyal etkenler birleştirilmiş sınıflı uygulamayı zorunlu kılmıştır. Bu nedenlerden dolayı ülkemizin tüm illerinde birleştirilmiş sınıf uygulaması mevcuttur (Şahin, 2021). Birleştirilmiş sınıf uygulaması sadece Türkiye'de değil dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaktadır. Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin neredeyse tamamında Amerika Birleşik Devleti (ABD)' de, Kanada ve Japonya gibi birçok ülkede bu uygulama yapılmaktadır (Erdem, 2015).

19. yüzyılda bazı ülkelerde nüfusun yoğun olmadığı ve coğrafi koşulların elverişsiz olduğu alanlarda yaşam süren insanların bir yerden bir yere gitmek için imkanları kısıtlıydı. Bu yüzden böyle yerlerde insanlar merkezi okullara göre daha minimal okullarda eğitim görürlerdi. Yapılan eğitimler birleştirilmiş sınıf mantığıyla oluşturulmuştu. Genellikle Norveç gibi dağınık nüfuslu kış koşulları zor olan coğrafi şartlarda yaygın olan bir eğitim sistemi idi (Hanssen, 2008).

20. yüzyılın sonlarına doğru, birleştirilmiş sınıfların önemi giderek artmış ve öğrencilerin yakın çevrelerindeki okullarda eğitim almalarının daha olumlu sonuçlar doğurabileceği düşüncesi yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda, Norveç'te uygulanan "Seyrek Nüfuslu Bölgeler Projesi", birleştirilmiş sınıfların uygulanabilirliğini ve gerekliliğini vurgulayan başarılı bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Proje, birleştirilmiş sınıfların, çocukların çevreye uyum sağlamalarını, sosyal çevrelerinin bir parçası olarak kendilerini ifade etmelerini ve birbirleriyle güçlü bağlar kurmalarını desteklediğini göstermektedir (Sher, 1981).

ABD, Japonya, Kanada başta olmak üzere birçok ülkede birleştirilmiş sınıflı uygulamalar yapılmaktadır. Gerekli altyapı sağlandığı zaman Norveç, Finlandiya Avusturya gibi gelişmiş olan ülkelere de yararlı olacağı düşünülen eğitim modelidir (Köksal, 2009). Ayrıca Hindistan, Yunanistan, Peru, Fransa, İsviçre ve Avustralya'nın kuzey bölgesindeki ilköğretim okullarında 1980'li yılların sonlarında mevcut okulların bir kısmı veya çoğu birleştirilmiş sınıflı okullardır (Yıldız, 2005: 13).

ABD Ulusal Eğitim Enstitüsü birleştirilmiş sınıflarla ilgili ön yargıları yok etmek adına bir çalışmanın sonuç bölümünde " ... Nasıl tanımlanırsa tanımlansın, nitelikli eğitim veren ya da vermeyen okullar değişik büyüklükte olabilir. Bağımsız sınıflardan oluşan büyük okulların, öğrenci ve öğretmen sayısı az olan küçük okullardan daha iyi eğitim verdiğini kanıtlayacak kesin deliller yoktur. " denilmektedir (Kesten, 2008:9).

Birleştirilmiş sınıfların ne kadar önemli olduğunu ortaya koyan bir diğer eğitimci ise Avusturyalı Darnell (1981) olmuştur: "Olumsuzlukları göz önüne almak yerine birleştirilmiş sınıfların şehirlerden ve büyük kasabalardan uzak olmasının avantajlarından faydalanmak çok daha önemlidir." sözü aslında birleştirilmiş sınıfın uygulanabilirliğini tekrar gözler önüne sermektedir (Akt.: Kesten, 2008:9).

2.2. Konuyla İlgili Araştırmalar

Bu bölümde birleştirilmiş sınıflar konusuyla ilgili yapılmış ulusal ve uluslararası araştırmalar yer almaktadır.

2.2.1. Ulusal Araştırmalar

Birleştirilmiş sınıflar özellikle kırsal bölgelerde ve düşük nüfus yoğunluğuna sahip yerleşim yerlerinde uygulanan bir eğitim modeli olup, Türkiye'de de uzun yıllardır eğitim sisteminin bir parçası olmuştur. Bu model üzerine yapılan ulusal araştırmalar, birleştirilmiş sınıfların öğrenci başarısı, öğretim yöntemleri, öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar ve eğitim süreçlerine etkileri gibi çeşitli yönlerini ele almaktadır. Türkiye'de gerçekleştirilen akademik çalışmalar, bu sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları idari ve pedagojik sorunları, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimini ve bu modelin eğitim sisteme entegrasyonunu incelemektedir. Aşağıda, Türkiye'de birleştirilmiş sınıflar üzerine yapılan bazı araştırmalardan elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Şahin (2003), birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlerin görüşlerini incelediği çalışmasında, birleştirilmiş sınıfların öğretmenler açısından hem avantajlar hem de dezavantajlar barındırdığını tespit etmiştir. Öğretmenler, farklı yaş gruplarıyla aynı anda çalışmanın disiplin yönetimi ve planlama açısından zorluk oluşturduğunu ancak aynı zamanda yaratıcı ve esnek öğretim yöntemleri geliştirmelerine olanak tanıdığını ifade etmişlerdir.

Başka bir çalışmada Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Derslerde öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmadığı, zaman yetersizliğinden dolayı etkinliklerin yetişmediği ve haftalık ders saatlerinin az olduğu, hazır araç gereç ve materyallerin kullanılmadığı veya yetersizliği sonuçlarına ulaşılmıştır (Abay, 2007).

Bayar (2009) 'ın "Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf Öğrencilerinin Birleştirilmiş Sınıflar Hakkındaki Görüşleri" adlı tez çalışmasında, öğretmen adaylarının en sık karşılaştıkları problemin öğrencilerin dikkat dağınıklığı yaşaması olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunun çözümü olarak ise öğretmenlerin derslere hazırlıklı, planlı ve programlı bir şekilde girmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıfların avantajlarına yönelik verdiği cevaplarda ise öğrenci sayısı az olan

bölgelerde öğrencilerin yaşadıkları yerlerde eğitimlerine devam etmesinin önemi üzerinde durmuşlardır. Birleştirilmiş sınıflarda eğitsel açıdan en avantajlı durumun ödevli saatlerde- öğrencilerin kendi kendine çalışma saatlerinde- bireysel çalışma alışkanlığı edinmeleri şeklinde ortaya konulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adayları birleştirilmiş sınıflar ile bağımsız sınıfların öğretim programının aynı olmasının haksız bir durum olduğunu, birleştirilmiş sınıflara ayrı bir program uygulanması gerektiği düşüncesini bildirmişlerdir. Öğretmenlere sorulan bir diğer soru da birleştirilmiş sınıflara alternatif bir uygulama olarak ne tür bir uygulama kullanılabilir sorusu sorulmuştur. Bu soruya cevap olarak yeni bir yapılanma seçmek yerine birleştirilmiş sınıfların şartlarının iyileştirilmeye çalışılmasının daha etkili olacağını belirtmişlerdir.

Dursun 2006 yılında birleştirilmiş sınıflarla ilgili eğitimin sorunlarını ve bu bağlamda çözüm önerilerinin araştırmıştır. Çalışma sonucunda birleştirilmiş sınıfta görev almanın bağımsız sınıflara göre daha çok tecrübe bilgi ve çaba sarf edilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bu soruna çözüm olarak öğretmen yetiştiren üniversite fakültelerinin birleştirilmiş sınıflarla ilgili uygulamalara ve gerekli bilgi becerilere önem verilmesi gerektiğini ve öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarının stajlarının bir dönemini köy okullarında yapmasını önermiştir. Bununla beraber birleştirilmiş sınıf öğretmenlerine motivasyonlarını artırmak için fazladan maaş veya ödenek verilmesi önerilmiştir.

Birleştirilmiş sınıflarla ilgili yapılan başka bir çalışmada birleştirilmiş sınıflardaki öğretmenlerin ders anlatım ve uygulama konusunda problem yaşadıklarını ve bunun nedeninin lisans derslerinde "Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim" adı altında alınan dersin yeterli gelmemesidir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında gittikleri okulların birleştirilmiş sınıflı okullar olmadığı ve genellikle şehir merkezlerinde olduğunu, bu yüzden de öğretmenleri bu duruma hazırlamadığı belirtilmiştir. (Sidekli, Coşkun & Aydın, 2015)

Coşkun (2018) çalışmasında birleştirilmiş sınıflar ve müstakil sınıflarda 1. sınıflarda okuduğunu anlama becerileri düzeyinde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat öğretmenler çoğunluk olarak okuduğunu anlama konusunda birleştirilmiş sınıflara göre bağımsız sınıfların daha başarılı olduğu görüşünü ileri sürmüştür. Birleştirilmiş sınıflarda yapılan derslerde bağımsız sınıflara göre daha çok zorluk yaşadığını ve dikkat dağınıklığı, zaman yetersizliği, bire bir eğitimin gerçekleştirilememesi gibi zorluklarla karşılaşıldığı ortaya çıkmıştır.

Birleştirilmiş sınıflarda sınıf öğretmenlerin karşılaştığı problemlerin ele alındığı bir çalışmada birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenlerin yalnız kalma durumları ve zor zamanlar geçirdikleri ortaya çıkarılmıştır. Ders esnasında planlamada ve sınıf yönetimini oturtmada problemler yaşanıldığı belirtilmiştir. Bununla beraber müdür yetkililik görevinin öğretmenler açısından büyük bir yük olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat bu tür zorlukların yanında öğretmenlere veli ve çevre desteğinin azımsanmayacak derecede olduğu görülmüştür (Kalender ve Erdem, 2021).

Gültekin ve Yaşar (2021) tarafından yapılan bir araştırmada, birleştirilmiş sınıfların pedagojik gereklilikleri vurgulanmıştır. Bu sınıfların öğretimsel bir zorunluluk olmasının yanı sıra, bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran esnek öğretim yöntemleri sunduğu belirtilmiştir. Ancak öğretmenlerin bu modeli verimli bir şekilde uygulayabilmesi için kapsamlı bir hazırlık sürecine ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

Yavuz (2022) " Birleştirilmiş Sınıflarda Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinin Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmada birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapan eğitimcilerin bu durumla ilk defa karşılaştıkları ve konuyla ilgili hizmet içi eğitim alamamaları, ondan dolayı uzaktan eğitim sürecinde birçok zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, lisans eğitimleri sırasında aldıkları teorik bilgilerin uygulama sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını belirtmektedirler. Özellikle öğretmenlik uygulaması derslerinde birleştirilmiş sınıflara yönelik yeterli deneyim ve uygulama fırsatlarının sunulmadığını ifade eden öğretmenler, bu eksikliğin meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunları artırdığını vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunlardan birisi internetin alt yapısının yetersiz olması ve teknolojik araç gereç sıkıntısının olmasından dolayı derslerin verimli geçmemesidir. Bununla beraber birçok birleştirilmiş sınıf öğretmenin de bahsettiği zaman yetersizliği bu çalışma sonucunda da ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak zaman kısıtlılığı öğrencilerin ihtiyaç duyduğu konu ve kazanımların yetişmemesine neden olmaktadır.

Ülker (2022) birleştirilmiş sınıflarda yabancı dil öğretimine yönelik yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerine yabancı dil öğretimine yönelik eğitim verilmesi, okulun fiziksel şartlarının iyileştirilmesi, yabancı dil ders saatlerinin artırılması, yabancı dil ders kitaplarının daha basit düzeye indirgenmesi, okul-aile iş birliğinin artırılması önerilerini dile getirmiştir. Bu önerilerle birleştirilmiş sınıflarda yabancı dil eğitiminin verimli hale getirilmesi amaçlanmıştır. Benzer bir çalışmada Doğan vd. (2020) yabancı dil müfredatı

birleştirilmiş sınıflara uyarlanabilir ise öğrencilerin daha başarılı olabileceklerini ortaya koymaktadır.

Birleştirilmiş sınıflarla ilgili yapılan bir diğer çalışmada birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin iş yoğunluğu, iş birliği eksikliği, yalnızlık ve toplumsal önyargıyla mücadele etmekte zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucunda ise birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin bu zorlukları aşmasında önceki deneyimleri, çevrenin desteği ve kendi bireysel çabalarından faydalandıklarını belirlemişlerdir. Bu sorunlara çözüm olarak ise lisans eğitiminde sınıf öğretmenlerine birleştirilmiş sınıf ile ilgili gerekli eğitimlerin verilmesi, gerekli kişilerden destek sağlanması, iletişim ve iş birliğinin önemine ulaşılmıştır (Tabur, 2023).

Başka bir çalışmada birleştirilmiş sınıf öğretmenleri Türkçe kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin düzeylerine uygun olmadığını ve öğrencilerin metinleri anlamlandırmada problem yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin metin analizi sürecinde yaşadıkları gözle görülür sorunlardan bir tanesinin zaman sıkıntısının olduğunu ve verilen zamanın analiz sürecine yetmediğini savunmuşlardır. Bununla beraber Türkçe metinlerinin öğrencilerin yakın çevresine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda birleştirilmiş sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin içeriğinin koşulları tekrar göze alınarak düzenleme işlemi ve seviye sınıf seviye farklılığından doğan zorlukları yok etmek için sınıf seviyelerine uygun etkinliklere de yer verme gibi önerilerde bulunulmuştur (Tayan, 2023)

2.2.2. Uluslararası Araştırmalar

Birleştirilmiş sınıflar (multigrade classrooms), özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve kırsal bölgelerde yaygın olarak kullanılan bir eğitim modeli olup, birçok uluslararası çalışmaya konu olmuştur. Bu sınıfların pedagojik etkileri, avantajları ve zorlukları üzerine yapılan çalışmalar, bu eğitim modelinin farklı coğrafyalarda nasıl uygulandığını, öğretmenler ile öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Aşağıda, yurtdışında birleştirilmiş sınıflar üzerine yapılan bazı tezler ve makalelerden alıntılar ile derlenen bilgiler yer almaktadır.

Asya ve Latin Amerika'da yapılan çalışmalarda, birleştirilmiş sınıfların kırsal bölgelerde yaygın olduğu, ancak genellikle bu okulların fiziksel altyapı ve öğretmen desteği açısından yetersiz olduğu belirtilmiştir. Çoklu sınıf eğitiminin başarılı olabilmesi için özel bir öğretmen eğitimine, bireysel öğrenme materyallerine ve sürekli değerlendirme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır (UNESCO, 1981-1989).

Vea ve Ael (1990), Virjinya'da yaptığı bir araştırmada birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan 75 öğretmenle uygulanan anketin sonucunda öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara göre tüm öğrenciler daima küçük grup içerisinde sınıf mevcudu az bir okulda eğitim alabilirler. Birleştirilmiş sınıflı okullarda alt sınıftaki öğrenciler üst sınıfa daha iyi hazırlanarak üst sınıftaki öğrenciler de alt sınıfların derslerini dinleyerek birbirlerinden öğrenmeler sağlarlar. Gruplar birbirlerini motive ederek birbirlerine yardımcı olurlar. Bir üst sınıftaki öğrenciler daha küçük öğrencilere rol model olurlar. Öğrencilerin bireysel çalışma alışkanlıkları gelişir. Öğrenciler farklı yaş grubundaki öğrencilerle iletişim kurmayı öğrenir.

Miller (1991), birleştirilmiş sınıflarda uygulanan öğretim yöntemlerinin öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına daha fazla hitap ettiğini savunmaktadır. Bu sınıflarda öğretmenler, öğrencilere daha bireysel bir yaklaşım sergileyerek, her öğrencinin kendi hızında öğrenmesini destekleyebilmektedir. Ancak, bu modelin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin iyi bir sınıf yönetimi ve planlama becerisine sahip olmaları gerektiği de belirtilmektedir. Öğrencilerin farklı yaş gruplarında olmaları, aynı anda farklı seviyelerde derslerin yürütülmesini zorlaştırabilir.

Birleştirilmiş sınıflar üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar, bu eğitim modelinin avantajları ve zorlukları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Örneğin, Anderson ve Pavan (1993) birleştirilmiş sınıfların öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini vurgularken, bu sınıfların özellikle iş birliği, liderlik ve sosyal beceriler gibi alanlarda öğrencilerin gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin farklı yaş gruplarıyla etkileşime girerek hem akademik hem de sosyal olarak gelişim göstermelerine olanak tanımaktadır.

Öte yandan, Veenman (1995), birleştirilmiş sınıfların, öğretmenler için daha fazla hazırlık ve esneklik gerektirdiğini, bu nedenle öğretim sürecinin karmaşıklaşabileceğini ifade etmektedir. Bu sınıflarda öğretmenlerin, farklı yaş gruplarına aynı anda hitap edebilmesi, çeşitli ders materyalleri ve müfredat içeriklerini bir arada sunabilmesi gerekmektedir.

Veenman, bu durumun öğretmenler üzerinde büyük bir iş yükü oluşturduğunu ve öğretmenlerin zaman yönetimi konusunda zorlandığını da vurgulamaktadır.

Birleştirilmiş sınıflar, Montessori ve Reggio Emilia gibi alternatif eğitim modellerinde kasıtlı olarak kullanılmaktadır. Bu modeller, öğrencilerin akademik, duygusal ve sosyal gelişimini desteklediğini savunmaktadır. McClellan ve Kinsey'in (1997) çalışmaları, karma yaş gruplarının, öğrenciler arasında olumlu sosyal davranışları ve arkadaşlıkları artırabileceğini göstermiştir. Ayrıca, bu tür sınıfların test başarılarını olumlu etkilediği, ancak düşük gelirli ve etnik azınlık gruplarında etkisinin sınırlı olduğu belirtilmiştir (Ong, Allison & Haladyna, 2000).

Karasar & Platteau (1998)'a göre Türkiye'deki birleştirilmiş sınıf uygulaması üzerine yeteri kadar düşünülürse birçok akademik avantajları olan bir uygulamadır. Bu düşünceye onu iten uygulamanın sağladığı ekonomik katkısını olmasıdır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması eğitimde hayati bir önem arz etmektedir. Bunun dışında birleştirilmiş sınıflara alternatif olan taşınabilir ilköğretim, pansiyonlu ilköğretim okulları ve yatılı ilköğretim bölge okulları birçok sorunu beraberinde getirmektedir.

Özellikle kırsal bölgelerde birleştirilmiş sınıfların başarıya etkisi üzerine yapılan uluslararası araştırmalarda, bu modelin öğrencilerin akademik performansını artırabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Little (2001), kırsal kesimlerde birleştirilmiş sınıfların, eğitim erişimi açısından önemli bir fırsat sunduğunu vurgularken, bu sınıfların öğrencilerin daha geniş bir akademik içerikle karşı karşıya kalmasına olanak tanıdığını belirtmektedir.

İzlanda'da yapılan bir çalışmada, küçük köy okullarında birleştirilmiş sınıfların uygulamasının öğrenciler için eğitimsel bir avantaj sağlamadığı görülmüştür. Bunun nedenleri arasında, öğretmenlerin eğitim yetersizliği, izole çalışma koşulları ve bireyselleştirilmiş öğretim yöntemlerinin eksikliği yer almaktadır. Öğretmenlerin çoğu yarı zamanlı çalıştığı ve mesleki bağlılıklarının düşük olduğu belirtilmiştir (Aolsteinsdottir, 2008)

Ayrıca, Cornish (2010), birleştirilmiş sınıfların öğrencilere daha geniş bir sosyal ortam sunduğunu ve akran öğrenimi yoluyla öğrencilerin bilgi paylaşımını desteklediğini belirtmektedir. Daha büyük öğrencilerin küçük yaş grubundaki öğrencilere yardımcı olduğu bu modelde hem öğrenme süreci hızlanmakta hem de sosyal etkileşim artmaktadır.

Khazaei, Ahmadi, Rahmani ve Bakhshi (2016), birleştirilmiş sınıfların zorlukları ve dezavantajları ile ilgili yaptıkları araştırmada, zaman kısıtlılığı, motivasyon eksikliği, ders çalışmama, okulun fiziksel eksikliği, okulun yetersiz yönetimi bu eğitimin dezavantajlı

olduğunu göstermektedir. Birleştirilmiş sınıfların iyileştirilmesi adına ders kitapları ve birleştirilmiş sınıfların öğretim programlarının gözden geçirilmesi, uyarlanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca küme çalışmalarının etkili bir şekilde uygulanması önerilmektedir. Aynı zamanda birleştirilmiş sınıfların etkili bir şekilde uygulanabilmesi için bu konuda başarılı ülkelerin tecrübelerinin uygulanması önerilmektedir.

Naparan ve Alinsug (2021) birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sınıflarında kullandıkları stratejiler ile ilgili yaptıkları çalışmada; öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları onca zorluğa rağmen üretken olmak adına çabalamışlar ve ellerinden geleni yapmaya çalışmışlardır. Öğretmenler için öğrencilere kullandıkları teknikler öğrencilerin yeteneklerini geliştirmektedir. Bu çalışmanın sonucunda birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenciler açısından uygulanan teknikler daha faydalı olabilmektedir

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmada olaylar, düşünceler, algılar birebir kendi ortamında üçüncül olarak bazı yöntemler kullanılarak ortaya çıkarılır. Bu yöntemler doküman analizi gözlem veya görüşme olabilmektedir (Şen & Yıldırım, 2021). Nitel araştırmada olaylar, olgular, gözlemler veya görüşmeler yoluyla edinilen bilgiler her ne kadar birinci elden olsa da bunları analiz etmek veya ortaya koymak kolay olmamaktadır. (Yıldırım & Şimşek, 2011). Araştırmaya katılan kişiler olayları kendi gözlemleri ve tecrübeleriyle ele alacağı için öznel düşünceleri yansıtmaktadırlar. Bu yüzden her söylenen ifade net bir cevabı barındırmamaktadır (Patton, 2015).

Bu çalışma temel nitel araştırma olarak desenlenmiştir. Temel nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve anlamlarını derinlemesine incelemek amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı katılımcıların doğal ortamlarında gözlem yaparak veya birebir görüşmeler gerçekleştirerek, onların dünyayı nasıl algıladığını anlamaya çalışır (Merriam, 2009). Temel nitel araştırmalar, yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış veri toplama araçları ile gerçekleştirilir ve katılımcıların bakış açılarını anlamaya odaklanır. Bu yöntem araştırmacıya bireylerin duygu ve düşünce sistemlerini daha iyi anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar. Örneğin, bir öğretmenin birleştirilmiş sınıflardaki deneyimlerini anlamak için temel nitel bir araştırma yürütülebilir. Bu yöntem, kişisel gözlemler ve görüşmeler yoluyla derinlemesine bilgi elde edilmesini sağlar. Bu nedenle, katılımcıların ifadeleri ve bakış açıları, genellemeler yapmak yerine özgün bağlamlar içinde değerlendirilmektedir (Creswell, 2014).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleme Aydın İlının Köşk İlçesindeki birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapmakta olan öğretmenler arasından seçilmiştir. Katılımcı seçimi ise tamamen gönüllülük esaslı bir şekilde olmuştur. Araştırmanın katılımcıları, tecrübelerini aktarmaya istekli erişime uygun bilgi ve tecrübesi geniş, konuya hâkim kişiler olarak seçilmiştir.

Bu araştırma amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, belirli bir amaca hizmet eden, derinlemesine bilgi sağlayabilecek bireylerin veya grupların seçilmesine dayalı bir örnekleme yöntemidir. Bu yöntemde, araştırmanın hedeflediği sorulara cevap verebilecek niteliklere sahip kişiler belirlenir. Birleştirilmiş sınıflar üzerine

yapılan araştırmalarda, bu yöntemin kullanılması oldukça yaygındır. Örneğın, kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflardaki deneyimlerini anlamak için, birleştirilmiş sınıflarda aktif olarak ders veren öğretmenlerin seçilmesi, araştırmanın amacına ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda, öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda karşılaştıkları zorluklar, kullandıkları öğretim stratejileri ve pedagojik yaklaşımları anlamak, kırsal eğitim politikalarına yönelik daha etkili çözümler geliştirilmesine katkı sağlayabilir (Patton, 2015).

Amaçlı örnekleme, özellikle küçük ölçekli nitel araştırmalar için uygun bir yöntemdir. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlerin gözlemleri ve deneyimleri, öğretim süreçlerinin niteliğı hakkında derinlemesine bilgi edinmeyi mümkün kılar. Ayrıca, bu yöntemin kullanılması, öğretmenlerin bireysel farkındalıklarını ve özgün uygulamalarını ortaya koyarak, araştırmanın genellenebilir sonuçlardan ziyade bağlama özgü çıkarımlar sunmasını sağlamaktadır (Creswell, 2014).

Taşınmalı sistem ve yatılı bölge okullarından dolayı çoğı köyde birleştirilmiş sınıf uygulamaları kaldırılmıştır. Ayrıca nitel araştırmanın analizinin zor olması hem bulguların ayrıntılı şekilde incelenmesi hem de katılımcılara erişim imkânı açısından çalışma grubunun çok fazla katılımcıya sahip olmasını engellemiştir. Katılımcı seçimi erişilebilir bilgi vermeye ve araştırmaya katkıda bulunmaya istekli, gönüllü, konu bağlamında donanımlı öğretmenler olmalıdır (Creswell, 2016).

Araştırma Aydın Köşk İlçesi'ndeki halihazırda açık olan ve daha erişilebilir olan birleştirilmiş sınıflı köy okullarının sekiz öğretmeniyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çalışmaya katılan tüm öğretmenler tamamen gönüllü bir şekilde katılarak örneklem belirlenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Me- deni Du- rum	Cin- si- yet	Mesleki Kıdem	BSO'daki Görev Sü- resi
Ö1	55	Evli	E.	29	18
Ö2	33	Evli	K.	10	8
Ö3	32	Evli	K.	8	8
Ö4	42	Bekar	E.	17	12
Ö5	33	Evli	E.	10	9
Ö6	42	Evli	K.	19	19
Ö7	34	Evli	E.	11	8
Ö8	36	Evli	K.	11	9

Katılımcılar öğretmenlerden oluştuğu için Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 şeklinde kodlamalar kullanılmıştır. Kodlama kullanılmasının nedeni katılımcıların kimliğini gizlemek amacıyla. Yapılan araştırmada katılımcılar ile ilgili bazı bilgiler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Nitel araştırma yöntemlerinde veri toplamak amacıyla en çok kullanılan yöntem görüşme yöntemidir. Bu yöntemde katılımcılar günlük hayatta kullandığı dille sorulara cevaplar verse de sorulara kapsamlı yanıtlar almak için gerçekleştirilen amaçlı konuşma tekniği olarak tanımlanmaktadır (Şen & Yıldırım, 2021). Kullanılacak görüşme yönteminin etkililiğinin artırılması için avantaj ve dezavantajlarının bilinmesi gerekmektedir.

Görüşme anında katılımcıların neyi düşünerek düşüncelerini ifade ettiği kısıtlı zamanda algılanması zor olabilmektedir. Veyahut katılımcı kendi iç dünyasını yeterince ortaya çıkarmak istemeyebilir. O anda genel geçer fikirler söyleyebilir. Bu yüzden görüşmeyi yapacak kişi mümkün olduğunca kendi fikir ve düşüncelerini ortaya koymaktan kaçınmalıdır. Aksine zıt fikirleri de ortaya koyup fikir karmaşası oluşturabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Görüşmeler mümkün olduğunca yüz yüze yapılmalıdır. Uzaktan yapılan

görüşmeler aynı ortamda olmadığından görüşmenin objektifliğini düşürecektir. Katılımcı kendini rahat ifade edemeyecektir.

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Önceden hazırlanan sorular görüşmenin genel çerçevesini belirlemekle beraber görüşmeye planlılık da katmaktadır (Merriam, 2015). Nitel araştırmalarda verilerin anlamlı bir şekilde elde edilebilmesi için yarı yapılandırılmış görüşmelerin önemi ve araştırma sorularının katılımcıların yaşantılarını detaylı bir biçimde yansıtacak şekilde oluşturulmasının gerekliliğini vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, araştırma soruları, katılımcıların birleştirilmiş sınıflarda karşılaştıkları zorluklar, sağladıkları faydaları, deneyimleri ve algılarını kapsamlı bir şekilde ortaya koyacak biçimde hazırlanmış; esneklik sağlayarak katılımcıların görüşlerini serbestçe ifade etmelerine olanak tanıyacak bir yapı benimsenmiştir. Böylece, elde edilen verilerin bütüncül bir yaklaşımla analiz edilmesi ve yorumlanması hedeflenmiştir. (Creswell, 2016)

Soruların oluşturulmasında, alan yazındaki mevcut çalışmalar incelenmiş, eğitim bilimleri ve öğretmenlik uygulamalarıyla ilgili teorik çerçeve göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca, soruların anlaşılır, yönlendirici olmayan ve katılımcıların kendi deneyimlerini özgürce ifade edebileceği şekilde yapılandırılmasına özen gösterilmiştir. Bu sayede, araştırmada derinlemesine veri elde edilerek, birleştirilmiş sınıflardaki eğitim süreçlerine dair bütüncül bir bakış açısı sağlanması amaçlanmıştır.

Görüşme öncesi hazırlanan soruların içeriği genel olarak birleştirilmiş sınıflardaki derslerin işleniş yapısı, bu uygulamadan alınabilecek verim, bağımsız sınıflı okullardan farkı, öğretmenlerin tecrübeleri doğrultusunda uygulanan akran eğitimi ve ödevli saatlerdir. Tüm bu konular öğretmenlerin tecrübeleri doğrultusunda yorumlanıp bulgular kısmına aktarılmıştır. Bulgular kısmı kategorize edilip kodlanarak tablo haline getirilmiştir. Ayrıca yöneltilen sorulara ilişkin konunun diğer boyutları ile ilgili kısımlar tartışma, öneri ve sonuç bölümünde ele alınmıştır.

Araştırılan konu öncesinde alan yazın ve yabancı kaynaklar taranarak bazı bilgiler elde edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda makale ve kitaplardan da yararlanılarak ele alınan konu detaylıca incelenmiştir. Sonrasında konu bağlamında birleştirilmiş sınıflı okullarla ilgili gerekli sorular hazırlanmıştır. Başlangıçta hazırlanan sekiz soru sınıf eğitimi alanında çalışmış biri doktoralı ikisi yüksek lisans yapmış üç uzmandan görüş alınmış ve danışmanın da uygun görmesiyle beşe düşürülmüştür.

Hazırlanan görüşme sorularının ardından Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Etik Kurulu kararıyla onaylanan tez önerisinin ardından veri toplamak amacıyla evren ve örneklem seçilmiştir. Aydın İli Köşk İlçesi öğretmenleri ile tezin uygulanması için Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler alınmıştır (Bkz. Ek 1 ve Ek 2).

Araştırma için Aydın İli öğretmenlerine erişim sağlanarak araştırmayı kabul eden katılımcılarla ön görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede araştırma hakkında bilgi verilerek görüşmenin yeri, saati vb. hakkında konuşulmuştur.

Veri toplama sürecinde katılımcılardan ses kaydı için gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler öncesinde gerekli izinler alındıktan sonra, öğretmenlerle bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde her bir öğretmenle ortalama bir saatlik görüşmeler yapılmış ve konuşmalar transkript edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik kavramları, araştırmanın doğruluğunu ve tutarlılığını sağlamaya yönelik çeşitli yöntemlerle ele alınmaktadır. Geleneksel geçerlik ve güvenilirlik kavramları yerine, nitel araştırmalarda inandırıcılık (iç geçerlik), aktarılabilirlik (dış geçerlik), güvenilirlik (tutarlılık) ve teyit edilebilirlik (nesnellik) gibi yaklaşımlar kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). İnandırıcılığı sağlamak için uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama ve uzman incelemesi gibi yöntemler uygulanmaktadır. Bu süreçte araştırmacının katılımcılarla güçlü bir bağ kurması, veri analizinde eleştirel bir yaklaşım sergilemesi ve uzmanlardan düzenli geri bildirim alması önemlidir (Mücevher, 2020; Şen & Yıldırım, 2021).

Aktarılabilirlik, araştırma bulgularının farklı bağlamlara uygulanabilirliğini ifade eder ve ayrıntılı betimleme stratejileriyle desteklenmektedir (Merriam, 2015). Güvenilirlik ise verilerin kararlılığını ve tekrarlanabilirliğini vurgular; bu bağlamda görüşme notları, araştırma günlükleri ve kodlayıcılar arası görüş birliği gibi yöntemler kullanılmaktadır (Creswell, 2016). Teyit edilebilirlik için, verilerin başka bir uzman tarafından incelenmesi ve araştırma sürecinin açıkça belgelenmesi önem taşımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu yaklaşımlar, araştırmacının önyargılardan arınmış, tutarlı ve bilimsel açıdan güvenilir sonuçlar elde etmesini sağlar.

Bu araştırmada sekiz rretmenle çalışılmıştır. Bu süreçte, bireysel görüşmelerde deği-nilmeyen konular da ele alınmış ve kaydedilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar ses kaydı ile kayıt altına alınmış, ardından bu kayıtlar yazılı hale getirilmiştir. Yazılı metinler üzerinde düzenlemeler yapılarak nihai hâle getirilmiştir. Çalışmanın nitel bir araştır-maya dayanması sebebiyle, veri kaybını önlemek amacıyla ses kayıtları tekrar dinlenmiş ve yazılı metinler gözden geçirilmiştir. Görüşme sonuçları katılımcılara sunularak teyit edilmiştir. Bu işlemlerle araştırmanın geçerliliği sağlanmıştır.

Bu işlemlerin ardından, elde edilen veriler teze uygun şekilde kodlanmıştır. Ses kayıtlarından yazılı hâle dönüştürülen metinlerin araştırmaya nasıl aktarılacağı detaylı bir şekilde belirlenmiştir. Katılımcıların tecrübelerine dayalı olarak elde edilen bulgular, sis-tematik bir şekilde gruplandırılmıştır. Katılımcıların verdikleri bilgiler doğrultusunda, alan yazında yer alan önceki çalışmalarla karşılaştırmalar yapılmış ve bu değerlendir-meler tartışma bölümünde sunulmuştur. Sorulan sorulara ilişkin verilen yanıtlar analiz edilmiş ve bulgular kısmında kodlar ve temalar eşliğinde sistematik bir biçimde açık-lanmıştır.

Tüm görüşme dokümanları, araştırmacı dışında sınıf eğitimi alanında yüksek lisans yap-mış iki uzman tarafından da kodlanmıştır. Uzmanlar arasında gerçekleştirilen kodlama uyumu analizinde, uyum oranının %80 olduğu tespit edilmiştir. Miles & Huberman (1994) ve Patton'a (2002) göre, kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması, içsel tutarlılığı sağlayan önemli bir ltttr.

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin belirli bir ereve doğrultusunda düzenlenip yorumlanmasına olanak sağlayan bir yöntemdir. Görüşme sonunda elde edilen veriler kodlanmıştır. Bu analiz yöntemi, katılımcıların birleştirilmiş sınıflarla ilgili deneyimlerini ve görüşlerini derinlemesine anlamayı amaçlamıştır. Verilerin betimsel analizi sırasında, katılımcıla-rın doğrudan ifadelerine yer verilerek verilerin özgünlüğü korunmuş ve yorumlama s-reci bu ifadelerle desteklenmiştir. Bu yaklaşım, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerli-liğini artırarak birleştirilmiş sınıfların farklı boyutlarıyla ele alınmasına katkı sağlamıştır (Yıldırım & şimşek, 2021).

4. BULGULAR

Bu bölümde birleştirilmiş sınıflı okullardaki katılımcılarla yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen fikir ve deneyimler sunulmuştur. Görüşmelerde BSO'daki öğrencilerin derse karşı motivasyonları, ilgileri, ödevli saatler, öğretim sürecinde karşılaştıkları zorluklar, ders sürecindeki farklılıklar, akran öğretime faydaları konuları ele alınmıştır.

Katılımcılara sorulan soruların her biri ayrı bir başlık altında ele alınarak incelenmiştir. Elde edilen verilere dayanarak bulgular, sonrasında tartışma ve sonuç kısmı yazılmıştır. En sonunda yapılan çalışma hakkında konunun eksik yönleri üzerine veyahut uygulamanın eksikliğini giderebilmek amacıyla öneriler kısmı adı altında bir başlık eklenmiştir. Bu başlık ileride birleştirilmiş sınıflı köy okullarının devam etmesi açısından uygulayıcılara ve öğretmenlere yol gösterici nitelik sağlayacaktır.

Katılımcılara sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekildedir:

4.1. Öğretmenler ve öğrenciler açısından birleştirilmiş sınıflar ve müstakil sınıflar arasında ne tür farklılıklar görmektesiniz?

Katılımcıların birinci soruya ait verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Birleştirilmiş Sınıflar ve Müstakil Sınıflar Arasındaki Farklar

Tema	Kodlar	Örnek İfadeler	Katılımcılar
Birleştirilmiş Sınıflar ve Müstakil Sınıflar Arasındaki Farklar	Verim	<i>Birleştirilmiş sınıflarda eğer okul iki öğretmenli ise öğrenciler müstakil sınıflar kadar verim alıyorlar. (Ö1)</i> <i>Çocuklar anlatılan dersten verim almıyorlar. (Ö3)</i>	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8
	Konu	<i>... konularda önde bile gidiyoruz öğrencilere aktardığım bilgileri aldıkları sürece konuları bir şekilde yetiştiriyoruz. (Ö1)</i>	Ö1
	Zaman	<i>... fakat dört sınıf bir arada olunca zaman açısından tek öğretmenli birleştirilmiş sınıf dezavantajdır. (Ö2)</i> <i>Zamanımı yönetmekte zorlandığımız çok oluyor. (Ö6)</i>	Ö2, Ö3, Ö5, Ö6
	Sınıf Seviyesi	<i>... dört sınıf seviyesine aynı anda hâkim olmak zor olabiliyor. (Ö4)</i>	Ö4
	Konsantrasyon	<i>Öğrenci sayısı az olsa da dört sınıf olduğu için konular sınıf seviyeleri ayrı olduğundan öğrenciler konsantrasyon sıkıntısı çekiyor. (Ö4)</i>	Ö4
	Etkinlik	<i>...bazen aynı anda ortak etkinlik yapıyoruz ama müstakil sınıflar daha verimli. (Ö4)</i>	Ö4, Ö8
	Yetersizlik	<i>...birleştirilmiş sınıflar müstakil sınıflara göre bu konuda biraz daha yetersiz kalıyor. (Ö5)</i>	Ö5
	Dikkat Dağınıklığı	<i>...ki en çok zorlandığım şey dikkat dağınıklığıdır. (Ö6)</i> <i>Son yıllarda çocukların dikkat sürelerinin azaldığını, davranış problemlerinin arttığını arkadaşlarımla istişare ettiğimde herkes bunu söylüyor. (Ö8)</i>	Ö6, Ö8
	Etkileşim	<i>Bazı birleştirilmiş sınıflarda sınıf mevcudu da az olduğundan öğretmenlerin öğrencilerle etkileşimi fazla oluyor. (Ö7)</i>	Ö7
	Plan	<i>... müstakil sınıflardaki öğretmen bir sınıfı idare edebilirken, bir sınıf için etkinlik planlanırken bizim birden fazla sınıf için etkinlik planlamamız gerekiyor. (Ö8)</i>	Ö8

Tablo 3'te birleştirilmiş sınıfların müstakil sınıflardan farkları ile ilgili kodlar ve temalar bulunmaktadır. İlgili görüşme sorusunda katılımcıların vermiş olduğu cevaplarda toplam 5 tane tema ve 10 kodda toplanmıştır. Aşağıda öğretmen görüşleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Ö1: "Birleştirilmiş sınıflardaki öğrenciler eğer okul iki öğretmenli ise derslerden verim alıyorlar. Çünkü biz iki öğretmenli okuluz. Ben öğrencilere dönem içindeki kazanım ve konuları ders anlatım sırasında veriyorum. Konuları eksik bırakmıyorum, zaman konusunda sıkıntı yaşamıyorum. Konularda önde bile gidiyoruz. Öğrencilere verdiğim bilgileri aldığı sürece bir şekilde yetiştiriyoruz. "

Ö2: "Birleştirilmiş sınıfın en büyük avantajlarından biri öğrenciyi bir üst sınıfa hazırlamaktır. Birleştirilmiş sınıflı okullarda ikinci sınıf olan öğrenci eksikliğini birinci sınıftan tamamlıyor. Üçüncü sınıf olan çocuk ortak dersleri dinleyip kulak aşinalığı olduğu için bir üst sınıfa hazırlanıyor. Dört sınıf bir arada olunca zaman açısından tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflar dezavantajlı olmaktadır. Ders zamanı, temaları yetiştirme açısından çok kısıtlı. Bir de tek öğretmenli okullarda öğretmen aynı zamanda müdür yetkili. Bu öğretmene çok fazla yük demek. Birleştirilmiş sınıflı okullarda konuları erken bitirip istediğimiz etkinlikleri yapamıyoruz. Müze gezisi vb. daha farklı etkinliklerde kısıtlıyız."

Ö3: "Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenciler bağımsız sınıflara göre verim alamıyorlar. Çünkü bir sınıfa düşen zaman çok az. Her bir konu üzerinde durabileceğimiz süre çok az ve o yüzden verimli değil. Derste verdiğim örneklendirmeler daha kısıtlı oluyor. Bu noktada görev çocuktan çok öğretmene düşüyor. Aslında tam tersi gibi düşünülebilir ama bu böyle. Etkinlik ve deneylerde çocuğa zaman ayıramıyorum. Öğretmenin çok daha planlı olması gerekiyor. Çocukların dikkati dışarıda uygulama yaparken çok çabuk dağılıyor. Bir doğa olayını dışarıda inceleyebiliyoruz ama başka bir etkinlik yapmaya çalıştığımızda dikkatleri çok çabuk dağılıyor."

Ö4: " Çocuklar müstakil sınıf kadar verim alamıyorlar. Çünkü dört sınıf seviyesine aynı anda hâkim olmak bazen zor olabiliyor. Müstakil sınıflardaki tek öğretmen işlenecek konu belli olduğunda öğretmen ve öğrenciler daha iyi konsantre olabiliyorlar. Yapılacak etkinlikler de hazır oluyor. Herkes aynı etkinliklere yoğunlaşıyor. Dört sınıf olunca öğretmen dörde bölünüyor. Bir sınıf etkinlik yaparken diğer sınıf ödevlendiriliyor. Ders yapılan sınıfta ses çıkınca diğerlerinin konsantrasyonu bozuluyor. Bazen aynı anda

ortak etkinlik yapıyoruz ama yine de müstakil sınıflar daha verimli. Öğrenci sayısı az olsa da dört sınıf olduğu için konular sınıf seviyelerinde farklı düzeyde olduğundan konsantrasyon sıkıntısı çekiliyor. "

Ö5: *"Birleşmiş sınıfların mantığı iki sınıf veya dört sınıfın bir arada eğitim gördüğü bir sistem olarak ortaya çıkmıştır. İster istemez de 30 saat sadece bir sınıfla ilgilenmekle 15 saat bir sınıfla ilgilenmenin arasında büyük bir fark var. Doğal olarak da birleştirilmiş sınıflar müstakil sınıflara göre bu konuda biraz daha yetersiz kalıyor. "*

Ö6: *"Öncelikle birden çok sınıfla aynı anda dersleri sürdürmek, birden fazla sınıfı aynı ortamda yönetmek oldukça güç. Zamanın yetersiz olması, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, dikkat dağınıklığı. Ki sınıfta en çok zorlandığım şey dikkat dağınıklığıdır. Çünkü öğretmen diğer sınıf ile ilgilenirken anlatılan konuların çocukların ilgisini çekmesi, olması gereken etkinlikleri bırakıp sizinle derse katılmasına neden olabiliyor. Zamanımı yönetmekte zorlandığım çok oluyor. "*

Ö7: *"Eğitim ortamı doğru şekilde düzenlendiğinde birleştirilmiş sınıflardan müstakil sınıflar kadar verim alınabilir. Burada öğretmenin tecrübesi ve sınıf yönetimi, plan-programın, müfredatın birleştirilmiş sınıflara uygun şekilde uygulanabilmesi önemli. Birleştirilmiş sınıfların müstakil sınıflara göre dezavantajlı durumları olduğu gibi avantaj durumları da var. Üstelik birleştirilmiş sınıflarda daha çok bireysel öğrenme var. Öğrenciler birbirleriyle yarış halinde olabilirler. Ama birleştirilmiş sınıflarda paylaşım daha fazla. İş birlikli, yardımlaşarak öğrenme daha fazla olduğundan müstakil sınıflar kadar da verim alınabilir. Bazı birleştirilmiş sınıflarda sınıf mevcudu da az olduğundan öğrencilerle etkileşim fazla oluyor. Yaparak-yaşayarak öğrenme ortamı daha fazla olabilir. Bu konuda tabii öğretmenin müfredatı doğru bir şekilde uygulaması, sınıf yönetimi, tecrübesi de önemlidir.*

Ö8: *Öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi çok önemli gerçekten. Çünkü müstakil sınıflardaki öğretmen bir sınıfı idare edebilirken, bir sınıf için etkinlik planlanırken bizim birden fazla sınıf için etkinlik planlamamız gerekiyor. Sınıfın teknolojik imkanları ve veli desteği çok önemli. İş birliğini sağlamak köylerde kolay olmuyor. Bütün bu saydıklarım iyi giderse birleştirilmiş sınıflardan verim alınıyor. Son yıllarda çocukların dikkat sürelerinin azaldığını, davranış problemlerinin arttığını bir tek ben değil bütün arkadaşlarımla istişare ettiğim gibi herkes bunu söylüyor. Bunlar birleştirilmiş sınıfları inanılmaz olumsuz etkiliyor.*

Sorulan ilk soruya ilişkin verilen cevaplar iki türlü olmaktadır. İki öğretmenli okulun öğretmenleri birleştirilmiş sınıflı okulların genel olarak verimli geçtiğini söylerken okulları tek öğretmenli ve aynı zamanda müdür yetkili olan öğretmenler, okuldaki öğrencilerin zaman kısıtlılığından dolayı verimli geçmediğini söylemiştir.

Ayrıca tek öğretmenli olan okuldaki öğretmenler ne kadar yetişebilse ve zaman yeterli olsa da öğrencilerin aynı anda, aynı sınıfta farklı dersleri görüyor olmasının dikkat dağınıklığına sebebiyet verdiğini belirtmişlerdir.

4.2. BSO’da derslerin öğretim sürecine yönelik görüşleriniz nelerdir?

Katılımcıların ikinci soruya ait verdikleri cevaplar tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Birleştirilmiş Sınıflarda Derslerin Öğretim Sürecine Yönelik Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	Örnek İfadeler	Katılımcılar
BSO'da Derslerin Öğretim Süreci	İngilizce	<i>Birleştirilmiş sınıflı okullarda İngilizce derslerinin öğretilmesi zor. İngilizce konuları sınıf seviyelerine göre ağır...(Ö1)</i> <i>İngilizce dersini sarmal bir şekilde ilerletiyorum. (Ö4)</i>	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4
	Fen	<i>... bir de Fen ve Teknoloji dersinde zorlanıyoruz. Bunun nedeni de malzememiz yetersiz. Deneyleri yapamıyoruz. Deneyleri yapacak laboratuvar ortamı, deneyin malzemeleri vb. araç gençlerimiz yok. (Ö1)</i>	Ö1
	Sosyal	<i>Sosyal Bilgiler dersinde milli mücadele ve savaşlar konusunu anlatmakta zorlanıyoruz. (Ö1)</i>	Ö1
	Müfredat	<i>Müfredat ağırlığından dolayı konuları aktarmada biz bile zorlanıyoruz. Konuların yoğunluğu çok fazla... (Ö2)</i>	Ö2
	Matematik	<i>Birleştirilmiş sınıflarda çocuklar en çok Matematik dersinin öğretiminde zorlanıyorlar. Sebebi de derste farklı problemler çözemiyoruz. Sınıf düzeylerine ortalama düşen ders saati çok kısıtlı. (Ö3)</i> <i>Zaman kısıtlı olduğu için matematik dersinde ancak 2-3 soru çözebiliyoruz. (Ö3)</i>	Ö3, Ö8
	Zaman Yetersizliği	<i>Öğrenciler sözel derslerde daha çok zorlanıyorlar. Mesela Sosyal Bilgilerde ve Fen Bilgisinde. Bu derslerde konuları birebir anlatmak, konuşmak, tartışmak gerekiyor. Bunun için de zaman çok kısıtlı. (Ö4)</i>	Ö3, Ö4
	Türkçe	<i>Türkçe dersinde biraz daha ortak dersler yapabiliyorum. (Ö3)</i>	Ö3, Ö4
	Sıkıcılık	<i>... diğer sınıfların etkinliği uzadığında sınıfın kalan kısmı sıkılıyor. (Ö4)</i>	Ö4
	Sayısal Dersler	<i>Sayısal derslerde de aynı sıkıntı oluyor. Matematikte yeni konuya geçtiğimizde öğrencilerin hiçbir fikri olmuyor. (Ö4)</i>	Ö4, Ö8
	Aktif Katılım	<i>Birleştirilmiş sınıflarda da gelişim özellikleri, ilgi-ihtiyaçları sınıf atmosferine göre bizzat öğrencilerin de katılımıyla dersler işleniyor. (Ö6)</i>	Ö6
	Ders İçeri Materyaller	<i>Derslerin öğretiminde kullanılan araç-gereçler ve materyaller öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlama açısından önemlidir. (Ö6)</i>	Ö6

Tablo 4’te birleştirilmiş sınıflarda derslerin öğretim süreci ile ilgili kodlar ve temalar bulunmaktadır. İlgili görüşme sorusunda öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar toplam 5 tane tema 11 kodda toplanmıştır. Aşağıda öğretmen görüşleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Ö1: "Birleştirilmiş sınıflı okullarda İngilizce derslerinin öğretilmesi zor olmaktadır. Konular sınıf seviyelerine göre ağırdır. Bağımsız sınıflı okulda İngilizce öğretmeni derse giriyor. Birleştirilmiş sınıflı okullarda mecburen İngilizce dersine biz giriyoruz. Özellikle dördüncü sınıflarda konu anlatırken çok zorlanıyorum. İlk üç sınıf daha kolay dörde göre. Dördüncü sınıf konu ve üniteleri çok zor. Sınıf düzeyine göre çok fazla bilgi var. İngilizce dil bilgisi konuları çok ayrıntılı. Bir de Fen ve Teknoloji dersinde zorlanıyoruz. Bunun nedeni de malzememiz yetersiz. Deneyleri yapacak laboratuvar vb. ortamımız yok. Ancak çevreyi kullanmak açısından avantajlıyız. Sosyal bilgilerde milli mücadele ve savaşlar konusunu anlatmakta zorlanıyoruz. Konunun yoğunluğu çok fazla."

Ö2: "Birleştirilmiş sınıflarda ders olarak en sıkıntılısı İngilizcedir. Bence İngilizce dersine branş öğretmenleri girmeli. Konular çok ağır. En azından İngilizce derslerine branş öğretmenleri girerse çocukların temeli sağlam olur. Bizim verdiğimiz İngilizce öğrencilere yeterli gelmiyor. Bence ilkokulda İngilizce öğrenmeni öğrencilere günlük hayatta karşılaşılabilecekleri durumları ifade edebilecek kadar öğretmeleri yeterlidir. Müfredat ağırlığından dolayı konuları aktarmada biz bile zorlanıyoruz. "

Ö3: "Birleştirilmiş sınıflarda çocuklar en çok Matematik dersini öğrenmede zorlanıyorlar. Sebebi de zaman kısıtlılığından dolayı Matematik derslerinde ancak 2-3 soru çözebiliyoruz. Çocuklar daha farklı sorular göremiyor. Matematikte biraz daha geride kalıyorlar. Türkçe dersinde biraz daha ortak dersler yapabiliyorum. Hayat bilgisini de ortak işliyorum. Bu iki derste sorun yok. İngilizce konusunda yetersizim. Bu derste öğrencilerime bildiklerimi aktaramıyorum. Bu konuda veli desteği yok. Ödev verdiğimde öğrencilere yardımcı olabilecek veli profili maalesef yok. "

Ö4: "Öğrenciler sözel derslerde zorlanıyorlar. Mesela Sosyal Bilgilerde ve Fen Bilgisinde. Konuları birebir anlatmak, konuşmak, tartışmak gerekiyor. Bu dersleri uzun uzun geçirmek gerekiyor. Bunun için de zaman çok kısıtlı. Örneğin dördüncü sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde Kurtuluş Savaşı konusunda ayrıntı ve etkinlik isteyen bir ders olduğu için video izletilmesi gerekiyor. Aynı anda üçüncü sınıflarda çevre temizliği, ikinci

sınıflarda görgü kuralları işleniyor. Hepsi sözel konu olduğu için hepsine o anda yetişmek zor oluyor. Diğer sınıfların da etkinliği uzadığında sınıfın kalan kısmı sıkılıyor. Sayısal derslerde de aynı sıkıntı oluyor. Matematikte yeni konuya geçtiğimizde öğrencilerin hiçbir fikri olmuyor. Ödevli – öğretmenli saatleri aynı güne farklı sınıfların yeni konuya geçemeyecekleri şekilde ayarlıyorum. Türkçe dersinde zor olan kısım dinleme bölümü oluyor. Ancak Türkçe diğer derslere göre daha kolay geçiyor. İngilizce dersini sarmal bir şekilde ilerletiyorum."

Ö5: "Ben derslerde şöyle bir şey yapıyorum. Kendi nezdimde mihver derslere daha çok öncelik verip yan dersler dediğimiz derslerde bazen üç haftada bir bazen iki haftada bir bazen ayda bir işlediğim dersler oluyor. Böyle olunca da bu defa çocuklar bu yan derslerden mahrum olmak zorunda kalıyor. En çok burada sıkıntı yaşıyoruz. Yoksa mihver derslerde herhangi bir sıkıntı ben kendi açımdan yaşamıyorum. "

Ö6: "Derslerin öğretiminde kullanılan araç-gereçler ve materyaller öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlama açısından önemlidir. Yaparak yaşayarak bizzat kendilerinin yapıp katıldığı etkinliklerde öğrenme düzeyi daha yüksek oluyor. Birleştirilmiş sınıflarda da gelişim özellikleri, ilgi-ihtiyaçları sınıf atmosferine göre bizzat öğrencilerin de katılımıyla dersler işleniyor. Artık birçok köy okullarında akıllı tahtanın olması görsel-işitsel materyallere ulaşılması, oyunlar halinde konuların işlenmesi, tekrarların yapılması ve bizzat öğrencilerin dahil edilmesi işimizi oldukça kolaylaştırmaktadır. "

Ö7: "Ben birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin en çok beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik gibi derslerin öğretiminde zorlandığını düşünüyorum. Bir sınıfın beden eğitimi dersi olduğunda diğer sınıfı içeride bırakamazsınız. Mesela müzik öğretiminde bir grup şarkı söylerken diğer grupla ders daha zor hale geliyor. Yani birebir etkileşim isteyen derslere sınıfın birisiyle müzik işlerken diğer grubunda başka bir dersi başka bir konu ödevli olarak çalışamazlar, dikkatleri dağınık. Böyle görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi gibi dersler birleştirilmiş sınıflarda bana göre biraz zor ilerliyor. "

Ö8: "Öğrenciler somutlaştıramadığımız her şeyde zorlanıyorlar. Sayısal derslerde özellikle matematik daha soyut olduğu için somutlaştıramadığımız noktada ya da eksik kaldığımız noktalarda çok zorlanıyorlar. Ama onun içine oyunu katarsak somutlaştırsak günlük hayata entegre edersek o zaman işte kalıcı öğrenmeler sağlanıyor."

Görüşme sonucunda elde edilen verilere göre öğretmenler birleştirilmiş sınıflı okullarda çoğunlukla matematik gibi sayısal derslerde zorlanmaktadırlar. Çünkü matematik dersinde konunun pekişmesi için fazladan zaman kalmadığından öğrenciler dersi anlamlandırırken yeterli vakit bulamamaktadırlar. Sınıf öğretmenleri İngilizce dersinin kendi branşları olmadığı için yeterli hissetmediklerini dile getirmektedirler. Ayrıca sözel derslerde tartışma ortamı için yeterli vakit olmadığından konu pekişmemektedir. Bununla beraber müfredatın ağır olduğunu sıkça dile getirmişlerdir.

4.3. Birleştirilmiş sınıflarda uygulanan eğitimin akran ilişkileri ve eğitime etkisi nelerdir?

Katılımcıların üçüncü soruya ait verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Birleştirilmiş Sınıflarda Akran Öğretiminin Faydalarına Yönelik Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	Örnek İfadeler	Katılımcılar
Birleştirilmiş Sınıflarda Akran İlişkileri ve Eğitime Etkisi	Akran İş Birliği	<i>BSO'da uygulanan akran eğitimi aslında birinci ve ikinci sınıf birleştirilmiş sınıf grubunda daha iyi uygulanabiliyor. (Ö1)</i> <i>...öğrenciler arasında iş birliğini kolaylaştırıyor, iletişimi geliştiriyor. (Ö6)</i>	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7
		<i>...öğrenciler birbirleriyle yardımlaşarak, paylaşarak, iş birliği şeklinde öğrenmeleri daha fazla yaşıyor. (Ö7)</i>	Ö2, Ö5, Ö6, Ö8
	Gizil Öğrenme	<i>...hatta bazen dörtlere soru sorduğum zaman üçler de cevap veriyor. İstemedi de olsa öğreniyorlar. (Ö1)</i>	Ö1
	Akran Eğitimi	<i>Okulumuzda çok güzel bir akran eğitimi var... (Ö2)</i>	Ö2, Ö5, Ö6, Ö8
	Akran Şiddeti Azlığı	<i>Bizim okullarımızda sınıf mevcudu az. Diğer bağımsız okullarda akran şiddeti olabilir. Çünkü sınıf mevcudu fazla. Öğrenciler birbirine yabancı. Bu yüzden akran şiddeti diğer okullarda çok fazla. Ancak bizim okullarda bu gibi durumlar olmuyor. (Ö2)</i>	Ö2
	Zaman Yönetimi	<i>... diğer sınıflar açısından da zaman kaybı oluyor. (Ö3)</i>	Ö3
	Hata Düzeltme	<i>Diğer kademedeki öğrencilerimden de sıra arkadaşlarından büyük olan diğer arkadaşlarının hatasını gösterip düzeltme sağlıyor (Ö3)</i>	Ö3
	Paylaşım	<i>Farklı yaş gruplarında farklı seviye gruplarındaki öğrenciler birleştirilmiş sınıflarda aynı eğitim ortamını paylaşıyorlar. (Ö7)</i>	Ö7

Tablo 5'te birleştirilmiş sınıflarda birleştirilmiş sınıflarda akran ilişkisi ve eğitime etkileri ile ilgili kodlar ve temalar bulunmaktadır. İlgili görüşme sorusunda öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar toplam 5 tane tema ve 11 kodda toplanmıştır. Aşağıda öğretmen görüşleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Ö1: " BSO'da uygulanan akran eğitimi aslında birinci ve ikinci sınıf birleştirilmiş sınıf grubunda daha iyi uygulanabiliyor. Mesela bazen teneffüslerde dörtlere birlerle okuma yazma çalışması yapmalarını söylüyoruz. Birlere okuma yazma açısından yardım ediyoruz. Zaten üçüncü ve dördüncü sınıflar belli bir seviyeye geldiği için ben dersleri anlatırken üçler öğreniyor, bir kulak aşinalığı oluyor. Hatta ben bazen dörtlere soru sorduğum zaman üçler cevap da veriyor. İstemedenden de olsa öğreniyorlar. 'Öğretmenim bunu geçen sene göstermiştiniz' diyorlar. Zaten sarmal eğitim olduğu için üçüncü sınıf konusu dördüncü sınıfta biraz daha yoğun işleniyor. O yüzden sıkıntı çekmiyoruz. "

Ö2: "Diğer bağımsız okullarda akran şiddeti olabilir. Çünkü sınıf mevcudu fazla. Diğer büyük okullarda öğrenciler birbirine yabancı. Bu yüzden akran şiddeti diğer okullarda çok fazla. Ancak bizim okullarda bu gibi durumlar olmuyor. Okulumuzda çok güzel bir akran eğitimi var. Akran çatışması yok. Herkes birbiriyle çok iyi anlaşıyor. Bu durum derse de yansıyor. Sosyalleşme birleştirilmiş sınıflarda çok büyük bir avantaj. Birbirlerine ağabeylik ablalık yapıyorlar ama ilçelerdeki büyük okullarda zorbalık, şiddet olayları çok oluyor. Bizde öyle bir sorun olmuyor."

Ö3: "Akran öğretimi açısından özellikle birinci dönem birinci sınıflar okuma yaparken dörtleri görevlendiriyorum. Kitaplarını alıp çalışmalarını söylüyorum. Yoksa tek tek kontrol veya çalışma birinci sınıflarda çok zor oluyor. Diğer sınıflar açısından da zaman kaybı oluyor. Özellikle birinci dönem birinci sınıf için akran öğretiminin faydasını en güzel şekilde görüyorum. Diğer kademedeki öğrencilerimden de sıra arkadaşlarından büyük olan diğer arkadaşının hatasını gösterip düzeltme sağlıyor. Tek derslikli tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflı okul olunca akran öğretimi zor oluyor. Konular çok fazla ve sınıflar ortak olduğu için konular yetişmiyor. İki sınıflı birleştirilmiş sınıfta gruplar birbirine yakın olduğu için akran öğretimi daha kolay oluyor."

Ö4: "Birleştirilmiş sınıflı okulların akran öğretime olumlu yönde bir etkisi vardır. Çünkü ben bir sınıfla öğretmenli ders işlerken, ödevli saatlerde iyi olan öğrenciler arkadaşlarına anlaşılmayan bir yerde yardım ediyorlar. Bir üst sınıftaki öğrencilerim alt sınıftaki öğrencilerime benim yoğun olduğum zaman destek sağlıyor. Aynı şekilde

sosyalleşme açısından, ilköğretim kurallarını öğrenme açısından, okul kültürünü öğrenme açısından da büyüklerden birçok şey görüyorlar. Parmak kaldırma, söz alma, öğretmen geldiğinde ayağa kalkma, sınıfta gezinmeme kurallarını büyüklerinden yaparak yaşayarak öğreniyorlar. Bir nevi gizil akran öğretimi gibi oluyor. Özellikle birinci sınıfta okuma yazma öğretiminde akran öğretimi çok iyi oluyor. Sınıf seviyesinin biraz altındaki öğrenci için de akran öğretimi faydalı oluyor."

Ö5: "Akran öğretimi bence çok etkili olmuyor. Çünkü akran öğretiminde konuyu anlamış çocuk diğer çocuklara öğretimde yardımcı olmaya çalışıyor. Normalde birleştirilmiş sınıflarda 1,2- 3,4 şeklinde birleştirme yapılıyor. Ama çocuklarda öğretmen değişikliği olmasın diye biz aldığımız bir sınıfı hiç bırakmıyoruz. Onun için bu sene bana bir ve dört denk geldi. Birinci sınıfta harf öğretimi yaparken okuma çalışmalarında dördüncü sınıfları görevlendiriyorum. Dördüncü sınıfta bu konuda yetenekli olan çocukları ve okuması iyi olan çocukları birinci sınıfların yanına verip onların okumalarına yardımcı olmalarını sağlıyorum. Bu konuda bana fayda sağlıyor."

Ö6: "Birleştirilmiş sınıfın en güzel yanı akran öğretimidir. Birleştirilmiş sınıfların olumsuzlukları olduğu kadar olumlu, katkılar sağlayan yönleri de elbette ki vardır. Köy okullarında birçok öğrencinin birbiri ile abla, kardeş, akraba, olduğunu biraz da sorumluluk duygusuyla görünür hâle getirmiştir. Çocuklarımda pekiştirmeyi, tekrarı kolaylaştırıyor; öğrenciler arasında iş birliğini kolaylaştırıyor, iletişimi geliştiriyor, sosyal etkileşimi artırıyor."

Ö7: "Zaten birleştirilmiş sınıfların doğası gereği akran öğretimine uygun koşullar daha fazla yaşanmaktadır. Farklı yaş gruplarındaki ve farklı seviye gruplarındaki öğrenciler birleştirilmiş sınıflarda aynı eğitim ortamını paylaşıyorlar. Bu da öğrencilerin kendi aralarında paylaşarak, yardımlaşarak, iş birlikli olarak öğrenmelerine daha fazla olanak sağlıyor. Bunun sonucunda da akran öğretiminin eğitime olan katkıları daha fazla yaşanıyor. Bundan dolayı birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler kendi aralarında yardımlaşarak, paylaşarak, iş birliği şeklinde öğrenmeleri daha fazla yaşanıyor. "

Ö8: " Birleştirilmiş sınıflarda akran öğretime çok önem veriyoruz. Çünkü ödevli derslerde Matematikte başarılı olan çocuğu Türkçedeki başarılı olan öğrenci ile eşleştiriyorum. İkisi de orada daha iyi olduğu bir konuda birbirlerine aktarımda bulunuyorlar. Öğrencilerin hem iletişimleri kuvvetleniyor hem de öğrenmeyi teşvik ediyor. Aynı zamanda çocuk hem öğretici hem de öğrenen konumunda oluyor. Bu durum sınıf içindeki iletişimi de olumlu anlamda çok etkiliyor. Öğrenen çocuk öğrendiğini aktarırken kendi içinde konuyu pekiştirmiş oluyor. Aslında diğer çocuk için de öğretmenden alamadığını kendi yaş düzeyindeki kendi öğrenme düzeyindeki birinden dinlemek öğretmene de sormadıklarını rahat bir şekilde arkadaşına sormuş oluyor. Onun için ödevli saatler avantaj. "

Katılımcılara BSO'da akran öğretime etkileri ile ilgili sorulan soruda katılımcılar genellikle akran öğretimini faydalı bulmuşlardır. Akran öğretiminin en çok birinci sınıflarda faydalı olacağını söyledilerse de diğer sınıf seviyelerinde de faydasının azımsanmayacak derecede fazla olduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin okul kurallarını öğrenebilmesi açısından, öğretmenlerin meşgul olduğunda takıldıkları bir soruyu kendinden bir üst seviyedeki öğrenciye sormaları açısından veya okuma yazma çalışmaları açısından büyük bir avantaj sağladığını söylemişlerdir. Ayrıca BSO'nun akran öğretiminin yanında öğrencilerin sosyalleşmesini de arttıran bir olgu olduğunu söylemişlerdir. Diğer kalabalık okullardaki gibi akran zorbalığı veya anlaşamama durumlarının birleştirilmiş sınıflı okullarda minimum düzeyde olduğunu belirtmişlerdir.

4.4. Öğrencilerle ödevli saatleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Katılımcıların dördüncü soruya ait verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Birleştirilmiş Sınıflarda Ödevli Saatleri Değerlendirme ile İlgili Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	Örnek İfadeler	Katılımcılar
BSO'da Ödevli Saatler	Etkinlik	...üçüncü sınıflar ve dörtler aynı dersi dinliyor ve üçlere etkinliğini verip dörtlere daha detaylı anlatıyorum. (Ö1)	Ö1
	Yönerge	... yönergeleri doğru verdiğimde, ders sürecinde konuyu anlaşılır bir şekilde aktardığımda sorun olmuyor. (Ö1)	Ö1, Ö3
		...yönergeyi açıklarım, ödev sayfasını söyler diğer gruplarla ilgilenirim...	
	Konu	... aynı konuları aynı sınıf seviyesinde aynı zamana denk getiriyorum. Konuyu önce basit düzeyde anlatıyorum... (Ö1)	Ö1
	Başarı	...temaları hiçbir zaman ayırmıyorum. Öğrencilerim bu şekilde daha başarılı oluyor... (Ö2).	Ö2
	Eksik tamamlama	... çünkü öğrencinin bir eksiği varsa o anda eksiğini tamamlayabiliyor. (Ö2)	
	Sınıf düzeyi	... iki sınıf düzeyinde de aynı dersi işliyorum. Birine Matematik dersi diğerine Türkçe dersi yapıyorum. (Ö2)	Ö2 Ö2
	Fotokopi	Ödevli saatler için fotokopilerim önceden hazır oluyor. O gün fotokopilerimi hazırlamasam benim için büyük bir kayıp oluyor... (Ö3)	Ö3
	Ön hazırlık	Öğretmen açısından ön hazırlık olmadan ödevlendirme asla olmaz. (Ö3)	Ö3
		Okullar için akıllı tahtanın faydası çok büyük. Akıllı tahtanın her sınıfta, her okulda olması gerekiyor. (Ö3)	Ö3
	Teknoloji Kullanımı	Ailelere QR kod ile ilgili bilgi veriyorum. Bu şekilde ödevlerin veya etkinliklerin cevaplarına ulaşıyorlar. (Ö3)	
	Dikkat	Öğrenciler bir ders boyunca ödevlendirilemez. Öğrencilerin dikkatleri dağılır veya sıkılırlar. (Ö4) Bir de sınıf ortamının durumu olumsuzsa yani ödevli grup sınıf ortamı olumsuz olduğunda odaklanamaz, dikkati dağılır. (Ö7)	Ö4, Ö6, 07

Dönüt	<i>Ödevleri bitiren öğrencilere gerekli dönütler veririm. (Ö4)</i>	Ö4
Zaman yönetimi	<i>Diğer derse geçtiğinde o sınıfla yeni bir konuya geçmen gerekirken ödevli saatte o çocuğun yapmadığı soruları yapmasını sağlayıp konuyu gerekirse tekrarlamak zorunda kalıyoruz. Bu da zamandan kayıp oluyor. (Ö5)</i>	Ö4, Ö5
Sınıf Yönetimi	<i>Bazen sınıf içinde ikiye bölünüyorum... (Ö4)</i>	
Sınıf Yönetimi	<i>Birleştirilmiş sınıflarda iki ya da daha fazla sınıfın bir arada olması işi zorlaştırıyor. (Ö6)</i>	Ö6
Sınıf Düzeyi	<i>Özellikle birinci sınıfta çok zorlanıyorlar. Dördüncü sınıfa gelince artık yapacaklarını zaten öğrenmiş oluyorlar. Yani orada zorlanma durumu biraz sınıf düzeyiyle alakalı. (Ö8)</i>	Ö8

Tablo 6’da birleştirilmiş sınıflarda ödevli saatler ile ilgili kodlar ve temalar bulunmaktadır. İlgili görüşme sorusunda öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplarda toplam 5 tane tema ve 14 kodda toplanmıştır. Aşağıda öğretmen görüşleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Ö1: " Ben birleştirilmiş sınıflı öğrencilerime ders saatlerindeki süreci şu şekilde ayarlıyorum. Aynı konuları aynı sınıf seviyesinde aynı zamana denk getiriyorum. Konuyu önce basit düzeyde anlatıyorum. Üçüncü sınıflar ve dörtrler aynı dersi dinliyor ve üçlere etkinliğini verip dörtrlere daha detaylı anlatıyorum. Bu şekilde ders süreci daha verimli oluyor. Mesela dörtrlere çalışma kağıtları veriyorum. Üçlere geçiyorum. Bu şekilde derslerimi işliyorum. Öğrenciler genelde verdiğim ödevlerde soru sormuyorlar. Ödevler bitti diye geliyorlar. Çok nadiren ödevle ilgili soru soruyorlar. Bunun için de parmak kaldırıyorlar. Böylece diğer grupla dersim bölünmüyor. Ödevlerdeki yönergeleri açık ve anlaşılır veriyorum. Ödevleri önceden hazırladığımda, yönergeleri doğru verdiğimde, ders sürecinde konuyu anlaşılır bir şekilde aktardığımda sorun olmuyor. "

Ö2: " Ders sürecini şu şekilde planlıyorum. İki sınıf düzeyinde de aynı dersi işliyorum. Birine matematik diğerine Türkçe dersi yapmıyorum. Örneğin bir sınıfa toplama yaparken diğer sınıf düzeyinde toplama ile ilgili ödevlendirme yapıyorum. Temaları aynı zamanda vermeye çalışıyoruz. Çünkü öğrencinin bir eksiği varsa o anda eksiğini tamamlayabiliyor. Bu şekilde ders işlemenin büyük avantajını gördüm. Temaları hiçbir zaman ayırmıyorum. Öğrencilerim bu şekilde daha başarılı oluyor. Bilgiler daha iyi pekişiyor, bilginin geriye gelmesi daha hızlı oluyor. "

Ö3: "Ödevli saatler için fotokopilerim önceden hazır oluyor. O gün fotokopileri hazırlamazsam benim için büyük bir kayıp oluyor. Yönergeyi açıklarım, sayfayı söyler diğer gruplarla ilgilenirim veya ders kitaplarından sayfa sayılarını söylerim. Öğretmen açısından ön hazırlık olmadan ödevlendirme asla olmaz. Bazı zamanlar akıllı tahtadan soruları numaralandırır öğrencilerin kendi sorularını yapmalarını sağlarım. O sırada ben diğer sınıfla ilgilenirim. Okullar için akıllı tahtanın faydası çok büyük. Bir şeyi anlamıyorsun araştırabilirsin. Birçok deney örneği, şarkılar, dinleme metinleri vb. için çok önemli. Ödev vermezsem konular pekişmiyor. Ancak veliler köy yerinde öğrenciler yapabildiği kadar yapsın diyor. Birkaç veli bu şekilde. Veli desteği yetersiz, veliler internet araştırması yapmıyorlar. Ailelere Qr kod ile ilgili bilgi veriyorum. Bu şekilde ödevlerin veya etkinliklerin cevaplarına ulaşıyorlar. "

Ö4: "Ödevlendirme yaparken bir saatin tamamını ödevli geçirmiyorum. Dersin 40 dakikasını onlar dakikaya bölüyorum. Öğrenciler bir ders boyunca ödevlendirilemez; dikkatleri dağılır, sıkılırlar. Etkinlikleri sınıflara dağıtırım, bitiren sınıf seviyesindeki öğrencilerin doğru-yanlış, kompozisyon veya hikâye yazılması gerekiyorsa dönütler veririm. Ders içinde dönüşümlü ödevli-öğretmenli ders yapıyorum. Birinci sınıflara başlangıçta daha fazla ağırlık veriyorum. Eğitimin temeli kalem tutma, yazı yazma açısından önemli olduğu için birinci sınıflarla daha çok ilgileniyorum. "

Ö5: "Çocuklar konuyu kavradıysa ödevli saatlerde verilen ödevleri yapıyorlar. Ama burada asıl sorun şu oluyor. Çocuk soruyu yapamadığında o soruyu boş geçmek ya da bırakmak zorunda kalıp diğer sorulara yöneliyor. Daha sonra da ödev saati bittiğinde çocuk kağıdında birkaç soruyu yapamamış oluyor ve diğer derse geçildiğinde o sınıfla yeni bir konuya geçmen gerekirken ödevli saatte o çocuğun yapamadığı soruları yapması sağlanıp konu gerekirse tekrarlamak zorunda kalınıyor. Bu da zamandan kayıp oluyor. "

Ö6: "Öğretmenin her sınıfa aynı anda farklı konuyu anlatma gibi bir şansı olmadığı için bir grubu ödevlendirmek, öğretmensiz olarak dersi devam ettirmek zorundadır. Burada asıl önemli olan ödevli sınıfın verimli bir şekilde bunu yapması. Tabii ki ödevli saatlerde çocukların öğretmeni ile iletişim kurması gerektiği noktada zorluklar yaşanıyor. Özellikle birinci sınıf öğrencileri ödevli saatlerde sürekli soru sorma ihtiyacı hissediyorlar. Bu da öğretmenler olarak ders işlediğimiz sınıfta dikkatin dağılmasına, konunun birçok kez tekrar başa alınarak pekiştirilmesine sebep olabiliyor. Yani ödevli saatlerde öğrenciler öğretmeninden yardım isteyebiliyor. Birleştirilmiş sınıflarda iki ya da daha fazla sınıfın bir arada olması işi zorlaştırıyor. "

Ö7: "Bana göre verilen bir ödevin veya etkinliğin niteliği önemli. Eğer konu tam anlaşılamamış olsa öğrenci zorlanabilir. Bir de sınıf ortamının durumu olumsuzsa odaklanamaz, dikkati dağılır. O iki etken doğru şekilde düzenlendiğinde öğrenciler normal bir şekilde ödevli grupta ödevlerini yerine getirebilir. Bunun için verilen ödevin öğrenciye zor gelmemesi için konunun tam olarak anlaşıldığından emin olmak gerekiyor. Bir de sınıfın düzeni ödevli grubun dikkatini dağıtmayacak şekilde olmalı. O odaklanmasını engellemeyecek şekilde düzenlenmesi gerekiyor. Bu iki etken doğru şekilde halledildiğinde öğrencilerde ödevli ders saatleri daha verimli geçer."

Ö8: "Bir çocuk kendi yanlış öğrenmesini arkadaşına da yanlış aktarırsa o işte dersin sonuna kadar o görevi bitene kadar o yanlış öğrenmeyle gidiyor. O yanlış öğrenmeleri değiştirmek çok zor oluyor oralarda sıkıntı yaşıyoruz. Özellikle öğrenciler birinci sınıfta ödevli saatlerde çok zorlanıyorlar. Dördüncü sınıfa gelince artık yapacaklarını zaten öğrenmiş oluyorlar. Sınıf düzeyine göre ödevli saatleri yapılandırıyorum. "

Birleştirilmiş sınıflı okullar derslerin işleniş şekli bakımından ikiye ayrılmaktadır. Bunlar ödevli ve öğretmenli saatlerdir. Öğretmenli saatler asıl konuları öğretmenin anlattığı ve öğrencilerine kendi başlarına yapabilecekleri temel becerileri kazandırıldığı saatlerdir. Ödevli saatler ise konuların pekiştirildiği saatlerdir. Birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlere öğrencilerin ödevli saatlerde ödevli saatleri nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda genellikle verilen cevaplar benzer olmuştur. İki sınıflı birleştirilmiş sınıflı öğretmenler genellikle öğrencilerin ödevli saatlerde yönergenin açık, net, anlaşılır verildiğinde öğrencilerin başarılı olduğunu söylerken; tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğretmenler zaman kısıtlılığı ve öğrencilerin dikkat dağınıklığından kaynaklı olarak bir ders saatinde ödevlendirme yapamadıklarını, yaptıklarında da öğrencilerin odaklanmakta zorlandıklarını söylemişlerdir. Ayrıca genellikle BSO'da çalışan öğretmenler ders sürecini ödevli-öğretmenli dönüşümlü olarak işlemektedirler. Bu durumda öğretmenin yükü fazlaca artmaktadır.

4.5. Birleştirilmiş sınıfların öğrencilerin derse ilgilerine etkisi nedir? Bu konudaki görüş ve önerilerinizi paylaşabilir misiniz?

Katılımcıların beşinci soruya ait verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7: Birleştirilmiş Sınıflarda Öğrencilerin Derse İlgisi ve Katılımı ile İlgili Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar	Örnek İfadeler	Katılımcılar
Öğrencilerin Derse İlgisi ve Katılımı	Öğretmen	<i>Bence okulu sevmek için öğretmen faktörü çok önemlidir. Ders içi motivasyonlar daha çok öğretmene bağlıdır. Birleştirilmiş veya müstakil sınıf olmak bir etken değil. (Ö1)</i>	Ö1
	Motivasyon	<i>Tanidik çevre olduğu için motivasyonlar olumlu yönde artıyor... (Ö2)</i> <i>Öğrencilerin motivasyonları artıyor. Seneye o konuyu öğreneceğiz diye düşündükleri için olumlu yanı var. (Ö4)</i>	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8
	Çevre	<i>.....tanidik ortam, arkadaşları vb. bir nevi onlara motivasyon aslında. (Ö2)</i>	Ö2, Ö6
	Avantaj	<i>Kimi çocuklar için birleştirilmiş sınıflar bir avantaj olmakta. Örneğin bir öğrencim diğer sınıf düzeyi öğrencilerinin dersinde kafasını kaldırıp dikkat kesiyor, merak ediyor, derse katılıyor... (Ö3)</i>	Ö3
	Ön Öğrenme	<i>... mesela ikilere tek basamaklı çarpmayı, üçlere iki basamaklı çarpmayı aynı anda gösterince 'öğretmenim onu öğrenecek miyiz?' diyorlar. Onlar bu şekilde sorunca onu seneye öğreneceğiz diyorum. Öğrenciler açısından öğrenme ve hedeften haberdar etme oluyor. (Ö4)</i>	Ö4
	Dikkat Dağınıklığı	<i>...diğer sınıf ister istemez kulağı gözü tahtadaki video ya da dinleme metnine gidiyor. Bu da kendi ödevini yapmasında dikkat dağınıklığına sebep oluyor. (Ö5)</i>	Ö5, Ö8
	İlgi	<i>Yani sınıfın birleşik olması çocukların dersi olan ilgilerini azaltmadığı gibi tam tersi ilginç gelen yeni duyduğu kavram ya da konulara kulak kesilip katılabiliyor. (Ö6)</i>	Ö5, Ö6
	Güven	<i>Öğrenciler yaşadıkları çevrede eğitim gördükleri için kendilerini güvende hissediyorlar.</i>	Ö8
	Başarı	<i>Başarı duygusu, öz benlik duygusu daha fazla olduğundan bu noktada derse olan ilgileri de fazladır. (Ö7)</i>	Ö7

Tablo 7’de birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin derse ilgisi ve katılımı ile ilgili kodlar ve temalar bulunmaktadır. İlgili görüşme sorusunda öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplarda toplam 5 tane tema 9 kodda toplanmıştır. Aşağıda öğretmen görüşleri ile ilgili örnekler verilmiştir.

Ö1: " Çocuklar birleştirilmiş sınıf durumunu seviyorlar. Okul ortamını seviyorlar. Bence okulu sevmek için öğretmen faktörü çok önemli. Ders içi motivasyonları daha çok öğretmene bağlı. Birleştirilmiş veya müstakil sınıf olmak motivasyon açısından bir etken değil. "

Ö2: "Birleştirilmiş sınıflar seyrek nüfuslu alanlardadır. Bu alanlar tanıdık çevrelerde olduğu için öğrenci motivasyonları olumlu yönde artıyor. Ama çocuklar başka ortamda olursa dışlanma ihtimalleri artacaktır. Büyük okullarda akran zorbalığı, dışlanma, içe kapanıklık, adaptasyon ve motivasyon sorunları oluyor. Tanıdık ortam, arkadaşları vb. durumlar bir nevi onlara motivasyon aslında. Birleştirilmiş sınıfların en büyük avantajlarından bir tanesi de arkadaşları ile iyi anlaşip motivasyonlarını artırmaktır. "

Ö3: " Kimi çocuklar için birleştirilmiş sınıflar bir avantaj. Örneğin bir öğrencim diğer sınıf düzeyi öğrencilerimin dersinde kafasını kaldırıp dikkat kesiyor, merak ediyor, bilip konuşuyor, derse katılıyor. Özellikle dörtlerin Fen Bilgisi konularında. Derslerde farklı şeyleri görüyorlar. Ama unutabiliyorlar da. Sınıflarda çok farklı gruplar var. Çocuklar oyun kuramıyorlar. Farklı gruplar olduğu için daha da karışık sınıflar oluyor. Aydın'ın köylerinde şöyle bir durum var. Okumazsan çiftçi olursun, fabrika var, tarlan var. Okumazsan başka işler yaparsın. Ailelerin çocuklarının okumasını isteme gayesi yok. Gerek yok ya gider iki inek bakar diyorlar. "

Ö4: "Birleştirilmiş sınıflar motivasyonlarını şöyle arttırıyor. Bir alt sınıfı görüyorlar, geçen seneki gelişimlerini birebir görebiliyorlar. Biz bu konuyu geçen sene öğrenmiştik, çok kolay bu diye düşünüyorlar. Mesela ikilere tek basamaklı çarpmayı, üçlere iki basamaklı çarpmayı aynı anda gösterince ‘öğretmenim onu öğrenecek miyiz?’ diyorlar. Öğrenciler açısından ön öğrenme ve hedeften haberdar etme oluyor. Motivasyonları artıyor. Seneye öğreneceğiz diye düşündükleri için olumlu yanı var. Birleştirilmiş sınıflar onların motivasyonlarını arttırıyor. "

Ö5: "Birleştirilmiş sınıflardaki en büyük sorun bence bir sınıfta o an tahtadan bir video izletmek gerekiyorsa ya da dinleme metni dinletmek gerekiyorsa diğer sınıfın ister istemez kulağı gözü tahtadaki video ya da dinleme metnine gidiyor. Bu da kendi ödevini yapmasında dikkat dağınıklığına sebep oluyor. Bazı çocuklar biz diğer sınıfa ders anlatırken dikkatleri dağılıp dinleme davranışı gösteriyorlar ya da anki diğer sınıfla bir etkinlik yapıyoruz o çocuğa daha eğlenceli geliyor. Sesten rahatsız oluyor, çocuğun dikkati dağılıyor. Ayrıca bir çocuğa hadi sen al bunu yap deyip o an kendi başına bırakıp diğer sınıfta ilgilendiğinde çocuk sıkılabiliyor ödevi yaparken"

Ö6: "Birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, çevre koşulları çok önemlidir. Birden çok sınıfın bir arada olması derste anlatılanlar diğer sınıf için cazip hale gelebiliyor. Bir sınıfın dersine diğer sınıf katılıp ilgi gösterebiliyor. Yani sınıfın birleşik olması çocukların derse olan ilgilerini azaltmadığı gibi tam tersi ilginç gelen yeni duyduğu kavram ya da konulara katılabiliyor. Ama diğer taraftan ödevli saatlerde öğrenciler yapacakları etkinlikleri bitirmedilerse derse olan dikkatleri dağılmış olabiliyor. "

Ö7: "Bence öğrencilerin derse olan ilgisi öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyeleri ve derse karşı güdülenmeleri ile doğru orantılıdır. Öğrencilerin hazır bulmuştuk seviyeleri, derse olan güdüler, motivasyonları fazlaysa ilgileri de fazladır. Birleştirilmiş sınıflarda da öğrencilerin kendi aralarında etkileşimi, paylaşımları daha fazladır. Öğrencilerin ödevli saatlerde olduğundan yaparak-yaşayarak öğrenmeleri daha fazla olanak sağlar. Başarı duygusu, öz benlik duygusu daha fazla olduğundan bu noktada derse olan ilgileri de fazladır. "

Ö8: "Öğrenciler yaşadıkları çevrede eğitim gördükleri için kendilerini güvende hissediyorlar. Öğrenciler birbirini yakından tanıyorlar. Bu da okuldaki motivasyonlarını olumlu yönde etkiliyor. Fakat bazı zamanlarda derslerde dikkat dağınıklığı yaşayabiliyorlar. Bu yüzden olumsuz etkileniyorlar. "

Katılımcılara yöneltilen son soruya ilişkin verilen cevaplar benzerdir. Katılımcılar BSO'daki öğrencilerin derse ilgi ve motivasyonlarının yaşadıkları ortama ve arkadaşlarına yakınlıkları bağlamında arttığını söylemişlerdir. Bazı öğrenciler derslerde ön öğrenmeler sağlarken bazı öğrenciler eksik öğrenmelerini tamamlamaktadır. Bu şekilde dersleri yapabilirlilikleri artmakta ve motivasyonları da üst seviyede artmaktadır. Ayrıca çevrelerinin tanıdık ve küçük olması akran zorbalığı, dışlanma, içe kapanıklık, adaptasyon vb. sorunlarının olmasını da engellemektedir.

5. TARTIŞMA

5.1. Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıfların Farklarına Yönelik Tartışma

Birleştirilmiş sınıflı iki öğretmenli okullarda tek öğretmenli okullara göre daha iyi verim alınmakla birlikte akran öğretimi, küme oluşturma, ödevli saatlerin uygulanabilirliği de olumlu yönde olmaktadır. Bu konuda Gözler ve Çelik (2013), birleştirilmiş sınıflar ile ilgili yaptığı çalışmasında okuldaki öğretmen sayısı arttıkça öğretimin verimi, öğrenci ve öğretmenin uygulama konusundaki eksiklerini dile getirmişlerdir.

Birleştirilmiş sınıflı okullarda eğitimin verimliliğini en çok aksatan durumlardan biri de öğrencilerin dikkat dağınıklığı ve odaklanma problemidir. Yapılan araştırmanın sonucunda birleştirilmiş sınıfta öğretmenli ders yapan öğrencilerin, diğer öğrencilerin dikkatini dağıttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu konuları yetiştirmek için zaman kısıtlılığı öğretimin önünde en büyük engel olmaktadır. Bu konuda Bayar (2009) yaptığı tez çalışmasında öğrencilerin dikkat dağınıklığını ve zaman faktörünü destekleyen bulgular ortaya koymuştur. Ayrıca Yılmaz (2011) ve Korkmaz (2024) 'ın çalışmalarıyla da örtüşmektedir.

Bilir (2008), çalışmasında birleştirilmiş sınıflı öğrencilerin sorumluluk alması, liderliklerini ortaya çıkarması, kendi kendilerine ve grupla çalışmalarına olanak sağlaması öğrenciler açısından verimli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda da birleştirilmiş sınıfların öğrencilerin eğitimde verimliliğini arttırdığını ortaya çıkarmaktadır.

5.2. BSO'da Öğrencilerin Derslerin Öğretim Sürecine Yönelik Tartışma

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin zorlandığı dersler hakkında yapılan çalışmalar sonucunda genellikle İngilizce ve Matematik dersi dile getirilmiştir. Derslerin zorluğundan ziyade öğretmenler birleştirilmiş sınıflı okulların müfredat yoğunluğundan yakınmaktadır. Ayrıca matematik dersi için öğretmenlerin fazladan etkinlik yapamadıkları ve soru çözmediklerinden bahsetmişlerdir. Karaman (2006) tez çalışmasında müstakil sınıflar birleştirilmiş sınıflara göre Matematik dersi bakımından başarı düzeylerini daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca birleştirilmiş sınıflı okulların müfredatlarının da sadeleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yıldız (2009) ve Bayar (2009) 'ın yaptığı çalışmalar da bu tespiti desteklemektedir.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması olan okullarda katılımcılarla yapılan görüşmelerde yabancı dil öğretimi açısından kendilerini yeterli göremediklerini ve yabancı dil derslerine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ülker (2022)' in

çalışmasında sınıf öğretmenlerinin İngilizce öğretiminde kendilerini yetkin hissetmemesi ve alan bilgisi eksikliklerinden, her sınıfa düşen ders saatinin bağımsız sınıflara göre daha az olması, öğretmenli ödevli saatlerinde sınıf yönetiminin zorlaşması, MEB müfredatındaki ders kitaplarının birleştirilmiş sınıflı uygulamalara uygun olmayışı yapılan araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Ülker (2022)'in bu araştırmasında birleştirilmiş sınıflarda yabancı dil öğretiminin öğrencilerin birkaç yönüyle avantajlı olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonucu öğrencilerin aynı sınıfta önceki bilgilerini kendilerinden küçük sınıflarla tekrar ederek ve akran öğretimi sayesinde pekiştirerek daha iyi öğrendiklerine bağlamaktadır.

Karcı ve Vural (2011) çalışmalarında birleştirilmiş sınıflarda İngilizce dersinin birleştirilmiş sınıf öğretmeni yerine branş öğretmenleri ya da İngilizceye yeterlilikte olabilecek sınıf öğretmenlerinin yürütmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bu sonuç yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Ayrıca Sosyal Bilgiler ve Türkçe gibi sözel derslerde öğrencilerin yaparak yaşayarak, deneyimleyerek bilgiye ulaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun en büyük nedenlerinden biri zaman yetersizliğidir. Dersler için gerekli araç gereçlerin de temin edilememesi de elde edilen sonuçlar arasındadır. Abay (2007), Tayan (2023) ve Korkmaz (2024) 'ın çalışmalarından elde edilen bilgiler bu sonuçlarla örtüşmektedir.

Türkçede dinleme metinleri zaman kısıtlılığından dolayı yetişmemektedir. Yapılan çalışmada, özellikle 1. sınıf Türkçe ders kitaplarının çok yoğun olduğunu, sınıf düzeyine göre uzun metinler olduğunu ve öğrencilerin metinleri okumakta zorlandığını dile getirmiştir. Elde edilen bu bulguyla Tayan (2023)'ın yaptığı çalışmasının sonuçlarıyla örtüşmektedir.

5.3. Birleştirilmiş Sınıflarda Akran İlişkileri ve Eğitime Etkisine Yönelik Tartışma

Birleştirilmiş sınıflarda akran öğretimi, öğretmenler için önemli bir avantaj sağlamaktadır. Öğretmenlerin sınıftaki tüm öğrencilere aynı anda yetişemediği durumlarda, üst sınıftaki öğrencilerin alt sınıf seviyesindeki akranlarına rehberlik etmesi, öğretmenin iş yükünü hafifletmekte ve sınıf yönetimini kolaylaştırmaktadır. Bu süreç, sadece öğretmen için değil, öğrenciler açısından da faydalıdır; çünkü öğrenciler bu yöntemle sorumluluk alma, iş birliği yapma ve öğretme becerilerini geliştirme fırsatı bulurlar. Araştırmada elde edilen bu bulgular, Tabur'un (2023) çalışmasında ulaşılan sonuçlarla örtüşmektedir.

Çoşkun (2018) 'un araştırmasında birleştirilmiş sınıflı okullarda akran öğretiminin faydalarına yönelik bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerin birbirlerine yardım etmesi ve sınıfta gizil öğrenmelerin olması bağımsız sınıflara göre birleştirilmiş sınıflarda daha fazladır. Elde edilen sonuç yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Yapılan araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre öğrencilerin büyük çoğunluğu akran öğretiminden büyük ölçüde faydalanmaktadır. Akran öğretimi öğrencilerin sosyalleşmesine de büyük katkı sağlamaktadır. Öğrenciler birbirleriyle iş birliği içinde olup birbirlerine gerekli yardımı akran öğretimi ile sağlamaktadır. Elde edilen bu bilgiler Bayar (2009)'ın araştırma sonuçlarıyla birebir örtüşmektedir.

Yavuz'un (2022) bir çalışmasında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun akran öğretiminin faydasına inandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca akran öğretiminin öğrencilere birçok faydasının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Anlatıcı durumda olan öğrenciye tekrar yapma imkânı, dinleyici konumda olan öğrenciye tekrar dinleme imkânı sağladığını ifade etmektedir. Yavuz'un bu düşünceleri araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ancak Yavuz'un birinci ve ikinci sınıf kademesindeki birleştirilmiş sınıflı okutan öğretmenler yaş kademesi küçük olduğundan akran öğretiminin kullanılmaması tespiti araştırmanın bulgularıyla örtüşmemektedir. Yapılan araştırmanın sonucunda akran öğretiminin daha çok ilköğretim düzeyindeki birinci ve ikinci sınıf kademesindeki öğrencilere daha faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yine Yavuz'un çalışmalarının sonucunda bahsettiği akran öğretiminin zaman kısıtlılığından dolayı uygulanamaması bu araştırmanın sonucuyla uyumlanmamaktadır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bilgilere göre akran öğretimi öğretmene kısıtlı zamanlarda destek niteliğindedir.

5.4. BSO'da Ödevli Saatleri Değerlendirmeye Yönelik Tartışma

Birleştirilmiş sınıflı okullarda ödevli saatler öğrenciye kendi kendine çalışma olanağı sağladığı gibi öğretmene de planlama açısından sorumluluklar yüklemektedir. Yani birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenin ödevli saatler için öğrencilerine ön hazırlık yapması gerekmektedir. Atasever (2012) tez çalışmasında öğretmenin görev ve sorumluluklarını artırdığından bahsetmektedir.

Genel olarak dört sınıfı birden okutan ve aynı zamanda müdür yetkili olan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri birçok konuda sıkıntı çekmektedir. Müdür yetkili ve dört sınıfı bir arada okutan öğretmenlerin yaşadığı en büyük sıkıntı da sınıf içerisinde aynı anda dört sınıfı birden idare etmesidir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre tek öğretmenli

birleştirilmiş sınıflı okullar ödevli saatlerde öğrencileri kontrol etmekte zorlanmaktadır. Elde edilen bu sonuç Tayan (2023)'ın çalışmasıyla örtüşmektedir.

5.5. BSO'da Öğrencilerin Derse İlgisi ve Katılımına Yönelik Tartışma

Yapılan çalışmaların neticesinde katılımcılar birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenim gören öğrencilerin dersteki motivasyonlarının arttığını gözlemlemiştir. Çünkü birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenci-akran ilişkisi diğer okullara göre daha samimi bir çevrededir. Öğrenciler yaşadıkları çevreyi benimsedikleri için ilgileri üst düzeydedir. Öğrencilerin birbiriyle olan ilişkisi olumlu yöndedir. Akran baskısı veya akran zorbalığı birleştirilmiş sınıflı okullarda minimum düzeydedir. Bu yüzden öğrenciler birbirleriyle iyi anlaşmaktadır.

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencinin motivasyonu ne kadar önemliyse öğretmenin de moral ve motivasyonu çok önemlidir. Öğretmenlerin iş yükü, sınıf içerisindeki zaman yönetimindeki sıkıntıları, mesleki gereksinimlerinin karşılanamaması ve sınıf yönetimindeki tecrübesizlikleri birleştirilmiş sınıflarda fazlaca ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrencilerin moral ve motivasyonlarına da yansımaktadır. Kırsal yaşamda karşılaşılan zorluklar ve kültürel faaliyetlerin eksikliği öğrencilerin bakış açısı kazanmasını engelleyebilmektedir. Yaşanan bu tür olumsuzluklar Korkmaz (2024)'ın çalışmasında elde ettiği sonuçları ile örtüşmektedir.

Palavan ve Göçer (2017) araştırmalarında, okul ve veli arasındaki iş birliği ile etkili iletişimin, eğitimde başarının sağlanmasında önemli bir rol oynadığını ortaya koymuşlardır. Yapılan çalışmada da birleştirilmiş sınıflarda okul ve veli iş birliğinin önemi sonucuna ulaşılmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER:

6.1. Sonuç

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda çalışan öğretmenlerin tecrübelerinden yola çıkılarak öğrencilerin derslere karşı yaşıntı ve davranışları incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda katılımcıların deneyimlerinden de elde edilen bilgilere göre katılımcılara görüşme soruları sorulmuştur. Katılımcıların her birinin verilen soruya ilişkin cevapları kategorik olarak sınıflandırılmıştır. Sonrasında katılımcıların cevaplarından yola çıkılarak kodlamalar ve temalar oluşturulmuştur.

Yapılan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Birleştirilmiş sınıflar kalabalık olmamasına rağmen bir sınıfta farklı gruplar barındırdığı için konular yetişmemektedir. Çünkü sınıf seviyeleri farklı olduğu için her grup ile aynı anda ilgilenmek çok zor olacaktır. Ayrıca bu tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflar için daha da zor olmaktadır.
2. Birleştirilmiş sınıflarda bilindiği üzere akran öğretimi çok önemlidir. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda akran öğretimi daha çok birinci sınıfta faydalı olmaktadır. Çünkü birinci sınıfta okuma-yazmayı öğrenen öğrencilere en büyük desteği sınıf arkadaşları vermektedir. Öğretmen sınıftaki diğer öğrencilerle ilgilenirken birinci sınıflarla okuma yazma açısından birebir destek sağlayan sınıf arkadaşlarıdır.
3. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciyi ve aileyi tanıma durumu okulun mevcudu az ve küçük yerleşim birimi olduğu için avantaj sağlamaktadır. Öğrencinin eksikleri yaşadığı çevreden ve ailenin durumundan çok rahat fark edilebilir. Ayrıca öğretmen de öğrencilere gerekli ilgi ve şefkati daha fazla verebilir.
4. Birleştirilmiş sınıflı bir okulda eğer tek bir öğretmen varsa bu öğretmen dört sınıfta aynı derslikte okutmak durumundadır. Ayrıca öğretmen müdür konumundadır. Bu yüzden öğretmenin idari yükü de çok fazladır. Bu şekildeki birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenin hem idari yükü hem de öğretim yükü vardır. Konuyu yetiştirebilmek açısından zamansal bir sıkıntı çekmektedir. Müdür yetkili öğretmenin olduğu okullarda bir yandan idari işler yapıldığı için öğrencilerin bazı zamanlarda dersleri eksik veya boş geçmektedir.

5. Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenciye ödevli saatler için ayrı bir ön planlama yapılması gerekmektedir. Çünkü aynı sınıfta dört farklı sınıf seviyesine ait öğrenci bulunmaktadır. Öğretmen bir sınıf seviyesinde ders işleyecekse diğer üç sınıfa ödevlendirme yapmak durumundadır. Bu durumda sınıfa önceden hazırlıklı gelmesi gereklidir.
6. Dört sınıflı ve tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda öğretmen bir de müdür yetkili görevi olduğu için iş yükü oldukça fazla olmaktadır. Bu durum öğretmenin mesleki bakımından tükenmişliğini ortaya koymaktadır.
7. Birleştirilmiş sınıflı okullarda özellikle ödevli saatler için öğretmenin ön hazırlık yapması gerekmektedir. Öğrencilere ödevli saatler için önceden ders araç gereci, fotokopi ve benzeri gereçlere hazır bulundurulması gerekmektedir. Eğer öğretmen hazırlık yapmazsa derste çok fazla zaman kaybı olacaktır. Ayrıca ödevler için uygun yönerge ve gerekli dönütler sağlanmalıdır.
8. Normal koşullarda birleştirilmiş sınıflarda akran öğretimi faydalı olmaktadır. Fakat dört sınıf bir arada olan birleştirilmiş sınıflı okullarda akran öğretiminin uygulanması bile zor olmaktadır. Çünkü sınıf içerisinde belirli bir grup olmamaktadır. Bir sınıf düzeyinde belki bir veya iki öğrenci bulunduğu için öğrenciler birbirleriyle bilgi alışverişi yapamamaktadır.
9. Birleştirilmiş sınıflardaki öğrenciler dikkat dağınıklığı ve konsantrasyon sıkıntısı çekmektedir.
10. Birleştirilmiş sınıflara göre müfredat yoğunluğu fazladır.
11. Öğrencilerin yaşadıkları çevrede eğitim alması derslere olan ilgilerini arttırmaktadır. Ayrıca birleştirilmiş sınıf uygulamasının başarılı olabilmesi iyi yetişmiş öğretmenler ile mümkün olmaktadır.
12. Birleştirilmiş sınıflarda paylaşma, iş birliği, sosyalleşme üst düzeydedir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, yapılan araştırma sonucunda uygulayıcılar ve araştırmacılar için şu öneriler verilebilir:

6.2.1. Uygulayıcılar için öneriler

1. Birleştirilmiş sınıflı okullarda müfredat yoğunluğu sadeleştirilmelidir. Konu yoğunluğu azaltılmalıdır. Ancak bunu yaparken bağımsız okullarla tamamen ayrı bir şekilde değil de konu bütünlüğü sağlanarak müfredat hafifletilmelidir.
2. Türkiye'de birleştirilmiş sınıflı dahi olsa her okulda rehber öğretmen olmalıdır. Okullarda öğrencilerin danışacakları, bir konu hakkında fikir alışverişi yapabilecekleri uzman bir öğretmenin olması onları psikolojik olarak rahatlatacaktır.
3. Eğer idarenin yükü sınıf öğretmenine kalacak ise müdür yetkili öğretmenler idareci- lere göre ekstra maaş almalıdır. Bu şekilde öğretmenlere bir teşvik adı altında ekstra maaş verilmelidir.
4. BSO'nun öğretmenleri beş gün nöbet tutmaktadır. Ancak ek dersi az almaktadırlar. Öğretmenlerin iş yükü fazla olduğu için maaşı bu iş yükü göz önünde bulundurularak vermeleri gerekmektedir.
5. Birleştirilmiş sınıflı okullara hizmetli memur verilmelidir. Okullara verilen hizmetli hangi okul olursa olsun bir zorunluluktur. Okulların sağlık açısından temiz bir ortamının olması son derece önemlidir.
6. Müdür yetkililer hem derslere girip hem de idari yönden yüklerinin olması zorlayıcı olmaktadır. Sonraki zamanlarda bu soruna çeşitli çözüm yolları getirilebilir. Bu sorunun çözümü için belli bölgedeki okullarda tek bir müdür belirleyip o müdürün o bölgedeki okulların tüm idari yükünü yerine getirebilir. Böylece hem okuldaki müdür yetkili öğretmenler sadece kendi sınıflarına gereken önemi vermiş olurlar.
7. Birleştirilmiş sınıflı okullar maddi yönden çok dezavantajlı okullardır. Bakanlığın gerekli ödeneğin bu okullara vermesi gerekmektedir. Fotokopi, toner, kırtasiye vb. malzemelerin okullara ulaştırılması gerekmektedir.
8. Köy okullarında okula ulaşım elverişsiz olmaktadır. Öğretmenler köye ulaşımını kendi cebinden karşılamaktadır. Bu da imkânı olmayan öğretmenler için okula ulaşımı imkânsız hale getirmektedir. Bu duruma çözüm olarak okuldaki öğrenciler okullara nasıl taşınıyor ise aynı güzergahtaki okulların öğretmenleri de okullara o şekilde taşınabilir.

9. BSO'daki öğrencilerin İngilizce derslerine branş öğretmenleri girmelidir. Kendi alanında bir öğretmenin derse girmesi akademik olarak öğrencileri daha ileri seviyelere getirecektir. Bunun için bir İngilizce öğretmeni yakın birkaç okula gelip ders verebilir.
10. Birleştirilmiş sınıflı okullarda daha çok deneyimli öğretmenlerin çalıştırılması gerekmektedir. Eğer daha önce birleştirilmiş sınıfta öğretmenlik yapmamış olan bir öğretmen varsa gerekli olan oryantasyon ve seminerler ile öğretmene birleştirilmiş sınıf olgusu ve uygulaması ile ilgili bilgilendirmeler yapılmalıdır.
11. Birleştirilmiş sınıflı okulların bulunduğu yerler gerekli imkânlarla sınırlı olduğu için öğrencilere uygun bir kitaplık ve araştırma yapabilecekleri ortamlar sunulabilir.
12. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere yabancı dil öğretimi için hizmet içi eğitim verilebilir. Ayrıca yabancı dil derslerine destek amaçlı öğretim materyalleri Milli Eğitim tarafından temin edilebilir.
13. MEB tarafından birleştirilmiş sınıflı okullara özgü olan öğretmenli-ödevli saatler için ayrı ders kitapları basılabilir. Bu durum hem öğrencilerin eğitimine büyük katkı sağlayacak hem de öğretmenlerin zamandan tasarruf etmesine ve fazladan çalışmalar için ayrıca uğraşmasını engelleyecektir.
14. Birleştirilmiş sınıflı okullarda velilere seminerler düzenlenebilir. Bu seminerler içerisinde birleştirilmiş sınıflı okulların içeriği anlatılarak diğer okullarla farkının ve öğrencilere destek çalışması gerektiğinden bahsedilebilir. Bu uygulamada veli ve çevre desteği oldukça önemlidir.
15. Birleştirilmiş sınıflı okullar çoğunlukla kırsal kesimde ve dezavantajlı bölgelerdedir. Bu durum öğrenci ve öğretmenlerin sosyal ve kültürel etkinliklerden mahrum kaldığını göstermektedir. Öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarını arttırmak amacıyla bu bölgelerde sosyal ve kültürel etkinlikler desteklenmelidir.
16. Birleştirilmiş sınıflı okullarda ilk defa çalışmaya başlayacak olan öğretmenler için onlara destek amaçlı mentor görevlendirilmeleri böylece oluşabilecek herhangi bir problemde birleştirilmiş sınıf öğretmeni mentörlü ile iş birliği yaparak problemlere çözüm getirebilir.
17. Üniversitelerin eğitim fakültelerinde son sınıf olan aday öğretmenlere birleştirilmiş sınıflar konusunda hem derste hem de uygulamalı staj eğitimlerinde gerekli bilgi ve beceriler aktarılmalıdır. Aday öğretmenlere bu konuda destek sağlanarak bilgi edinmelerine gerekli yardım sağlanmalıdır.

6.2.2. Araştırmacılar için neriler

Bu bölümde, ileride yapılacak olan çalışmalar için fikirler sunulmuştur.

1. Birleştirilmiş sınıflı okullarla ilgili yapılacak olan yeni çalışmada sınıf içinde ğrenci gözlemi veya veli görüşü alınarak çalışmalar yapılabilir. Bu şekilde yapılan gözlemler araştırmacının birebir gözlemleri yoluyla olduğu için katılımcının duygusal durumu veya yanlılığı ortadan kalkmış olur.
2. Ülkenin diğer farklı birleştirilmiş sınıflı okullarında çalışmalar yapılabilir. Yapılacak alışmalar karşılaştırmalı olarak ele alınabilir.
3. Yapılacak olan yeni çalışmada daha geniş bir kitleye sahip olmak adına farklı şehirler örnekleme dahil edilip sadece tek öğretmenli (dört sınıf bir arada) okullarda çalışmalar ele alınabilir.
4. Araştırmalarda daha deneyimli (en az on yıl çalışmış) ğretmenlerle çalışılıp derinle-mesine analiz edilebilir. Bu sayede öğretmenler geçmişten günümüze karşılaştırma ya-parak eksikleri veya avantajları daha iyi fark edip ortaya çıkarabilirler.

KAYNAKLAR

- Abay, S. (2007). *Birleştirilmiş sınıflarda sosyal bilgiler öğretimindeki sorunlar*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Akbaşı, Sait ve Pilten, Önder. (1999). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Konya: Mikro Yayıncılık.
- Aksoy, N. (2008) Birleştirilmiş sınıflarda eğitim- Öğretim: Genç ve deneyimsiz öğretmenlerin görüşlerine dayalı bir Araştırma, *Eğitim, Bilim ve Toplum Dergisi*, 6 (21), 82-108
- Alexander, R. (2000). *Culture and Pedagogy: International Comparisons in Primary Education*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Anderson, R. H., & Pavan, B. N. (1993). *Non-gradedness: Helping it to happen*. Lancaster, PA: Technomic Publishing.
- Aoalsteinsdottir, K. (2008). Challenges in small rural schools with multi-grade classrooms. *Catholic Education Journal*.
- Arı, A. (2002) İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi (Normal, taşınabilir ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması), *Milli Eğitim Dergisi*, sayı: 153-154, İnternetten 15.01.2010 tarihinde [http:// yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/ ari.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/ari.htm) adresinden indirilmiştir.
- Arıcı, F. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda temel eğitim hakkının kullanılması*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Atasever, G. (2012). *Birleştirilmiş sınıflarda Türkçe öğretiminin incelenmesi*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Aydın, M. (2020). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim yöntemleri ve uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bayar, S. (2009). *Sınıf öğretmenliği eğitimi ana bilim dalı 4. sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflar hakkındaki görüşleri: Gazi Üniversitesi örneği*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Berry, C. (2001). Multi-grade teaching in primary schools: A Theoretical and methodological review. *International Journal of Educational Development*, 21(6), 481–497.
- Bilir, A. (2008) Birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında öğretmen ve öğretim gerçeği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 1-22.
- Binbaşıoğlu, C. (1999), *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*, (3. Baskı), Ankara : Anı Yayıncılık.
- Brunswic, E., & Valérie, J. (2004). *Multigrade Teaching: A Review of Research and Practice*. Paris: UNESCO.
- Cornish, L. (2010). Multi-age classes in primary schools: Reflections on learning and teaching. *International Journal of Educational Research*, 48(1), 23-33.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th Edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çakır, İ. (2021). Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik ve yaşanan zorluklar. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 45-67.
- Çalık, T., & Altun, M. (2018). Müdür yetkili öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24(3), 201-220.
- Çelik, Z. (2005). *Eğitimde yatılılık uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkileri*. İstanbul: Eğitim Araştırmaları Derneği Yayınları.
- Çoşkun, M. (2018). *Birleştirilmiş sınıflarda ve müstakil sınıflarda öğrenim gören 1.sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmış

- Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem+A Yayıncılık.
- Demirtaş, H., & Güneş, A. (2020). Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 26(4), 521-540.
- Dogan, F. S., Çapan, S. A., & Cigerci, F. M. (2020). Dilemmas in teaching english in multigrade classrooms: Classroom teachers' perceptions on English as a foreign language course. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 14(1), 52-68.
- Doğan, A. R. (2000). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretim. Trabzon: Uzun Yayınevi.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 33-57.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2016). *Eğitimde fırsat eşitliği raporu*. İstanbul: ERG Yayınları.
- Erdem, A. (2019). *Birleştirilmiş sınıflarda eğitim ve öğretim süreçleri*. Ankara: Eğitim Yayınları.
- Erdem, A. R. (2015) *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim, Yeni programa göre gözden geçirilmiş 7. Baskı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, Y. (2019). *Eğitimde Sınıf Yönetimi ve Öğretim Süreçleri*. Ankara: Eğitim Yayınları.
- Ergüneş, Y. & Altunsaray, A. (1998) Taşınabilir ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi, eğitimde yansımalar- IV: Cumhuriyetin 75. Yılında İlköğretim (1. Ulusal Sempozyumu), Bildiriler Kitabı, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma, Geliştirme Merkezi Yayınları: 1, 189-200.
- Fidan, N. (1988). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Editör: Bekir Özer. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gönül, A. (2019). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretmenlik Deneyimleri ve Eğitim Kalitesi. *Eğitim ve Toplum*, 14(1), 67-85.
- Gönül, A. (2019). Eğitimde fırsat eşitliği ve anayasal yükümlülükler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 45-60.
- Gönül, T. (2019). Kırsal kesimde birleştirilmiş sınıf uygulamaları: Sorunlar ve çözümler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 44(3), 124-136.
- Gözler, A. (2009). Birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin yeni ilköğretim programına yönelik görüşleri, *E-journal of New World Sciences Academy (NEWSA)*, 4 (3), 815-832.
- Gözler, A., & Çelik, V. (2013). Birleştirilmiş sınıflı okulların yönetim problemleri. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 159-182.
- Gültekin, M. (2007). Birleştirilmiş Sınıflar. Mehmet Gültekin (Ed.), *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gürel, S., Çapar, D., & Kartal, H. (2014). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim: Uygulama örnekleri ve deneyimler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(3), 12-23.
- Gürel, Z., Çapar, T., & Kartal, S. (2014). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim: Sorunlar ve çözümler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(3), 45-63.
- Güven, C. (1998). Yatılı okullarda eğitim ve öğrenci benlik algısı. *Eğitim ve Psikoloji Dergisi*, 3(2), 45-55.
- Güven, İ. (1998). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim: Sosyal ve akademik etkiler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23(4), 123-132.
- Güven, İ. (1998). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında eğitim süreçleri ve etkileri*. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Güven, İ. (2005). *Türk eğitim sistemi ve sorunları*. Ankara: Pegem Akademi.

- Hanssen, T. (2008). *Small Schools in the Big World: A Study of Multi-Grade Teaching in Rural Areas*. Oslo: Norwegian Educational Publishing.
- Kalender, B., & Erdem, E. (2021). Challenges faced by classroom teachers in multigrade classrooms: A case study. *Journal of Pedagogical Research*, 5(4), 76-91.
- Karakaya, S. (2018). *Eğitimde Motivasyon ve İlgili Grupları*. İstanbul: Eğitim ve Bilim Yayınları, İstanbul.
- Karaman, F. (2006). *Birleştirilmiş sınıflarda matematik dersindeki başarı düzeyi ile normal sınıflardaki başarı düzeyinin karşılaştırılması*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü].
- Karasar, N. (2006). *Eğitimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karci, C., & Akar-vural, R. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda zorunlu İngilizce dersinin yürütülmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 593-607.
- Kaya, A. (2019). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim süreçleri ve karşılaşılan zorluklar: Türkiye örneği. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(2), 75-92.
- Kaya, Z., & Doğan, N. (2019). Türkiye’de zorunlu eğitim uygulamaları ve çocuk gelişimi üzerindeki etkileri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 45-60.
- Kesten, A., Palavan, Ö., Dicle, A. N. & Mercan, E. (2008). *Birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Khazaei, L., Ahmadi, P., Rahmani, F., Bakhshi, H., Gholipour, J., & Hosseinpour, R. (2016). Challenges and disadvantages of multigrade teaching: Qualitative research.
- Koç, N. (2007). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretme- Öğrenme Süreci*. Mehmet Gültekin (Ed.), *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Korkmaz, G. (2024). *Türkiye’de birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar: Bir meta sentez çalışması*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Köklü, M. (2002). *Birleştirilmiş sınıfların yönetimi ve öğretim*. Beta Yayınları: İstanbul.
- Köksal, E. (2019). Türkiye’de birleştirilmiş sınıf uygulamaları ve sorunları. İstanbul: *Eğitim Araştırmaları Dergisi*.
- Köksal, K. (2009). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Köksal, M. (2019). *Kırsal eğitimde birleştirilmiş sınıf uygulamaları*. Ankara: Eğitim Yayınları.
- Köksal, N. (2019). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim: İlköğretim uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Köksal, T. (2009). *Birleştirilmiş sınıflar ve eğitim uygulamaları*. Ankara: Eğitim Yayınları.
- Köksal, T. (2019). Türkiye’de kırsal alanlarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 113-129.
- Küçükahmet, L. (2018). *Eğitimde planlama ve değerlendirme teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşınalı Eğitim(Bursa İli Örneği). *İlköğretim Online*, 5(2), 16-24.
- Little, A. W. (2001). Multigrade teaching: Towards an international research and policy agenda. *International Journal of Educational Development*, 21(6), 481-497.
- MEB (2006). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim rehberi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2009). İlköğretim 1,2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Talim Terbiye Kurul Başkanlığı: Ankara.
- MEB (2014). Birleştirilmiş sınıflar haftalık ders programları; 30.04.2014 tarihli 15 nolu karar.
- MEB (2020). *Eğitimde fırsat eşitliği raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mücevher, M. H. (2020). Anlatı ve hayat hikâyesi araştırmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 277-295.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miller, B. A. (1991). A Review of the qualitative research on multigrade instruction. *Journal of Educational Research*, 15, 59-71.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2012). *4+4+4 eğitim sistemi tanıtım rehberi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Eğitimde birleştirilmiş sınıflar uygulaması rehberi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Eğitimde taşınabilir sistem uygulamaları*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2020-2021*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Türkiye’de eğitim sistemi raporu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Türkiye’de Birleştirilmiş Sınıfların Durumu ve Uygulama Esasları*. MEB Yayınları.
- Mücevher, M. H. (2020). Anlatı ve hayat hikâyesi araştırmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 277-295.
- Naparan, G. B., & Alinsug, V. G. (2021). Classroom strategies of multigrade teachers. *Social Sciences & Humanities Open*, 3(1), 100109.
- Oğuzkan, F. (1991). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, M & Sönmez, S. (2000). *Sınıf öğretmenleri adaylarına öğretmen el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2019). Türkiye’de birleştirilmiş sınıfların eğitsel rolü ve uygulama sorunları. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 123-137.
- Özdemir, M., & Kaya, S. (2019). Birleştirilmiş sınıflarda öğretim: Sorunlar ve öneriler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 44(1), 23-35.
- Özdemir, S. (2007) *Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi -Temel sorunlar ve çözüm önerileri-*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Öztürk, H. İ. (2003). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: HD Yayıncılık.
- Palavan, Ö. ve Göçer, V. (2017). Sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıflarda karşılaştıkları problemler (Malatya il örneği). Malatya.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (4th Edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Samancı, O. (2019), *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*, Ankara: Pegem Akademi.
- Sher, J. P. (1981). *Education in Rural America: A Reassessment of Conventional Wisdom*. Boulder, CO: Westview Press.
- Sidekli, S., Coşkun, İ., & Aydın, Y. (2015). Köyde öğretmen olmak: Birleştirilmiş sınıf. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 311-331.
- Şahin, A. (2021). *Türkiye’de kırsal eğitim politikaları ve birleştirilmiş sınıflar*. Ankara: Eğitim Araştırmaları Yayınları.

- Şahin, A. E. (2003). Birleştirilmiş sınıflar uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 166-175.
- Şahin, C. (2020). *Eğitimde gruplama yöntemleri ve uygulamaları*. Ankara: Eğitim Akademi Yayınları.
- Şahin, C. vd. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şahin, F. (2021). Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında öğretmenlerin rolü ve karşılaştıkları zorluklar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(3), 313-330.
- Şen, S. ve Yıldırım, İ. (2021). *Anlatı araştırması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tabur, B. (2023). *Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar: Bir anlatı araştırması*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Taşdemir, M. (2012). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Tayan, K. (2023). *Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin gözünden Türkçe ders kitaplarındaki metinler*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Tekışık, H. (1989). *Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Öğretim*. Rehber Yayınevi: Ankara.
- TTKB. (2012). http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_09/14043746_birlestirilmis_snflar_haf_ders_prg.pdf (Erişim Tarihi: 14.03.2014)
- Ülker, F. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıflarda yabancı dil öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Veenman, S. (1995). Cognitive and non-cognitive effects of multigrade and multi-age classes: A best-evidence synthesis. *Review of Educational Research*, 65(4), 319-381.
- Vural, F. & Vural, M. (2001). *Birleştirilmiş sınıflar yıllık, ünite ve günlük plan örnekleri*. Erzurum: Yakutiye Yayıncılık.
- Yavuz, E. (2022). *Birleştirilmiş sınıflarda gerçekleştirilen uzaktan eğitim (öğretim) faaliyetlerinin öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Yıldırım, A. (2019). Birleştirilmiş sınıflarda etkili öğretim stratejileri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 187-202.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2009). 2005 Hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma). [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Yılmaz, M. (2011). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Nitel bir araştırma. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].

EKLER

EK 1. Etik kurulu Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.11.2023-217688

	T.C. SİNOP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Karar Belgesi	
Oturum Tarihi	Oturum Sayısı	Oturum Karar Sayıları
03.11.2023	9	2023/194-226

Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU başkanlığında 03.11.2023 tarihinde 09:00-12:00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

Karar Sayısı: 2023/209

Yüksek Lisans Öğrencisi Mehtap AYBEDİS ve Prof. Dr. Hakan UŞAKLI'nın 24 Ekim 2023 tarihli "Birleştirilmiş Sınıflı Uygulamaların Öğrencilerin Derse İlgilerine Etkisinin Öğretmen Görüşlerince İncelenmesi" başlıklı araştırmalarına ait ekte sunulan belgeler, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulunca değerlendirilmiştir.

Araştırmanın fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu araştırmacılara ait olmak üzere ve "Kişisel Verilerin Korunması Kanununa" dikkat edilmesi şartıyla Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesine "**Uygun**" olduğunun kabulüne, sonucun sorumlu araştırmacı Yüksek Lisans Öğrencisi Mehtap AYBEDİS'e bildirilmesine oybirliği ile karar verildi.

Ek:

- 1- Etik Kurul Başvurusu (5 Sayfa)
- 2- Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)
- 3- Görüşme Formu (1 Sayfa)

Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı

Doç. Dr. Songül ÇEK
Başkan Yardımcısı

Doç. Dr. Ahmet MOR
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Aydın ÜNAL
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Pınar KARAMAN
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Bilge BAL ÖZKAPTAN
Kurul Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Figen ÇAM TOSUN
Kurul Üyesi

Katılmadı
Doç. Dr. İbrahim DEMİRCİ
Kurul Üyesi

Toplantıya Katılamayanlar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS95V93B9B Pin Kodu :79442 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5743&eD=BS95V93B9B&eS=217688>

Adres:Korucuk Mah. Üniversite Cad. 15 Temmuz Yerleşkesi Rektörlük Binası No:21B 57010 Merkez/SİNOP
Telefon:(0 368) 271 57 68 Faks:(0 368) 271 57 70
e-Posta:inarek@sinop.edu.tr İnternet Adresi:www.inarek.sinop.edu.tr
Kep Adresi:sinopuniversitesi@hs01.kep.tr

Raportör: Mehmet ÇAY
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 1207

EK 2. Araştırma İzni

T.C.
AYDIN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-74083975-605.01-101074403
Konu : Mehtap AYBEDİS'in
Araştırma İzni

26/04/2024

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 Sayılı Araştırma İzinleri Genelgesi.
b) Sinop Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 02/04/2024 tarih ve E-76539049-605-252371 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıda ; Sinop Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan UŞAKLI'nın danışmanlığını yaptığı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Mehtap AYBEDİS 'in "*Birleştirilmiş Sınıflı Uygulamaların Öğrencilerin Derse İlgilerine Etkisinin Öğretmen Görüşlerine İncelenmesi*" konulu çalışması için ilimiz Köşk ilçesinde bulunan Kızılcayer İlkokulu, Uzundere İlkokulu, Koçak İlkokulu ve Yavuzköy İlkokullarında görev yapan Öğretmenler ile çalışma yapma isteği, Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 Sayılı Genelgesi doğrultusunda incelenmiş olup, inceleme sonucunda; **çalışmanın 2023-2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde okul idaresinin gözetiminde, denetiminde ve uygun göreceği zamanlarda Mühürlü Görüşme Formunun kullanılarak yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.**

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Armağan ÖNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-İlgi (b) yazı ve ekleri
2-Komisyon Raporu (1 Adet)

Adres : Meşrutiyet Mh. Kültür Cd. No:20 Efeler/AYDIN

Telefon No : 0 (256) 215 10 28
E-Posta: yuksekogretimuyurt disi09@m eb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Ayşegül UCA
Unvan : Programcı
Faks:2562251268
İnternet Adresi: <https://aydin.meb.gov.tr/>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b9dd-e3ea-3e1a-8f93-2218 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Katılımcı Onam Formu

SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU (BİLGİLENDİRİLMİŞ KATILIMCI ONAM FORMU)

Sayın Katılımcı,

Benim adım Mehtap AYBEDİS. Sinop Üniversitesi Sınıf Eğitimi Bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Sinop Üniversitesi Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında Prof. Dr. Hakan Uşaklı danışmanlığında yüksek lisans eğitimine devam etmekteyim.

Araştırmamın amacı birleştirilmiş sınıflı okutan öğretmenlerin tecrübeleri doğrultusunda bu uygulamanın dezavantajlarını en aza indirmektir. Bu amaçla yapılan araştırmada katılımcıların yaşantılarından yola çıkarak bazı sonuçlara ulaşılabilecektir.

Son zamanlarda ülkemizde öğrenci sayısına bağlı olarak kapatılan köy okullarının açılması gündemi vardır. Bundan dolayı tekrar açılan köy okullarındaki öğrencilerin birleştirilmiş sınıfta okumaları ihtimali çok yüksektir. Normal okullara göre birleştirilmiş sınıflarda birtakım farklılıklar oluşmaktadır. Bu farklılıklar kimi zaman öğrencilere katkılar sağlarken kimi zaman da öğretime dezavantajlar oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı uygulamayı yapan öğretmenlerin görüş ve önerilerini alarak dezavantajları avantajla çevirebilmektir.

Araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Katılımcılar çalışmaya katılıp katılmamakta tamamen özgürdür. Araştırma katılımcılar için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Katılım tamamen sizin isteğinize bağlıdır, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz.

Çalışmadaki cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden dolayı katılımcılar kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkabilir. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Katılımcılar çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli

olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek katılımcılara hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz.

Saygılarımızla,

Araştırmacı: Mehtap AYBEDİS

Katılımcı Adı-Soyadı:

Telefon Numarası:

EK 4. Görüşme Soruları

Yapılacak olan araştırmada nitel araştırma türündeki veri toplama yöntemlerinden olan görüşme yöntemi kullanılacaktır. Seçilen sekiz öğretmen ile yüz yüze görüşmeler yapılacaktır. Görüşme yöntemi, insanların deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan güçlü bir yöntemdir (Bogdan & Biklen, 1992).

Bu görüşme yarı yapılandırılmış 5 tane açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Sorular uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır.

Araştırmacı Tarafından Katılımcılara/Öğretmenlere Sorulan Sorular Şu Şekildedir:

- Öğrenciler açısından birleştirilmiş sınıflar ve müstakil sınıflarda ne tür farklılıklar görmektesiniz?
- Sizce öğrenciler en çok hangi derslerin öğretiminde zorlanıyor?
- Birleştirilmiş sınıflarda derslerin öğretim sürecine yönelik görüşleriniz nelerdir?
- Öğrencilerle ödevli saatleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Birleştirilmiş sınıfların öğrencilerin derse ilgilerine etkisi nedir? Bu konudaki görüş ve önerilerinizi paylaşabilir misiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mehtap Aybedis

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Söke Şehit Emre Acar Cumhuriyet Anadolu Lisesi, 2017

Lisans : Sinop Üniversitesi, 2022

Mesleki Deneyim

İş Yeri : İzmir Özel Türk Koleji Marmaris, 2023-2024

Yayın Listesi :